

กรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

METHODS OF MAKING PON BY MASTER CHALONG NUMRUANG

Miss Pemika Kasetsoomboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กรรมวิธีการสร้างโพนของครุฉลอง นุ่มเรือง

โดย

นางสาวเปมิกา เกษตรสมบุญ

สาขาวิชา

ดุริยางค์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พิชิต ชัยเสรี)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูษณาภิรมย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าม พงษ์ประสิทธิ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

เปมิกา เกษตรสมบูรณ์ : กรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง (METHODS OF MAKING PON BY MASTER CHALONG NUMRUANG) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.พรประพิตร เป่าสวัสดิ์, 254 หน้า.

งานวิจัยเรื่องกรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพเสียงโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนามที่ค่ายโพนปาย่างหุเย็น ตำบลปรางหมู่ อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง และฝากตัวเป็นศิษย์กับครูฉลอง นุ่มเรื่อง สังเกตและเป็นลูกมือช่างในการทำโพน

ผลการศึกษาพบว่าด้วยใจรักงานช่างครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้เริ่มศึกษางานช่างจากบิดาซึ่งประกอบอาชีพเป็นช่างไม้ เริ่มต้นเรียนการทำโพนตั้งแต่อายุ 15 ปี สืบทอดภูมิปัญญาการสร้างโพนจากบรรพบุรุษทั้งหมด 4 ชั่วอายุ โพนตระกูลนุ่มเรื่องมี 3 ขนาดคือ ขนาดเล็กมีเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 38 เซนติเมตร 48 เซนติเมตร และขนาดมากกว่า 48 เซนติเมตรขึ้น ส่วนสูงของโพนขึ้นอยู่กับความสมส่วนของหุ่นโพนกับขาโพนและส่วนสูงของผู้ตี ทั้งนี้มีสัดส่วนโดยประมาณของเส้นผ่านศูนย์กลางต่อส่วนสูงเท่ากับ 9:10 เวลา 1 เดือนผลิตได้ 5 ใบ คุณภาพเสียงโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้รับการยกย่องว่าดังไกล ดึงไกล เสียงพุ่งลอยขึ้นฟ้า คงทน สดส่วนสวยงาม เมื่อส่งโพนเข้าประกวดในการจัดแข่งขันตีโพนประจำปีของจังหวัดพัทลุงได้รับรางวัลชนะเลิศ 7 ปีซ้อนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปี พ.ศ.2557

ภูมิปัญญาเชิงช่างในการสร้างโพนใช้อุปกรณ์ 69 ชนิดมีขั้นตอนการสร้างทั้งหมด 12 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมหนัง การตากหนัง การฆ่าหนัง การทำหุ่นโพน การชิงหนัง การทำลูกสัก การทำหวาย การใส่หวายและการใส่ลูกสัก การตกแต่งหนังโพน การทำเหล็กเส้นและการใส่เหล็กเส้น การทำขาโพนและการประกอบขาโพน การทำไม้ตีโพน องค์ความรู้ของครูฉลอง นุ่มเรื่อง สะท้อนวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของชาวพัทลุง 6 ประการ ได้แก่ 1.การใช้ผ้าพันเขาวัวชนพันนี้วป้องกันมีดบาดขณะเหลาหวายชิงกลอง 2.การคัดเลือกพันธุ์ไม้ 5 ชนิด คือ ไม้ตาลโดนด ไม้ขนุน ไม้ตะเคียน ไม้โท ไม้เทียมและไม้ناعบุตร 3.การเลือกใช้สมุนไพรดำเพื่อฟอกหนัง 4.การใช้น้ำมันมะพร้าวดูแลรักษาหนัง 5.การใช้เตา คันเบ็ดและราวไทยในการชิงหนัง 6.การประยุกต์เครื่องไถนาเป็นเครื่องฟอกหนัง ครูฉลอง นุ่มเรื่องรักษาภูมิปัญญาโบราณของการเหลาอกไก่และขอบขันที่ได้รับมอบจากบรรพบุรุษ และพัฒนาวิธีใหม่จนส่งผลให้โพนมีคุณภาพเสียงดังเป็นลักษณะเฉพาะ

ภาควิชา ดุริยางคศิลป์ ปลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย ปลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก

ปีการศึกษา 2559

5886742335 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS: METHODS PON / PHATTHALUNG / THAI SOUTHERN DRUM

PEMIKA KASETSOMBOON: METHODS OF MAKING PON BY MASTER CHALONG NUMRUANG. ADVISOR: ASST. PROF. PORNPRAPIT PHOASAVADI, Ph.D., 254 pp.

The research about the methods of making Pon by Master Chalong Numrueang aims to study the methods and the factors that effect on the sound quality of his. This research uses qualitative research by collecting the field data at Ponphayang Camp, Phrangmu Sub-district, Mueang Pattalung District, Phattalung Province as well as observing, interview and studying the drum making process under the tutelage of Master Chalong Numrueang.

The researching findings show that Master Chalong Numrueang has started learning the carpentry from his father who was the carpenter since he was 15 years old. At present, there are totally 4 generations of Pon making in his family. The proportion of Pon are in 3 sizes depending on its diameter: 38 cm, 48 cm, and more than 48 cm. However, the height of drums depends on the height of drummers. The proportion of the height and the diameter is approximately 9:10.

There are 12 procedures in making Pon which reflects the local culture of Pattalung. First, the use of the cloth that is designed for bandaging the fighting bull's horn; (2) the selection of 5 types of the plants; (3) the choice of herbs; (4) applying the coconut oil to clean and protect the drumhead; (5) using stove, fishing rod, and clothesline to stretch the leather on the drumhead; and (6) adapting the ploughing machine to be the leather bleaching machine. Master Chalong Numrueang has the mastership in using 69 kinds of equipment with meticulousness for choosing the quality materials.

Department: Music

Student's Signature

Field of Study: Thai Music

Advisor's Signature

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือจากคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตา มอบข้อมูลที่มีประโยชน์ สละเวลาอนุเคราะห์ข้อมูล สัมภาษณ์ ให้คำปรึกษา คอยแนะนำ อำนวยความสะดวก ตลอดจนให้การสนับสนุนในการทำงาน วิทยานิพนธ์ ดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ อันได้แก่ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน(ศาสตราจารย์ชาน) ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์ รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูษาภิรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ระดับมหาบัณฑิต ส่งผลให้เกิดความรู้ และมีโอกาสสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีประโยชน์ ทางด้านวิชาการ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้อธิบาย ให้การชี้แนะ คอยช่วยเหลือตรวจทาน และให้คำแนะนำ เพื่อการ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ ที่ทำการศึกษาต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณ ครูฉลอง นุ่มเรือง ครูช่างผู้ดำรงไว้ซึ่งศิลปะดนตรีพื้นบ้านประจำ จังหวัดพัทลุงในการสร้างโพน ซึ่งได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการสร้างโพนอย่างถ่องแท้ ทั้งเทคนิค กลเม็ด และถ่ายทอดข้อมูลสำคัญต่างๆ ให้แก่ข้าพเจ้า ตลอดจนให้คำปรึกษา คำชี้แนะในการทำ วิทยานิพนธ์ ทำให้ข้าพเจ้าสามารถสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้

ขอขอบคุณ คุณปภัก แก้วบุญชู คุณคมสันต์ รอดวงษ์ ที่คอยช่วยเหลือด้านข้อมูลในการ วิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดีและเพื่อนๆ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ ภาคนอกเวลาราชการ รุ่น 15 ทุกคน ที่ คอยให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอและคอยสนับสนุนในเรื่องข้อมูลต่างๆ มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดา ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมาจนประสบความสำเร็จในชีวิต จึงขอมอบ ประโยชน์อันจะเกิดจากงานวิจัยนี้ ให้เป็นกุศลและบูชาแด่ครุฑนตรีไทยที่ได้ล่องลับไปแล้ว เพราะ ท่านทั้งหลายเหล่านั้นคือผู้ตบั้นดาลให้การดนตรีคงอยู่จนถึงทุกวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับโพนในจังหวัดพัทลุง	13
2.1 พัฒนาการประวัติศาสตร์ จังหวัดพัทลุง	13
2.2 กลองในจังหวัดพัทลุง.....	20
2.3 โอกาสและหน้าที่ของโพน	30
2.4 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับโพนในจังหวัดพัทลุง.....	34
2.5 การแข่งขันตีโพนจังหวัดพัทลุง.....	36
2.6 ทำนองการตีโพนจังหวัดพัทลุง.....	48
2.7 ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโพนจังหวัดพัทลุง.....	50
2.8 ช่างสร้างโพนจังหวัดพัทลุง.....	51
บทที่ 3 ประวัติครุฑล่อง นุ่มเรื่อง.....	58
3.1 ประวัติส่วนตัว.....	59

3.2 ประวัติการศึกษา	59
3.3 ประวัติการทำงาน	60
3.4 ประวัติการศึกษาและประวัติการสร้างโปน	61
3.5 คติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโปนและการตั้งชื่อโปน	64
3.6 ผลงานและเกียรติประวัติ	68
3.7 คำนิยมของครูฉลอง นุ่มเรื่อง	98
บทที่ 4 กรรมวิธีการสร้างโปนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง	103
4.1 วัสดุและอุปกรณ์การสร้างโปนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง	103
4.2 พันธุ์ไม้และการเลือกไม้ในการสร้างโปนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง	139
4.3 สัดส่วนของโปน	144
4.4 ขั้นตอนการสร้างโปนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง	146
4.5 การแต่งเสียงโปนเพื่อการประกวด	231
4.6 การดูแลรักษาหน้าโปน	237
4.7 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงของโปนโดยครูฉลอง นุ่มเรื่อง	238
4.8 ลักษณะเฉพาะที่สำคัญในการสร้างโปนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง	241
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	248
รายการอ้างอิง	250
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	254

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี..	47
ตารางที่ 2 ข้อมูลค่ายโพนต่างๆในจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ.2559.....	55
ตารางที่ 3 การตั้งชื่อโพนของค่ายโพนครูฉลอง.....	67
ตารางที่ 4 ลักษณะไม้ตามอายุของไม้.....	143
ตารางที่ 5 ตารางสรุปขั้นตอนการทำโพน.....	246

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดพัทลุง.....	16
ภาพที่ 2 ราวไทย.....	23
ภาพที่ 3 โพนขนาดเล็ก โพนขนาดกลางและโพนขนาดใหญ่.....	24
ภาพที่ 4 บานอ.....	25
ภาพที่ 5 กลองตุ๊ก	26
ภาพที่ 6 ทับ.....	27
ภาพที่ 7 รำมะนามุสลิม	28
ภาพที่ 8 กลองพรก	29
ภาพที่ 9 การแข่งโพนเมืองพัทลุง	38
ภาพที่ 10 คุณบุญธรรม อักษรหอม กรรมการการแข่งโพน.....	46
ภาพที่ 11 ตำแหน่งค่ายโพนในจังหวัดพัทลุง	56
ภาพที่ 12 ครูฉลอง นุ่มเรือง	59
ภาพที่ 13 ค่ายโพนป่ายางหูเย็น	60
ภาพที่ 14 แผนที่การเดินทางมาค่ายโพน	61
ภาพที่ 15 โพนไกรทอง	67
ภาพที่ 16 ถ้วยเกียรติยศอันดับ 1 การแข่งขันตีกลองพรก ขนาดกลาง ประเพณีลอยกระทง ประจำปี พ.ศ. 2544 เทศบาลเมืองพัทลุง.....	74
ภาพที่ 17 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2547.....	74
ภาพที่ 18 รางวัลชนะเลิศ จาก นายอำเภอศรีบรรพต ปี พ.ศ. 2548	75
ภาพที่ 19 รางวัลชนะเลิศ งานแข่งโพนตะแพน จากอาจารย์จำเนียร รักใหม่ ปี พ.ศ. 2548	75

ภาพที่ 20 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2549.....	76
ภาพที่ 21 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2550.....	76
ภาพที่ 22 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2550.....	77
ภาพที่ 23 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2550.....	77
ภาพที่ 24 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม บรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551 ประเภทโพนขนาดกลาง จัด โดย เทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง.....	78
ภาพที่ 25 รางวัลชนะเลิศ การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ.2551.....	78
ภาพที่ 26 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551.....	79
ภาพที่ 27 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551.....	79
ภาพที่ 28 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551.....	80
ภาพที่ 29 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551.....	80

ภาพที่ 30 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2552 ประเภทโพนขนาดเล็ก จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง.....	81
ภาพที่ 31 รางวัลชนะเลิศ การประกวดลีลาตีโพน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง.....	81
ภาพที่ 32 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง.....	82
ภาพที่ 33 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง.....	82
ภาพที่ 34 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2553 ประเภทโพนขนาดเล็กจัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง.....	83
ภาพที่ 35 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553.....	83
ภาพที่ 36 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดกลาง งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553.....	84
ภาพที่ 37 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดใหญ่ งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553.....	84
ภาพที่ 38 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 โพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553 ณ บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง.....	85
ภาพที่ 39 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553.....	85

ภาพที่ 40 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553.....	86
ภาพที่ 41 รางวัลชนะเลิศการแข่งโพน ชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ประเภทโพน ขนาดใหญ่ จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง.....	86
ภาพที่ 42 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดลีลาการตีโพน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	87
ภาพที่ 43 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	87
ภาพที่ 44 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนขนาดกลาง งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	88
ภาพที่ 45 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	88
ภาพที่ 46 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การแข่งขันตีโพน ประเภทเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ประเภทโพน เสียงเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ อำเภอชะอวด ประจำปี พ.ศ. 2554.....	89
ภาพที่ 47 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การแข่งขันตีโพน ประเภทประชาชน ประเภทโพน เสียงเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ อำเภอชะอวด ประจำปี พ.ศ. 2554.....	89
ภาพที่ 48 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนขนาดใหญ่ งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	90
ภาพที่ 49 รางวัลชนะเลิศ ประกวดโพนสวยงาม แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนยาวชน ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง.....	90
ภาพที่ 50 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนขนาดใหญ่พิเศษ ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง	91

ภาพที่ 51 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนยาวชน ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง.....	91
ภาพที่ 52 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2556 ประเภทโพนขนาดใหญ่ จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง.....	92
ภาพที่ 53 รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	92
ภาพที่ 54 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดเล็ก ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	93
ภาพที่ 55 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง.....	93
ภาพที่ 56 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนยาวชน ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	94
ภาพที่ 57 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง.....	94
ภาพที่ 58 รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2557 ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	95
ภาพที่ 59 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2557 ประเภทโพนยาวชน ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	95

ภาพที่ 60 ราววัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2557 ประเภทโพนขนาดใหญ่พิเศษณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	96
ภาพที่ 61 ราววัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558 ประเภทโพนขนาดเล็ก ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	96
ภาพที่ 62 ราววัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558 ประเภทโพนขนาดกลาง ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	97
ภาพที่ 63 ราววัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558 ประเภทโพนขนาดเล็ก ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง	97
ภาพที่ 64 ครุอำนาจ นุ่นเอียด.....	98
ภาพที่ 65 ครูกิตติชัย รัตนพันธ์.....	100
ภาพที่ 66 เครื่องขัดกระดาษทรายแบบแป้นหมุน	104
ภาพที่ 67 เครื่องตีหนัง.....	104
ภาพที่ 68 เครื่องกลึงไม้.....	105
ภาพที่ 69 กบไฟฟ้าหรือเครื่องไสไม้	105
ภาพที่ 70 ส่วนไฟฟ้า.....	106
ภาพที่ 71 เครื่องเจียรกระดาษทราย.....	106
ภาพที่ 72 เครื่องเจียรกระดาษทรายเกรด.....	107
ภาพที่ 73 เครื่องเจียรหินเจียร	107
ภาพที่ 74 เครื่องเลื่อยวงเดือน	108
ภาพที่ 75 เครื่องเชื่อมเหล็ก	108
ภาพที่ 76 ไบวงเดือนขนาด 4 นิ้ว.....	109
ภาพที่ 77 หนังกวาววงกลมขนาด 7 นิ้ว	109

ภาพที่ 78 ใบเจียรหิน.....	110
ภาพที่ 79 เหล็กสกัดปากแบน.....	110
ภาพที่ 80 ค้อนหงอน.....	111
ภาพที่ 81 ค้อนหัวกลม.....	111
ภาพที่ 82 ค้อนไม้.....	112
ภาพที่ 83 มีดขวาน.....	112
ภาพที่ 84 มีดพร้า.....	113
ภาพที่ 85 สิวปากเสมอ.....	113
ภาพที่ 86 มีด.....	114
ภาพที่ 87 หินลับมีด.....	114
ภาพที่ 88 เลื่อยคั่นธนู.....	115
ภาพที่ 89 ชะแลงหกเหลี่ยมปากกว้าง.....	115
ภาพที่ 90 ท่อนไม้ขนาดใหญ่.....	116
ภาพที่ 91 ท่อนไม้ขนาดเล็ก.....	116
ภาพที่ 92 กรรไกร.....	117
ภาพที่ 93 ชะแลง.....	117
ภาพที่ 94 กบมือใส่ไม้.....	118
ภาพที่ 95 ประแจ.....	118
ภาพที่ 96 สิวปากแหลม.....	119
ภาพที่ 97 เขาควาย.....	119
ภาพที่ 98 ชะแลงด้ามตรง.....	120
ภาพที่ 99 สิวกลิ้งไม้.....	120
ภาพที่ 100 ไม้วัดเส้นตรงรอบวง.....	121
ภาพที่ 101 ไม้ฉากเหล็ก.....	121

ภาพที่ 102 น้ำมันอโต้ลูบ.....	122
ภาพที่ 103 ฟาฟัดลมขนาด 38 เซนติเมตร	122
ภาพที่ 104 ฟาฟัดลมขนาด 48 เซนติเมตร	123
ภาพที่ 105 ที่วัดหนังรอบนอก	123
ภาพที่ 106 ระดับน้ำแม่เหล็ก.....	124
ภาพที่ 107 ไม้วัดขนาดลูกสัก.....	124
ภาพที่ 108 เหล็กตอกกรูหรือตุ้ดตุ้.....	125
ภาพที่ 109 ตลับเมตร	125
ภาพที่ 110 หม้อขนาดเล็ก	126
ภาพที่ 111 ถังน้ำ	126
ภาพที่ 112 ฟาหม้อเจาะรู	127
ภาพที่ 113 ตะปู	127
ภาพที่ 114 ผ้าพันเขาวัวชน.....	128
ภาพที่ 115 ทินเนอร์	128
ภาพที่ 116 แปรงขนกระต่าย	129
ภาพที่ 117 น้ำยาเคลือบพื้นไม้.....	129
ภาพที่ 118 เชือกฟาง.....	130
ภาพที่ 119 เชือกไนลอนเส้นเล็ก	130
ภาพที่ 120 เชือกไนลอนเส้นใหญ่	131
ภาพที่ 121 ซอล์กเขียนกระดาน	131
ภาพที่ 122 ปากกาเคมี	132
ภาพที่ 123 เทียนไข	132
ภาพที่ 124 ฝอยขัดหม้อ	133
ภาพที่ 125 ครกไม้ขนาดใหญ่	133

ภาพที่ 126 ไม้หวาย.....	134
ภาพที่ 127 ท่อนไม้สี่เหลี่ยมจตุรัส.....	134
ภาพที่ 128 ที่วางหุ่นกลอง.....	135
ภาพที่ 129 กิ่งไม้หัวตัด.....	135
ภาพที่ 130 เขี้ยวหมา (สำหรับล็อกเชือกเพื่อยึดหนัง).....	136
ภาพที่ 131 ที่ตากหนัง.....	136
ภาพที่ 132 ราวไทย.....	137
ภาพที่ 133 ไม้ไผ่คั้นราวไทย.....	137
ภาพที่ 134 ไม้คั้นเบ็ด.....	138
ภาพที่ 135 เต่า.....	138
ภาพที่ 136 ต้นตาลโตนด.....	139
ภาพที่ 137 ไม้ขนุน.....	140
ภาพที่ 138 ต้นตะเคียนทอง.....	142
ภาพที่ 139 สัตส่วนของโพน.....	144
ภาพที่ 140 หนังแม่ควายแก่.....	147
ภาพที่ 141 หนังควายที่ไม่สามารถนำมาทำโพนได้.....	148
ภาพที่ 142 หนังควายที่เป็นจุดสีน้ำตาลอ่อน.....	148
ภาพที่ 143 การเจาะหนังควาย เพื่อชิงตากให้แห้ง.....	149
ภาพที่ 144 การร้อยเชือกฟาง ใส่ในรูหนังแล้วผูกเป็นปมไว้.....	149
ภาพที่ 145 การดึงเชือกฟางไปผูกชิงกับที่ตากหนัง.....	150
ภาพที่ 146 การเคลื่อนย้ายหนังไปตาก.....	150
ภาพที่ 147 การตากหนังที่ชิงเสร็จแล้ว.....	151
ภาพที่ 148 การล้างทำความสะอาดด้านชั้นผิวหนัง.....	151
ภาพที่ 149 การล้างทำความสะอาดด้านที่มีขน.....	152

ภาพที่ 150 การใช้เชือกไถล่อนผูกไว้กับผนัง.....	153
ภาพที่ 151 การนำหนังลงไปแช่น้ำ	153
ภาพที่ 152 การผูกเชือกไว้กับคานไม้.....	154
ภาพที่ 153 การนำหนังขึ้นจากน้ำ.....	154
ภาพที่ 154 การใช้ที่วัดรอบนอกวงแล้วขีดกับชอล์กเขียนกระดาษ	155
ภาพที่ 155 การใช้มีดตัดตามชอล์กที่ขีดไว้.....	155
ภาพที่ 156 การเก็บใบชะพลูทั้งต้น	156
ภาพที่ 157 การชุบข่าและหัวข่า.....	157
ภาพที่ 158 การเก็บใบมะยมและลูกมะยม.....	157
ภาพที่ 159 การตัดหยวกกล้วย	158
ภาพที่ 160 การเตรียมสมุนไพรทุกชนิดพร้อมแล้ว.....	158
ภาพที่ 161 การหันหยวกกล้วย.....	159
ภาพที่ 162 การนำชะพลูและมะยมพักไว้ในกะละมัง.....	159
ภาพที่ 163 การตัดต้นข่าให้เป็นท่อนๆ.....	160
ภาพที่ 164 การตำหยวกกล้วย.....	160
ภาพที่ 165 การตำหัวข่าและต้น	161
ภาพที่ 166 การตำต้นชะพลูและลูกมะยมและใบมะยมมาตำรวมกัน.....	161
ภาพที่ 167 การผสมน้ำกับสมุนไพรที่ตำแล้ว	162
ภาพที่ 168 การนำหนังมาแช่น้ำกับสมุนไพร.....	162
ภาพที่ 169 ลักษณะหนังด้านชั้นในที่เป็นสีขาว สามารถนำไปซึ่งได้แล้ว	164
ภาพที่ 170 การวางหนังไว้บนท่อนไม้ ในลักษณะพับครึ่ง	164
ภาพที่ 171 การใช้ค้อนไม้ตีหนังให้นุ่ม.....	165
ภาพที่ 172 การเตรียมหนังวางไว้ในลักษณะพับครึ่งบนเครื่องตี.....	165
ภาพที่ 173 การจัดหนังให้เข้ากับเครื่องตี.....	166

ภาพที่ 174	ทำความสะอาดหนังสือ	167
ภาพที่ 175	การวัดวงนอกบนหนังสือ	167
ภาพที่ 176	การขีดเส้นวัดระยะเพื่อเจาะรูหนังสือ	168
ภาพที่ 177	การเจาะรูด้วยตุ้ดตุ้	168
ภาพที่ 178	หนังสือควายที่เจาะรู เพื่อเตรียมพร้อมใส่ไขยวหามา	169
ภาพที่ 179	การตัดไม้ไว้เป็นท่อนๆ เพื่อเตรียมในการทำหุ่นโพน	169
ภาพที่ 180	การใช้ขวานถากเนื้อไม้ส่วนนอกออกเล็กน้อย	170
ภาพที่ 181	การแช่ไม้ในลำธาร	170
ภาพที่ 182	การไสเนื้อไม้ให้เรียบ	171
ภาพที่ 183	วัดหุ่นด้วยเครื่องวัดระดับน้ำแม่เหล็ก	171
ภาพที่ 184	การใช้ผ้าขัดลมวัดหุ่นหน้าโพน	172
ภาพที่ 185	การวัดด้วยตลับเมตร	172
ภาพที่ 186	การใช้กบไฟฟ้าไสเนื้อไม้	173
ภาพที่ 187	การใช้ชะแสงด้ามตรงชุดลงไป	173
ภาพที่ 188	การใช้ขวานตกแต่งขอบหุ่นโพน	174
ภาพที่ 189	การขีดเส้นโดยใช้ที่วัดเส้นตรงรอบนอก	174
ภาพที่ 190	การจุดตำแหน่งเพื่อเจาะรูใส่ลูกสัก	175
ภาพที่ 191	การวางโพนเพื่อเตรียมพร้อมเจาะรู	176
ภาพที่ 192	การเจาะรูหุ่นโพน	177
ภาพที่ 193	เมื่อเจาะรูเรียบร้อยแล้ว ให้ขีดด้วยเครื่องเจียร	178
ภาพที่ 194	การใช้เครื่องเจียรกระดาษทรายเกรด ขัดขอบชิ้นทั้งสองด้าน	178
ภาพที่ 195	การใช้กระดาษทรายเกรดขัดขอบชิ้น	179
ภาพที่ 196	การวัดขอบชิ้น	180
ภาพที่ 197	การวางหุ่นโพนไว้บนเตา	180

ภาพที่ 198 การทำน้ำเทียนไข.....	181
ภาพที่ 199 การวางหนังโพนและเขี้ยวหมา.....	181
ภาพที่ 200 ลักษณะการใส่เขี้ยวหมา.....	182
ภาพที่ 201 การใส่เชือกขัดเขี้ยวหมา.....	182
ภาพที่ 202 การรัดเชือกกรอบหูโพน.....	183
ภาพที่ 203 การใส่คันเบ็ด	183
ภาพที่ 204 การปรับเชือกดึงหนัง.....	184
ภาพที่ 205 การดึงหนัง	184
ภาพที่ 206 การดึงหนังให้ตึง โดยกดไม้ให้ต่ำลง	185
ภาพที่ 207 การรดน้ำลงบนหนังที่ดึงแล้ว.....	185
ภาพที่ 208 การใช้ค้อนไม้ตีหนัง เพื่อนวดหนัง.....	186
ภาพที่ 209 การขีดขนออกด้วยมีด บริเวณขอบ	187
ภาพที่ 210 จากนั้นขีดต่อบริเวณหน้าโพน	187
ภาพที่ 211 การใช้ค้อนไม้ตีเพื่อนวดหนังอีกรอบ.....	188
ภาพที่ 212 กิ่งไม้โท่.....	189
ภาพที่ 213 การใช้เครื่องเลื่อยวงเดือนตัดไม้ให้เป็นท่อนๆพร้อมทำลูกสัก	189
ภาพที่ 214 การแช่ไม้โท่.....	190
ภาพที่ 215 ไม้โท่ที่พองตัวแล้ว	190
ภาพที่ 216 การเหลาลูกสัก.....	191
ภาพที่ 217 การเหลาปลายลูกสัก.....	191
ภาพที่ 218 การลองใส่ลูกสักกับเครื่องวัด	192
ภาพที่ 219 การใช้เครื่องขัดกระดาษทรายแบบเป็นหมุนขัดหัวลูกสัก	192
ภาพที่ 220 ลูกสัก	193
ภาพที่ 221 ลักษณะหวายที่มีความเหนียว	193

ภาพที่ 222 ลักษณะหวายที่ดี	194
ภาพที่ 223 การพันนิ้วมือด้วยที่พันเขาควย	194
ภาพที่ 224 การนำมิดพรัมาตัดบริเวณโคนของหวาย	195
ภาพที่ 225 การฉีกไม้หวายด้วยมือ	195
ภาพที่ 226 การแช่หวายในน้ำ	196
ภาพที่ 227 การเช็ดหวายด้วยผ้าขนหนู	196
ภาพที่ 228 การใช้มิดพรัเลาหวาย	197
ภาพที่ 229 การใส่เส้นหวายในฟาหม้อที่เจาะรู	197
ภาพที่ 230 การมัดหวายกับหุ่นโพน	198
ภาพที่ 231 การขมวดหวาย	198
ภาพที่ 232 การเริ่มถักหวาย	199
ภาพที่ 233 การถักหวาย	199
ภาพที่ 234 การนำหวายที่ถักเสร็จแล้วไปแช่น้ำ	200
ภาพที่ 235 การใช้ส่วปากแหลมเจาะหนึ่งให้เป็นรู	201
ภาพที่ 236 การขัดขนด้วยเครื่องเจียรกระดาษทราย	201
ภาพที่ 237 การใส่หวาย	202
ภาพที่ 238 การใช้ตะปูช่วยในการใส่หวาย	202
ภาพที่ 239 การใช้ไม้ช่วยในการดันหวายให้ลงไปใต้รูที่เจาะไว้แล้ว	203
ภาพที่ 240 การนำลูกสักไปชุบน้ำเทียนเตรียมไว้	203
ภาพที่ 241 การดันหวายรัดโพนให้อยู่ใต้ลูกสัก	204
ภาพที่ 242 การตอกหวายด้วยกิ่งไม้หัวตัด	204
ภาพที่ 243 โพนที่ใส่หวาย ใส่ลูกสักเรียบร้อยแล้ว	205
ภาพที่ 244 การถอดคันเบ็ด	205
ภาพที่ 245 การยกโพนลงจากเตา	206

ภาพที่ 246 การถอดเชือก	206
ภาพที่ 247 โพนที่ถอนเชือกและถอนไม้เขี้ยวหมาออกแล้ว.....	207
ภาพที่ 248 การใช้ไม้ตะขอกชีตรอบวงให้เป็นเส้น	207
ภาพที่ 249 การวัดหนังด้วยตลับเมตร.....	208
ภาพที่ 250 การตกแต่งหนังโพน	208
ภาพที่ 251 การใช้ค้อนตอกหนังออก.....	209
ภาพที่ 252 การชิงหนัง	209
ภาพที่ 253 การวัดรอบโพนด้วยเชือก.....	210
ภาพที่ 254 การวัดเหล็กเส้นด้วยเชือก.....	210
ภาพที่ 255 การตัดเหล็ก	211
ภาพที่ 256 การตัดเหล็กเป็นวงกลม ให้ปลายทั้งสองข้างชนกัน.....	211
ภาพที่ 257 การใช้ค้อนตีเหล็ก	212
ภาพที่ 258 การใช้เครื่องเชื่อมเหล็ก.....	212
ภาพที่ 259 การใช้ฝอยขัดหม้อ ชุบน้ำขัดถูเพื่อทำความสะอาดเหล็ก.....	213
ภาพที่ 260 การใส่เหล็กรัดหนัง.....	213
ภาพที่ 261 การใช้ส่วปากแบนตอกเหล็กลงไปให้ติดกับลูกสัก	214
ภาพที่ 262 การใส่เหล็กรัดหนังโพนที่เสร็จแล้ว.....	214
ภาพที่ 263 การใช้ไม้ตีเพื่อทดสอบเสียง.....	215
ภาพที่ 264 การวัดไม้ทำขาโพนให้ได้ความยาว 65 เซนติเมตร	216
ภาพที่ 265 การเลื่อยตัดไม้ที่เหลื่อออก	216
ภาพที่ 267 การตกแต่งไม้ด้วยกบไฟฟ้า	217
ภาพที่ 268 การใช้มีดพริ้ดากให้เป็นส่วนเว้าพอประมาณ เพื่อรับกับหุ่นโพน.....	218
ภาพที่ 269 การใช้กบมือเหลาไม้ เพื่อลบเหลี่ยมมุมของขาโพน	218
ภาพที่ 270 ขาโพนที่เสร็จสมบูรณ์	219

ภาพที่ 271	ชาโพนที่พร้อมประกอบ	219
ภาพที่ 272	การตกแต่งชาโพน	220
ภาพที่ 273	การประกอบชาโพน	220
ภาพที่ 274	ประกอบชาทั้ง 3 ชาเรียบร้อยแล้ว	221
ภาพที่ 275	การทำความสะอาดแปรงขนกระต่าย	222
ภาพที่ 276	การชุบน้ำยาเคลือบพื้นไม้	222
ภาพที่ 277	ทาหุ่นโพนด้วยน้ำยาเคลือบพื้นไม้	223
ภาพที่ 278	การทาชาโพนด้วยน้ำยาเคลือบพื้นไม้	223
ภาพที่ 279	การทาน้ำยาเคลือบพื้นไม้บริเวณลูกสัก	224
ภาพที่ 280	การวัดขนาดไม้ตีโพน	225
ภาพที่ 281	การเลื่อยไม้ตีโพน	225
ภาพที่ 282	การใช้ปากกาเคมีขีดเป็นกากบาทให้เป็นเส้นจุดตัดทั้งสองด้าน	226
ภาพที่ 283	การเจาะไม้ด้วยสว่าน	226
ภาพที่ 284	การถากไม้ออก	227
ภาพที่ 285	การใช้ประแจขันเลื่อยให้ได้ตามขนาดของไม้ที่ต้องการกลึง	227
ภาพที่ 286	การไสไม้เพื่อเตรียมกลึง	228
ภาพที่ 287	การกลึงไม้ตีโพน	228
ภาพที่ 288	ไม้ตีที่ได้รูปทรงแล้ว	229
ภาพที่ 289	การวัดขนาดหัวไม้ด้วยเขาควาง	229
ภาพที่ 290	การขัดไม้โพนด้วยกระดาษทราย	230
ภาพที่ 291	ไม้ตีโพนที่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว	230
ภาพที่ 292	การตัดไม้ใผ่	231
ภาพที่ 293	การเหลาตอกแต่งลิ่ม	232
ภาพที่ 294	การเหลาแต่งลิ่ม	232

ภาพที่ 295 ลักษณะส่วนปลายของลิ่ม	233
ภาพที่ 296 การนำลิ่มซบลงไปใต้น้ำมัน	233
ภาพที่ 297 การตอกส่วลงบนหนัง	234
ภาพที่ 298 การแทงลิ่ม	234
ภาพที่ 299 การตอกใส่ลิ่ม	235
ภาพที่ 300 ลักษณะลิ่มที่ใส่เข้าไป	235
ภาพที่ 301 การตอกลิ่มเข้าไปในโพน	236
ภาพที่ 302 กราฟสรุปเวลาแต่ละขั้นตอนของการทำโพน	247

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดพัทลุงมีทั้งหมด 11 อำเภอ เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นจังหวัดที่มีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ บรรพบุรุษในอดีตกาล ได้นำเอาหนังวัว หนังควายมาหุ้มปลายไม้ท่อนที่เจาะกลวงทะลุทั้งสองด้านแล้วหาไม้มาตีหนังที่ซึ่งไว้จันตึงแล้วเรียกว่า โพน ซึ่งหมายถึงกลองที่มีขนาดใหญ่ โพนเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพัทลุง และเป็นเครื่องให้จังหวะสัญญาณชนิดหนึ่งที่มีมาแต่โบราณ

การประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นเมืองอาจมีความพิถีพิถันน้อยกว่าการประดิษฐ์ประดอย แต่มีสัจจะหรือความเชื่อมากกว่าการปรุงแต่ง ดังที่ อุดม หนูทอง (2524: 1) ได้กล่าวไว้ว่า “ดนตรีพื้นบ้านมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมมากกว่าความฝัน” โพนเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังลักษณะเช่นเดียวกับกลองเพลที่พบกันทั่วไปวัดภาคกลางและกลองปฐจาที่พบในวัดพุทธทางภาคเหนือ (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ 2544: 62) โพนจึงมีความผูกพันกับชีวิตของผู้คนมาช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ 2544: 64)

หุ่นโพนเป็นทรงกระบอกทำจากไม้ขนาดใหญ่ นิยมใช้ไม้เนื้อแข็ง ไม่เปราะบาง ไม่แตก มีเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ 38 เซนติเมตรขึ้นไป วางอยู่บนขาตั้ง โดยหุ่นของโพนจะคล้ายกับกลองทัดแต่มีขนาดใหญ่กว่า หน้าที่นำโพนถือว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ หน้าที่นำมาทำแล้วได้คุณภาพเสียงที่ดีต้องเป็นหนังควายแก่และพอมเนื่องจากมีไขมันติดน้อยและความทนทานสูง และต้องเป็นหนังสดเพื่อจะนำมาชิงตากแห้ง โพนมีการตีโดยใช้ไม้ตี ที่ทำจากไม้เนื้อแข็งนิยมทำด้วยไม้ยางคุด

บทบาทของโพนได้ทำหน้าที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โพน ใช้ตีประกอบงานประเพณีลากพระและมีการจัดประกวดโพนในงานประเพณี เป็นที่รู้จักกันว่า งานแข่งโพนลากพระ โพนใช้บอกเหตุร้ายแก่ชาวบ้านหรือเวลาใดที่ไม่สามารถเห็นดวงอาทิตย์เป็นเวลานาน บอกสัญญาณนัดแนะประชุมหรือรวมกลุ่ม เตือนการเตรียมงานของกลุ่ม เช่น ลากพระ รับกฐิน บอกเหตุร้ายหรือขอความช่วยเหลือ ชาวบ้านจะอาศัยเสียงโพนจากวัดหรือจากหมู่บ้านเป็นสัญญาณที่รู้จักกันแบบสัญญาณประชามหรือในยามเดือน 10 ย่างเข้าเดือน 11 หรือ ก่อนออกพรรษา ราว 10 - 20 วัน ตั้งแต่พลบค่ำยันเที่ยงคืน เสียงโพนตามวัดต่าง ๆ ก็จะดังกระหึ่มก้องไปทั่วแทบทุกหมู่บ้านซึ่งเป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่า ใกล้ถึงวันลากพระ และความสนุกสนานของชาวบ้านในวันลากพระ จะลากช้า ลากเร็ว หรือจะสนุกเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับ จังหวะเสียงโพน

ปัจจุบันในจังหวัดพัทลุงมีการประกวดโพน จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในราวเดือนตุลาคม ช่วงประเพณีวันออกพรรษา กติกาการแข่งขันโพนโดยรวม จะตัดสินจากลีลาการตีโพน หรือความสวยงามของโพน ความดังของโพน ซึ่งแน่นอนว่า เข้าประกวดต่างคิดค้นประดิษฐ์โพนให้มีคุณภาพเสียงและลักษณะรูปร่างทางกายภาพที่สวยงามมาเพื่อเข้าประกวดโพน ขั้นตอนและกรรมวิธีการทำจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ช่วงต่างมีวิธีการประดิษฐ์โพนที่ต่างกัน และมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันอีกด้วย

กรรมวิธีการสร้างโพน จะต้องเลือกใช้ไม้เนื้อแข็ง ซึ่งสามารถหาได้ในจังหวัดพัทลุงหรือพื้นที่ใกล้เคียง การเลือกไม้นั้นต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน จึงจะได้ไม้ที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อนำมาทำโพนที่มีคุณภาพที่ดี จากนั้นจะนำมาผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่นการกลึง การขุดให้ได้ลักษณะตามที่ต้องการ การเลือกหน้าโพนถือเป็นขั้นตอนสำคัญ หากเลือกหน้าที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมจะทำให้โพนคุณภาพไม่ได้ตามที่ต้องการ การขึ้นหน้าโพนต้องใช้ความชำนาญเป็นพิเศษ เพราะถือเป็นขั้นตอนที่นับว่าซับซ้อนและสำคัญที่สุด การตกแต่งเสียงของโพนต้องใช้ความประณีตและใช้ฝีมืออย่างมากจนกว่าจะได้เสียงโพน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการศึกษาทำโพนจากผู้ที่มีประสบการณ์ เพราะหากไม่มีประสบการณ์หรือประสบการณ์น้อยแล้วจะทำให้โพนขาดคุณลักษณะที่ต้องการ และอาจเกิดอันตรายจากการใช้เครื่องมือช่างได้อีกด้วย ผู้ที่ทำโพนในจังหวัดพัทลุงนั้นจึงหาได้น้อยมาก เนื่องจากความลำบากและต้องใช้ความชำนาญจึงไม่ค่อยมีเยาวชนหรือผู้คนรุ่นหลังให้ความสนใจมากเท่าที่ควร

ครูฉลอง นุ่มเรือง ปัจจุบันอายุ 50 ปี อยู่บ้านเลขที่ 81 หมู่ 3 ตำบลปรางหมู่ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ตำแหน่งหน้าที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลปรางหมู่ ครูฉลอง นุ่มเรือง ได้วิธีการทำโพนมาจากบรรพบุรุษ เมื่อแรกเริ่มเดิมทีในวัยเด็ก ครูฉลอง นุ่มเรือง เป็นผู้ช่วยทำโพน และได้ใช้วิธีการจดจำเรียนรู้วิธีการทำโพนทุกขั้นตอนอย่างละเอียด จนกระทั่งไว้วางใจให้ครูฉลอง นุ่มเรือง เป็นผู้ทำโพนเอง จากนั้นครูฉลอง นุ่มเรือง ทำโพนที่บ้าน ตั้งค่ายโพนขึ้น เพื่อเป็นอาชีพหลักในการเลี้ยงครอบครัว เมื่อมีงานแข่งโพน - ลากพระขึ้น ครูฉลอง นุ่มเรือง จะทำโพนขึ้นใหม่เพื่อส่งประกวดทุกปี ด้วยประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน ได้มีการพัฒนาขั้นตอนการทำโพน ค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆ ขึ้นเป็นของตนเอง ทำให้เสียงของโพนมีเสียงที่ดีและดังมีคุณภาพ จึงทำให้ค่ายโพนฉลอง นุ่มเรือง เป็นที่ยอมรับโดยได้รับรางวัลชนะเลิศจากพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการประกวดติดต่อกันเป็นเวลา 7 ปีและรู้จักกันแพร่หลาย ครูฉลองมุ่งเน้นที่จะสร้างเครื่องดนตรีคุณภาพ คงไว้ซึ่งสุนทรียรสไม่ให้อ่อนหายไป

การศึกษาการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง เป็นการศึกษาค้นคว้าวิธีการประดิษฐ์ วิธีต่างๆ รวมถึงความสามารถทางด้านดนตรีของท่าน รวมทั้งเรื่องของระเบียบวินัยในตนเอง ความมุ่งมั่นพยายามของท่าน เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติเป็นแนวทาง และเพื่อทราบวิธีการประดิษฐ์โพนแบบดั้งเดิมจากพื้นที่ต้นกำเนิดของโพนและเพื่อดำรงไว้ซึ่ง

มรดกทางวัฒนธรรมที่งดงามในศิลปะทางดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ให้เป็นที่นิยมและดำรงประโยชน์สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 ศึกษาประวัติการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 1.2.2 ศึกษากรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 1.2.3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของโพน โดยศึกษาจากข้อมูลจากเอกสาร ตามสถานที่ต่างๆ ดังนี้

- 1.3.1.1 สภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง
- 1.3.1.2 ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.3.1.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.3.1.4 หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.3.1.5 หอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ
- 1.3.1.6 หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- 1.3.1.7 หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.3.2 ศึกษาประวัติการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

- 1.3.2.1 ลักษณะทางกายภาพของโพน
- 1.3.2.2 ประวัติความเป็นมาของโพน
- 1.3.2.3 ประวัติความเป็นมาในการสร้างโพน
- 1.3.2.4 ประวัติครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 1.3.2.5 ประวัติด้านการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 1.3.2.6 พิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับโพน

1.3.3 ศึกษากรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

- 1.3.3.1 หนังสื้โพน
- 1.3.3.2 พันธุ์ไม้ที่ใช้ทำหุ่นโพน
- 1.3.3.3 การคัดเลือกหนังสือตัวที่ใช้หุ้มโพน
- 1.3.3.4 การคัดเลือกลักษณะไม้ที่ใช้ทำหุ่นโพน

1.3.3.5 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างโพน

1.3.3.6 ขั้นตอนและกรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

1.3.3.7 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

1.3.4 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพเสียงโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

1.3.4.1 ปัจจัยที่ทำให้การสร้างโพนส่งผลต่อคุณภาพของเสียง

1.3.4.2 ลักษณะเฉพาะทางกายภาพของโพน

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าไปเป็นผู้ช่วยทำโพน ของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ในกระบวนการสร้างและใช้การสัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากศิลปินทางด้านดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้านและคณะกรรมการในการแข่งโพนจังหวัดพัทลุง ดังต่อไปนี้

- อาจารย์กิตติชัย รัตนพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์

พัทลุง

- อาจารย์อำนาจ นุ่นเอียด ศิลปินพื้นบ้านประจำจังหวัดพัทลุง

- นายทอง หนูแก้ว ศิลปินพื้นบ้านประจำจังหวัดพัทลุง

- นายบุญธรรม อักษรหอม ศิลปินพื้นบ้านประจำจังหวัดพัทลุง

- นายนพ สัมพันธ์ ศิลปินพื้นบ้านประจำจังหวัดพัทลุง

1.3.5 วิเคราะห์กรรมวิธีการสร้างที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงโพน

1.3.6 สรุปผลวิจัยเป็นรูปเล่ม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบประวัติการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

1.4.2 ทราบกรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

1.4.3 ทราบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพเสียงของโพน

ทบทวนวรรณกรรม

วิมล จิโรจพันธ์ (2551) วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีแนวประเพณีปฏิบัติร่วมกันมายาวนานแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคเหนือ วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคอีสาน วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคกลาง วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ เป็นต้น วัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละภาคจะเป็นแนวประเพณีปฏิบัติของคนในภาคนั้นๆ ที่สั่งสอนกันมายาวนานทำให้มีชีวิตอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไปจากวัฒนธรรมพื้นบ้านท้องถิ่นอื่นๆก็ได้ วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นมรดกของท้องถิ่นด้วยการป้องกันต่อมา จากหรือเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือปฏิบัติเป็นแบบอย่างต่อกันจนเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2538) ดนตรีพื้นบ้านที่บรรเลงอยู่ในปัจจุบันเป็นเพียงส่วนน้อยของมรดกทางดนตรีของภาคใต้ที่ยังพอมิเหลือให้ฟังอยู่ซึ่งนับวันจะสูญหายไปเรื่อยๆ เพื่อเป็นการฟื้นฟูศิลปต่อไป มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงได้พยายามสืบเสาะ ค้นหาทั้งที่เป็นของดั้งเดิมและของที่จัดขึ้นมาใหม่ตามรูปแบบเดิม เครื่องดนตรีเหล่านี้จึงนำมาให้วงดนตรีพื้นบ้านที่ตั้งขึ้น ใช้บรรเลงให้ชมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ายิ่ง มหาวิทยาลัยและเก็บรวบรวมเครื่องดนตรีที่เป็นของแท้ดั้งเดิมเพื่อเก็บรักษาและอนุรักษ์ไว้ส่วนเครื่องดนตรีชิ้นที่ทำขึ้นมาใหม่จะนำไปให้นักศึกษาและเยาวชนได้ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีของภาคใต้ต่อไปวงดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ที่มหาวิทยาลัยจัดตั้งขึ้นประกอบด้วยศิลปินพื้นบ้านเพื่อจะช่วยให้มีการสืบทอดมรดกทางดนตรีพื้นบ้านสืบต่อไป

ฐิติรัตน์ เกิดกล้าหาญ (2554) ประเพณีชักพระหรือลากพระ เป็นประเพณีของชาวภาคใต้โดยจะปฏิบัติการณ์ในช่วงวันออกพรรษา (แรม 1 ค่ำเดือน 11) ซึ่งมีความเชื่อว่า ครั้นสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา พอถึงช่วงออกพรรษา พระพุทธเจ้าจะเสด็จกลับจากโลกมนุษย์ ทำให้ชาวบ้านมีความปลาบปลื้มมาก จึงอัญเชิญพระพุทธรูปองค์ขึ้นประทับบนบุษบกและแห่ไปยังที่ประทับของพระพุทธรูป ครั้นในสมัยพุทธกาลชาวบ้านจึงนำพระพุทธรูปมาแห่สมมุติแทนพระองค์

เสาวภา ไพบยวัฒน์ (2538) ภาคใต้ประกอบไปด้วยจังหวัด 14 จังหวัดภูมิภาคแห่งนี้มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆของประเทศไทย ในภูมิภาคเดียวกัน วัฒนธรรมที่สะกดมีความแตกต่างตามสภาพภูมิประเทศโดยทางทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้มีการติดต่อกับประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ภาคกลางของประเทศไทย ส่วนทางบ้านฝั่งทะเลตะวันตกมีความสำคัญกับคนจีน คนมาเลเซีย ชาวพื้นเมืองเดิม เช่น พวกชาวเล นอกจากนี้ในแต่ละเมืองมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา

อันยาวนาน ดังนั้น คนใต้จึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแต่ความรู้สึกร่วมกันในความเป็นคนภูมิภาคเดียวกันจึงเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ภัทรวัตติ ภูชฎาภิรมย์ (2558) วัฒนธรรมท้องถิ่นแม่ไม่ได้รับการส่งเสริมจากวัดมาแต่เดิม แต่เป็นวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนเฉพาะถิ่นที่สัมพันธ์กับประเพณี พิธีกรรม หรืออาชีพ รวมทั้งจัดแสดงเพื่อต้อนรับผู้มาเยือน จึงได้รับความสนใจในหมู่ชนชั้นนำ เช่น “จดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ. 128” พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เล่าถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมโดยคนในท้องถิ่นเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ หรือ “ตำนานละครอิเหนา” พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กล่าวถึงโนรา หรือที่ชาวกรุงเรียกว่า “ละครชาติรี” ว่าเป็นแบบอย่างจากภาคกลางมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา อย่างไรก็ตาม ศึกษาวัฒนธรรมภาคใต้ในหมู่ชนชั้นนำไม่ได้รับความสนใจอย่างจริงจังเช่นเดียวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคอื่นๆ

ควน ทวนยก (2547) ดนตรีกับการแสดงเป็นของคู่กัน มาอันยาวนานแต่ไม่รู้ว่าในพ.ศ. ไหนแต่พอรู้ก็มีอยู่แล้วไม่ว่าอะไรของพื้นบ้าน ครูเฒ่าเขาได้เล่าให้ฟังว่าในสมัยก่อนการละเล่นของหนังตะลุงและมโนราห์นั้น เขาเล่นกันแบบจิ้งหะหน้าทับรอบในช่อม้านั้นเครื่องที่เป็นทำนอง เช่น ไม้ได้อู่ในวงการแสดงเขาได้จิ้งหะของหน้า มาเป็นตัวหลักในการร้องการรำหรือการเล่นจึงเอาหน้าทับมาเป็นตัวหลักและได้ตามจิ้งหะเพลงหน้าทับขึ้นมารวมแล้วที่เป็นตัวหลัก 12 เพลงด้วยกันจะเอาหน้าทับเป็นหลักในการแสดงหนังตะลุง เขาทำกันมาช้านานพอต่อมามีปีเข้ามารวมในวงดนตรี เขาจึงเอาปีเป็นผู้นำทำนองและปีก็ตั้งหลักเกณฑ์เพลงขึ้นมา 12 เพลงด้วยกัน ใช้ในการโหมโรงหนังตะลุง ฟังเพลงพัดขามาเป็นเพลงแรกในการที่โหมโรงและได้เอาเพลงพัดขามาเป็นเพลงครูด้วย เครื่องดนตรีประกอบจิ้งหะคือ โหม่ง ฉิ่ง เดินตรงทับก็นำเป็นผู้ควบคุมจิ้งหะ จะเปลี่ยนทำนองจากขึ้นทับเป็นตัวนำ ส่วนปีทำทำนองของเพลงปี

ประดิษฐ์ อินทนิล (2536) เครื่องดนตรีพื้นเมือง หมายถึง เครื่องดนตรีที่ใช้เล่นกันเพื่อความบันเทิงหรือเล่นประกอบการแสดงพื้นเมืองตามท้องถิ่นต่างๆ เครื่องดนตรีพื้นเมืองจะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ซึ่งเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและลักษณะนิสัยของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน เครื่องดนตรีพื้นเมืองของไทย จำแนกตามภูมิภาคได้เป็น 3 ภูมิภาคคือ

1. เครื่องดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือ
2. เครื่องดนตรีไปกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เครื่องดนตรีพื้นเมืองภาคใต้

กิตติชัย รัตนพันธุ์ (2547) ความสำคัญของดนตรีพื้นเมืองภาคใต้

1. ใช้บรรเลงเพื่อความรื่นเริงคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน ซึ่งจะบรรเลงควบคู่กันไปกับการละเล่นการแสดงเสมอ เพราะดนตรีพื้นเมืองภาคใต้นำจากไม่นิยมบรรเลงล้วนๆ เพื่อฟังโดยตรง แต่จะนิยมบรรเลงประกอบการแสดง
2. ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมเพื่อปวงสงฆ์กับสิ่งลี้ลับ เพราะในอดีตสังคมส่วนใหญ่ติดอยู่กับความเชื่อเรื่องผี วิญญาณ เช่น มะตือรี ของชาวมุสลิม โต๊ะคริมของชาวไทยพุทธที่ใช้เพื่อวันนีในงานศพ บรรเลงส่วนหนึ่งเป็นการบรรเลงเพื่ออ้อนวอนเทพเจ้าดนตรีชนิดนี้จึงห้องให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์ เป็นอนุภาพให้เกิดความขลังยำเกรง
3. ใช้บรรเลงเพื่อการสื่อสารบอกข่าว เช่น การประโคมปัด การประโคมโพน เป็นสัญญาณบอกข่าวว่าที่วัดมีการทำเรือพระ (ในเทศกาลชักพระ) จะได้เตรียมข้าวของไว้ทำบุญและไปช่วยตกแต่งเรือพระ ดูการได้ยินเสียงบรรเลงกาทอล ก้องไปตามสายลม ก็บอกให้รู้ว่ามีงานศพ ชาวบ้านก็จะไปช่วยทำบุญงานศพกันที่วัดนั้นๆ โดยจะสืบถามว่าเป็นใคร ก็จะไปเคารพศพโดยไม่ต้องมีบัตรเชิญเหมือนปัจจุบันนี้
4. ใช้บรรเลงเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เช่น การบรรเลงกรือโต๊ะ หรือ บานอ โดยชาวบ้านจะช่วยกันสร้างดนตรีชนิดนี้ขึ้นมาประจำหมู่บ้านของตน และตีแข่งขันกับหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อเป็นการสนุกสนานและแสดงพลังความสามัคคี เพราะขณะที่จะมีการประกวดจะต้องช่วยกันทำ แยกหามเครื่องดนตรีชนิดนี้ไปพร้อมกับขบวนเชียร์ให้กำลังใจ

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2544) ศึกษาโพนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีในดินแดนภาคใต้ของไทยพบว่าโพนเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังที่แต่ละชุมชนสามารถสร้างขึ้นใช้เองได้ตามภูมิปัญญา วัสดุที่ใช้ทำโพนทุกส่วนมาจากวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ทั้งต้นไม้ หนังกวาย หวาย ลูกสัก รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นไม้ นอกจากเครื่องมือชุดเจาะและเกลกลึงที่ใช้มีด ขวาน พร้า สิว เป็นต้น การที่ผู้คนในชุมชนสามารถทำได้เองและมีการใช้ทั่วไปนี้เอง

บุษกร บิณฑสันต์ (2554) ศึกษาการใช้โพนประโคมในประเพณีชักพระพบว่า การตีโพนส่งผลให้เกิดกีฬาพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่เรียกว่า การแข่งโพน การแข่งโพนได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจังที่จังหวัดพัทลุง มีการกำหนดระเบียบกติกาในการแข่งขัน พร้อมมอบรางวัลแก่ผู้ตีโพน สร้างความศึกศึกสนุกสนานให้มากขึ้น ประวัติความเป็นมาของการแข่งโพนน่าจะเกิดขึ้นพร้อมพร้อมกับประเพณีชักพระ เพราะเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน กล่าวคือ ก่อนที่จะมีการชักพระในวันออกพรรษา วัดต่างๆจะเตรียมการชักพระ และตีโพน (คุมโพน) เพื่อเป็นการประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่าทางวัดจะจัด

ให้มีการชกพระ แต่เนื่องจากวัดส่วนมากมักจะอยู่ในละแวกเดียวกัน บางครั้งชาวบ้านก็ไม่ว่าเสียงโพนของวัดใด จึงทำให้วัดต่างๆ แข่งกันตีโพนเพื่อประชันว่าโพนของวัดใดจะเสียงดังกว่ากัน ในระยะแรกก็ตีแข่งกันภายในวัด นานๆ เข้าก็เริ่มนำคนมาประชันกันภายนอกวัด หรือบางครั้งจะมีการลากพระจากหลายวัดมารวมกันจึงเป็นเหตุให้มีการแข่งโพนและพัฒนาလာมาเป็นกีฬาพื้นบ้านของชาวพัทลุงในปัจจุบัน

พิมุติ รุจิรากุล (2554) ศึกษาการแข่งขันโพนในจังหวัดพัทลุงซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกับพิธีการทางศาสนาประการบางแล้ว กิจกรรมการเล่นชนิดนี้ยังช่วยให้มองเห็นการแสวงหาความสุข ความบันเทิงใจ อีกทั้งยังเป็นสื่อในการประสานความสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ชาวบ้านมีโอกาสพบปะสัมพันธ์กัน เป็นกิจกรรมการเล่นที่สำคัญนำมาสู่การสร้างสรรค ความสามัคคีในชุมชน จึงควรอนุรักษ์ให้การเล่นชนิดนี้คงอยู่ต่อไป

ภัทรวดี ภูฎาภิรมย์ (2554) ศึกษาบทบาทสำคัญของโพนที่สืบทอดมาจนปัจจุบันพบว่า การตีโพนในงาน “ประเพณีลากพระ” เพื่อเชิญเสด็จพระพุทธเจ้าจากสวรรค์ ประเพณีลากพระของหลายท้องที่ในปัจจุบัน นอกจากจะมีโพนตามชนบทประเพณีโบราณแล้วยังนิยมนำคนมาตีแข่งขัน เพื่อความสนุกสนานและสร้างความสามัคคีในชุมชน

อมรรัตน์ พียะกุล (2551) ศึกษาพัฒนาการของชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงก่อนพุทธศตวรรษที่ 24 จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า สามารถแบ่งพัฒนาการของจังหวัดพัทลุงออกได้เป็น 3 ช่วงตามหลักฐานทางโบราณคดีกล่าวคือ ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ (4,000-2,000 ปีมาแล้ว) มีลักษณะเป็นสังคมของการล่าป่า หาสัตว์ ชุมชนสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 13-18) พบว่าชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงมีความสัมพันธ์กับชุมชนร่วมสมัยในวัฒนธรรมศรีวิชัยและวัฒนธรรมทวารวดี ต่อมาชุมชนร่วมสมัยกับสุโขทัย-อยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24) ชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและด้านศาสนา

วินัยพงษ์ คำแหง (2539) โพนมีประวัติและความเป็นมา สันนิษฐานได้หลายเหตุผลและหลายประการด้วยกัน โดยเป็นการเล่าต่อกันมาเป็นรุ่นๆ สันนิษฐานว่า โพนสร้างขึ้นเพื่อใช้บ่งบอกเวลา แทนนาฬิกา เพราะว่าในสมัยอดีตนั้น ยังไม่มีนาฬิกาที่สามารถบ่งบอกเวลาได้ว่ากี่โมงกี่ยามแล้ว จากนั้นจึงมีการคิดค้นสร้างเครื่องมือที่จะเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านรู้เวลา จึงเกิดเป็นการสร้างโพนขึ้น โดยอาศัยแสงแดดจากดวงอาทิตย์ และเสียงไก่ขันในเวลาได้รุ่งเป็นหลักในการตีโพนแต่ละครั้ง เช่น การตีโพนเพื่อบ่งบอกเวลาในตอนเที่ยงของเวลากลางวัน ผู้ที่ตีโพนจะต้องอาศัยการปักไม้ไผ่ในที่แจ้งๆ

หรือที่แดดส่องได้ทั่วถึง เมื่อโหรที่มองเห็นเงาของไม้ที่ปักไว้มาอยู่ใกล้กับโคนของไม้ที่ปักไว้ นั่นหมายถึงเวลาเที่ยงตรง ผู้ตีโพนก็จะเริ่มตีโพนทันที จากการตีซ้ำๆจนเร็วและเร็ว เชื่อว่าเกิดจากการแยกเสียงธรรมชาติ เสียงจากการได้ยินเสียงของลูกมะพร้าวเกิดขึ้นดัง “ทุ้ม” เกิดความคิดว่า จะทำอย่างไรถึงจะนำเสียงของลูกมะพร้าวเป็นสัญญาณได้ จึงมีการสร้างโพนขึ้น เชื่อกันว่าสมัยก่อน โพนทุ้มด้วยหนังข้างเดียวและจึงพัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นรูปโพนที่พบเห็นในปัจจุบัน

สถาพร ดงขุนทด (2536) การคุมโพนหรือการคุมพระ หมายถึง การตีโพนหรือตีกลองตัดแบบประโคนพระนิยมกระทำก่อนถึงวันชักพระ 7 หรือ 3 วัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและเหมาะสมของวัดในแต่ละท้องถิ่น และแต่ละวัดก็มีการคุมโพนไม่เหมือนกัน กล่าวคือ บางวัดมีการคุมโพนทั้งกลางวันและกลางคืน บางวัดเริ่มคุมโพนตั้งแต่ย่ำค่ำจนถึงเที่ยงคืนบางวัดก็คุมโพนตลอดทั้งคืนแต่โดยมากแล้วมักจะคุมภายในเวลากลางคืน คนที่นำมาตีประโคนนิยมใช้ 2 ใบ เป็นเสียงแหลม (ตั้ง) 1 ใบ เสียงทุ้ม (ท้อม) 1 ใบ มีจิ้งหะและลีลาการปีโดยเฉพาะและมีสลับเสียงกันดังนี้

ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม

ผู้ที่ประโคนมักจะเป็นศิษย์วัดและอุบาสกที่อยู่ใกล้กับวัด โดยปกติจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตี อาจตีคนเดียวสองใบ หรือคนใบสลับเสียงกันตามจิ้งหะลีลาดังกล่าวแล้วก็ได้และเชื่อกันว่าผู้ร่วมคุมโพนก็จะได้กุศลด้วย การคุมโพนแม้จะมีเสียงดังก็ก้องตลอดทั้งคืนก็ถือเป็นประเพณี ทั้งพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ไม่ได้มีความรังเกียจหรือรำคาญต่อเสียงโพนเหล่านั้น

สาเหตุที่มีการคุมโพน

1. ต้องการให้ชาวบ้านและพุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ทราบว่า วันออกพรรษาได้เวียนมาบรรจบครบรอบปีอีกวาระหนึ่ง
2. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนในแต่ละแคว้นนั้นๆ ทราบว่าในปีนี้มีกิจกรรมการชักพระตามประเพณีแน่นอน พร้อมกับเชิญชวนบริจาคเงินหรือสิ่งของอื่นๆตามกำลังศรัทธา เพื่อใช้ทำและตกแต่งเรือพระ ตลอดจนให้พุทธศาสนิกชนทุกคนเข้าร่วมประเพณีชักพระด้วย
3. เพื่อเป็นการท้าทายและแข่งขันเสียงโพนกับวัดที่ใกล้เคียง เนื่องจากวัดส่วนมากมักจะอยู่ในละแวกเดียวกัน เสียงโพนที่ตีดังออกไปไกล บางครั้งชาวบ้านไม่รู้เลยว่าเสียงโพนของวัดใด จึงทำให้วัดต่างๆแข่งขันเสียงโพนกันว่า โพนของวัดใดเสียงดังกว่ากัน ในระยะแรกๆ ก็ตีแข่งกันภายในวัด นานๆเข้าก็ค่อยขยับขยายนำโพนออกมาประชันกันภายนอกวัด ตามกลางทุ่งนาหรือสถานที่เตรียมไว้ จนเกิดเป็นประเพณีแข่งโพนขึ้นในเวลาต่อมา

4. เพื่อให้โพนที่หุ้มหนังใหม่ ๆ ซึ่งเป็นหนังที่หยาบให้ขยายตัวเต็มที่และจะได้ชั้นให้ตั้งจนตอกสลักได้ โพนที่ว่านี้ไม่ค่อยจะมีเสียงดังมากนักนิยมให้เต็กๆ ดี

วีระยุทธ เรณูมาศ (2542) เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้มีหลายชนิด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเภทเครื่องตี เช่น ทับ กลอง ปัด โพน กรือโต๊ะ บานอ รำมะนา ฉิ่ง เป็นต้น เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้มักจะใช้บรรเลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งมีทั้งการบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงผสมวง นอกจากนี้แล้วชาวบ้านภาคใต้อัวยนิยมเอาเครื่องดนตรีพื้นบ้านบางชนิดมาเล่นประชันกันอีกด้วย จากการสำรวจของผู้วิจัย พบว่าการประชันเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้นิยมกันทั้งในกลุ่มชาวไทยพุทธ และกลุ่มชาวไทยมุสลิม สำหรับการประชันเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ของชาวพุทธที่นิยมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีด้วยกัน 2 ชนิด คือ การประชันปัด และกระประชันโพน การประชันปัดเป็นที่นิยมกันมาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนการประชันโพนนิยมกันแพร่หลายในเขตจังหวัดพัทลุง ในการศึกษาการประชันเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวไทยพุทธ ผู้วิจัยจึงศึกษาการประชันเครื่องดนตรีที่นิยมกันมา 2 ชนิด ได้แก่

1. การประชันปัด
2. การประชันโพน

ประภาส ขวัญประดับ (2540) โพน มีรูปร่างและลักษณะเหมือนกลองตัดของภาคกลาง เป็นกลองซึ่งด้วยหนังสองด้านขนาดใหญ่ หน้ากลองทั้งสองเท่ากัน หน้าตัดกว้างตั้งแต่ 12 - 30 นิ้ว ความยาวยาวกว่าหน้าตัดเล็กน้อย หุ้มด้วยหนังวัวหรือหนังควาย ด้านข้างของกลองมีห่วงยึดสำหรับแขวนตี โพนพบทั่วไปตามวัด ผูกห้อยไว้ตามศาลา ใช้ตีบอกเวลา เช่น ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น และใช้ประโยชน์ในพิธีลากพระ นอกจากนี้ยังใช้ตีประชันเสียง

ลำไย ไชยสาส์ (2542) โพนมีการผลิตกันอย่างแพร่หลาย ดังที่ หมิด เพ็ญพลุ ช่างทำโพนวัดปากกระวะ ตำบลคลองแดน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงการทำโพนว่า “หน่วยโพน” โดยก่อนทำต้องเลือกไม้เนื้อแข็งที่มีความทนทานและไม่แตกง่าย เช่น ไม้ขนุน ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอ ไม้ตาลโตนด เป็นต้น โดยคัดเลือกที่มีลำต้นขนาดใหญ่ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 115 เซนติเมตร เป็นอย่างน้อย ลำต้นไม่แตก ผิวเรียบ ไม่มีรู หรือตาของไม้ปรากฏอยู่ ใช้เลื่อยตัดเป็นท่อนให้มีความยาวกว่าเส้นผ่าศูนย์กลางของไม้ที่ตัดประมาณ 17 - 25 เซนติเมตร แล้วใช้ขวานถากผิวภายนอกให้มีลักษณะหัวสอบ ท้ายสอบตามต้องการ และตกแต่งผิวให้เรียบ โดยใช้ขวานลูบผิวหรือใช้กิ้งกือบหรือแต่งผิวโดยใช้กระดาษทรายขัดถูก็ได้ แล้วใช้สว่านขุดเจาะตามแนวยาวตรงจุดศูนย์กลาง ให้เป็นรูก่อนเพื่อใช้เครื่องมือขุดเจาะได้สะดวก ต่อมาใช้สว่านตอกด้วยค้อนขุดเจาะทลวงรูให้กว้างขึ้นอย่างน้อยพอกำหมัดล้วงได้ ภายในรูผายกว้างออกเป็นรูปกรวยทั้งสองหน้า เรียกว่า “แต่งอกไก่” โดยกะความหนา

ตรงปากกลองโพนทั้งสอง ให้หนาประมาณเท่าหัวแม่มือจากนั้น จากนั้นใช้เหล็กแหลมเจาะรูรอบปากกลองโพนทั้งสองด้าน เพื่อใช้สำหรับใส่ลูกสัก ซึ่งรูแต่ละรูจะมีระยะห่างจากปากกลองโพนประมาณ 5 เซนติเมตร โดยเจาะให้ทะลุและมีขนาดของรูประมาณเท่าปลายนิ้วก้อย จากนั้นเจาะรูกึ่งกลางของโพนด้วยสว่าน แล้วนำห่วงเหล็กใส่รูไว้สำหรับใช้แขวนหรืออาจเจาะเป็นรูสำหรับใส่ขาตั้ง จำนวน 2 ขา เพื่อยันพื้นยกระดับให้ตัวโพนสูงขึ้นสะดวกในการตี จากนั้นก็นำหนังมาหุ้มโพน ซึ่งหนังหุ้มโพนเป็นตัวทำให้เกิดเสียงดังตามความต้องการ

เดชา ลิ้มเชยและคณะ (2551) โพน หรือ กลองโพน เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเป็นเครื่องให้สัญญาณชนิดหนึ่ง ในการดำเนินชีวิตของชาวพืลลุมมาแต่โบราณกาล และเป็นเอกลักษณ์ของพืลลุมมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้การประดิษฐ์และลีลาในการตีการใช้ประโยชน์ของโพนในจังหวัดพืลลุมจะแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ในอดีตการใช้โพนจะใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น บอกเวลาพระฉันภัตตาหาร บอกเหตุร้ายแก่ชาวบ้าน บอกเวลา การนัดหมายเรียกประชุม ประกอบพิธีงานบุญของชุมชน และงานประเพณี ชาวบ้านจะอาศัยเสียงโพนจากวัดหรือหมู่บ้านเป็นสัญญาณที่รู้จักกันของคนในชุมชน และในช่วงปลายเดือน 10 อย่างเข้าเดือน 11 โพนจะดังกึกก้องในหมู่บ้าน เป็นสัญญาณบอกให้ทราบว่าได้ถึงเทศกาลออกพรรษา ภูมิปัญญาช่างฝีมือดนตรีพื้นบ้าน เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่คิดค้นและสร้างขึ้นมาและมีการสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงคนยุคปัจจุบันนั้น คือการประดิษฐ์หรือทำกลองรำมะนา ที่ใช้เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดชัยนาท กลองรำมะนานี้ ใช้ตีประกอบการเล่นพื้นบ้านเรียกว่า เล่นเพลงรำมะนา เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวภาคกลางของไทย ช่างฝีมือพื้นบ้านที่สามารถทำกลองรำมะนาได้สวยงามและมีเสียงที่ไพเราะยามเมื่อใช้ตีประกอบการเล่นเพลงรำมะนา ผู้เขียนขอแนะนำคือ นายหว่า สังข์ป้อม ซึ่งได้รับการถ่ายทอด เรียนรู้การทำกลองรำมะนาจากบรรพบุรุษและทำกลองรำมะนามาตลอดระยะเวลาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 50 ปีแล้ว การทำกลองรำมะนา เป็นหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่ทำสืบทอดกันมา จากการบอกเล่ามีใจรักด้านดนตรีพื้นบ้าน การเล่นรำมะนา มาตั้งแต่เด็กจนสามารถทำกลองรำมะนาทำกลองยาว ตีกลองรำมะนา และยังร้องรำมะนาได้ดี ไม่แพ้การทำกลองรำมะนาอีกด้วย ความตั้งใจที่จะทำกลองรำมะนาให้มีความสวยงามและให้มีเสียงไพเราะที่สุด ส่วนสำนวนที่เกี่ยวข้องกับกลองนั้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดของกองกับวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งดูได้จากการนำเอากรองและสัญญาณเสียงกลองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในสำนวนต่างๆ ที่ใช้พูดกันทั่วไป ตัวอย่างเช่น “โยนกลอง” หมายความว่า โยนภาระให้ผู้อื่นด้วยปฏิเสธว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน มูลของสำนวนนี้มาจากประเพณีตีกลองร้องฎีกา จึงพูดเป็นสำนวนว่าโยนกลอง และสำนวน “เถิดเทิงที่ไหนไปทีนั้น” ความหมายของสำนวนนี้มาจากอบายมุข ทางเสื้อมที่เกิดจากการตีตุกการละเล่นเถิดเทิง คือกลองยาว แสดงถือว่า ที่ได้มีเปิดเทอมคือการเล่นกลองยาว ที่นั่นก็

มีความสุขสนุกสนานจากการเล่น นอกจากนี้ สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับกลองนั้น มีข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้เริ่มหัดกลองครั้งแรกจะต้องประกอบพิธี ยกครูกลอง เพื่อความเป็นสิริมงคล
2. ห้ามข้ามกลองและเครื่องมือทำกลองเพราะถือว่าเป็นการลบหลู่หุมินุอุปกรณ์ที่ใช้ทำมาหากินเพราะนอกจากจะไม่เป็นสิริมงคลแล้วยังทำให้เป็นอัปมงคลกับตัวเองอีกด้วย
3. ห้ามนำไม้ตักน้ำมัน เช่น ไม้ตะเคียน มาทำกลอง เพราะ มีวิญญาณสิงอยู่ในไม้เหล่านั้น
4. ห้ามตัดต้นไทรและต้นตาลที่ถูกฟ้าผ่ามาทำกลอง
5. ห้ามนำไม้จากศาลเจ้าพ่อในหมู่บ้านมาทำกลอง
6. ในการเริ่มแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับบรองจะต้องมีการไหว้ครูก่อนเสมอ รวมทั้งการเล่นกลองยาวก็ต้องไหว้ครูเช่นเดียวกัน

บทที่ 2

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับโพนในจังหวัดพัทลุง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติของโพน จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย ต่างๆ และศึกษาพัฒนาการกรรมวิธีการสร้างโพนของครู ฉลอง รุ่งเรือง มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องที่จะศึกษา คือ

- 2.1 พัฒนาการประวัติศาสตร์ จังหวัดพัทลุง
- 2.2 กลองในจังหวัดพัทลุง
- 2.3 โอกาสและหน้าที่ของโพน
- 2.4 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับโพนในจังหวัดพัทลุง
- 2.5 การแข่งขันตีโพนจังหวัดพัทลุง
- 2.6 ทำนองการตีโพนจังหวัดพัทลุง
- 2.7 ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโพนจังหวัดพัทลุง
- 2.8 ช่างสร้างโพนจังหวัดพัทลุง

2.1 พัฒนาการประวัติศาสตร์ จังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงนั้นนับได้ว่าเป็นจังหวัดเก่าแก่ที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน จึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมต่างๆ มากมาย และหลากหลายชนชาติ เพราะเมืองพัทลุง เป็นเมืองที่มีการค้าขายจาก นานาอารยธรรม จึงมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเกิดขึ้น ดังที่

หนังสือ วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดพัทลุง ได้กล่าวเอาไว้ว่า

จังหวัดพัทลุง มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานจากการค้นพบขวานหินขัดในท้องที่ทั่วไปหลาย อำเภอ ในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-14) บริเวณเมืองพัทลุงเป็นแหล่ง ชุมชนที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดีย ในด้านพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักฐาน ค้นพบ เช่น พระพิมพ์ดินดิบจำนวนมาก เป็นรูปพระโพธิสัตว์รูปเทวดา โดยค้นพบ บริเวณถ้ำคูหาสวรรค์ และถ้ำเขากทะเล ต่อมา ในพุทธศตวรรษที่ 19 เมืองพัทลุง

ได้ตั้งขึ้นอย่างมั่นคง ภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยาในฐานะเป็นเมืองชั้นตรี ซึ่งนับว่าเป็นหัวเมืองหนึ่งของพระราชอาณาจักรทางใต้ ในสมัยนั้นเมืองพัทลุง มักจะประสบปัญหาการโจมตีจากกลุ่มโจรสลัดมาเลย์อยู่เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มโจรสลัดอาแจจะอารูและยุยงคตนะ ได้โจมตีเผาทำลายสร้างความเสียหายแก่ เมืองพัทลุงถึงสองครั้ง ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการย้ายสถานที่ตั้ง เมืองอยู่เสมอ และก็เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวเมืองพัทลุงเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็ง

ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ได้มีการย้ายสถานที่ตั้งเมืองอีกหลายครั้ง และได้ยกขึ้นเป็นเมืองชั้นโท ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในช่วงนี้เมืองพัทลุงมีผู้นำสำคัญในการสร้างความเจริญ และความมั่นคง ให้กับบ้านเมืองหลายท่าน เช่น พระยาพัทลุง (ขุนคางเหล็ก) พระยาวิชิตเสนา (ทองขาว) พระยาอภัยบริรักษ์ (จ้อย จันทโรจนวงศ์) ได้ป้องกันเอกราชของชาติมา หลายครั้ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ.2328-2329) พระมหาช่วย วัดपालิไลย์ ได้นำชาวพัทลุงต่อสู้ป้องกันการรุกรานของพม่าจนได้รับความดีความชอบ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาช่วยทุกขราษฎร์ ช่วยราชการเมืองพัทลุง

นอกจากสงครามกับพม่าแล้ว ชาวพัทลุงยังมีบทบาทสำคัญในการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ ในหัวเมืองภาคใต้ เพราะปรากฏอยู่เสมอว่า ทางเมืองหลวงได้มีคำสั่งให้เกณฑ์ชาวพัทลุงพร้อมด้วยเสบียงอาหารไปทำสงครามปราบปรามกบฏในหัวเมืองมาลาญ เช่น กบฏไทรบุรี พ.ศ. 2373 และ พ.ศ.2381 ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเมืองพัทลุงทางด้านการเมือง การปกครองและแหล่งอยู่อาศัยในอดีตเป็นอย่างดี

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้โปรดให้ยกเมืองพัทลุงขึ้นตรงต่อกลาโหมโดยมีฐานะเป็นเมืองชั้นโทและได้ย้ายเมืองไปอยู่ที่ปากน้ำลำปำ

ครั้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิรูปการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาลใน พ.ศ. 2437 และได้ประกาศจัดตั้งมณฑล นครศรีธรรมราชขึ้น เมื่อ พ.ศ.2439 ประกอบด้วยเมืองต่าง ๆ คือ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และหัวเมืองทั้ง 7 ที่เป็นเมืองปัตตานี เดิมสำหรับเมืองพัทลุงแบ่งการปกครองเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอกกลางเมือง อำเภออุดร อำเภอทักษิณ ขณะนั้นตัวเมืองตั้งอยู่ที่ตำบลลำปำ จนกระทั่ง พ.ศ. 2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองพัทลุงมาอยู่ที่บ้านวังเนียง ตำบลคูหาสวรรค์ ในปัจจุบัน เพื่อจะได้อยู่ใกล้เส้นทางรถไฟสะดวกในการติดต่อกับเมือง

ต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบันเมืองพัทลุงได้มีการย้ายเมืองหลายครั้ง สถานที่ที่เคยเป็นเมืองที่ตั้งเมืองพัทลุงได้แก่

1. โคกเมืองแก้ว ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน
2. บ้านควนแร่ ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง
3. เขาชัยบุรี (เขาเมือง) ปัจจุบัน คือตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง
4. ท่าเสม็ด ปัจจุบัน ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จ.นครศรีธรรมราช
5. เมืองพระรถ ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง
6. บ้านควนมะพร้าว ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง
7. บ้านม่วง ปัจจุบัน หมู่ที่ 6 ตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง
8. บ้านโคกลุง ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลลำป่า อำเภอเมืองพัทลุง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล เมืองพัทลุงได้ถูกจัดให้ขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้โปรดให้ย้ายเมือง มาตั้งที่ตำบลคูหาสวรรค์ ซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบันนี้ เมื่อได้ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลในปี พ.ศ. 2476 พัทลุง จึงได้มีฐานะเป็นจังหวัดตั้งแต่นั้น (กระทรวงมหาดไทย 2544: 80)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดพัทลุง พบว่าชุมชนโบราณตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 13 ในช่วงระยะเวลากว่า 1,200 ปี ดินแดนแห่งนี้เป็นที่อุดมสมบูรณ์ มีชนเชื้อชาติต่างๆ เดินทางตั้งรกราก และมีการทำสงครามสู้รบป้องกันบ้านเมืองจากการรุกรานของกลุ่มทหารและกลุ่มโจรหลายสมัย อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏหลักฐานการใช้กลองในการศึกของชุมชนเมืองพัทลุงในอดีต ทราบแต่เพียงว่า โพนใช้ตีเป็นสัญญาณบอกเหตุร้าย นัดแนะ ประชุมรวมกลุ่มเท่านั้น

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เทศบาลเมืองพัทลุง

จากการศึกษาเกี่ยวกับชื่อและที่มาของชื่อจังหวัดพัทลุง พบว่ามีการศึกษาดังนี้

ในสมัยก่อนชื่อเมืองพัทลุงไม่ได้เขียนอย่างที่ปรากฏให้เห็น จากหลักฐานพบว่าบนเหรียญอีแปะพัทลุง พ.ศ. 2426 เขียนว่า พัททะลุง และพัตะลุง ในเอกสารของไทย ใช้ต่างกันมากมาย ได้แก่ พัทลุง พัดลุง พัทลุง พัฒลุง พัทลุง ในเอกสาร เบอร์นีของอังกฤษสมัยรัชกาลที่ 3 เขียนว่า Bondelun และ Merdelong ของนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศส สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เขียนว่า Bourdelun

ความหมายของชื่อเมืองหมายถึง เมืองข้างหรือเมืองเกี่ยวเนื่องด้วยข้าง ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงหลายประการ คำว่า “พัต-ท-พัท” ยังไม่อาจทราบได้ว่าคำเดิมเขียนอย่างไร คำไหน ทราบเพียงว่าเป็นคำขึ้นต้น ส่วนคำพื้นเมืองที่เรียกว่า “ตะลุง” แปลว่า เสาล่ามข้าง หรือไม้หลักผูกข้าง ชื่อบ้านนามเมืองของพัทลุงที่เกี่ยวข้องกับข้างมีมาก หรือจะเรียกว่าเป็น “เมืองข้าง” ก็ได้ โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลาในแถบชะรัด ซึ่งอยู่ติดกับเทือกเขาบรรทัด มีข้างป่าชุกชุม และในตำนานนางเลือดขาว ตำนานเมืองพัทลุงกล่าวว่า ตาสามโม ยายเพชร เป็นหมอดำ หมอเฒ่านายกองข้าง เลี้ยงข้างส่งเจ้าพระยากรุงทอง ทุกปี ต่อมาพระกุมารกับนางเลือดขาวก็ได้รับมรดกเป็นนายกองเลี้ยงข้างส่งส่วย ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านบางส่วนยังคงนับถือ “ตาหมอข้าง”

จังหวัดพัทลุง ได้ย้ายที่ตั้งเมืองมาแล้ว 12 ครั้ง ครั้งสุดท้ายในปี พุทธศักราช 2467 ย้ายจากตำบลลำปำ มาอยู่ที่ตำบลคูหาสวรรค์ ใกล้กับภูเขอกทะเลสูงซึ่งสูงเด่น อยู่บนที่ราบ มองเห็นจากที่ไกลได้ทุกทิศ บนยอดเขา มีเจดีย์เก่าสร้างเอาไว้องค์หนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันนี้ ยังเหลือแต่ฐาน ตั้งแต่นั้นชาวพัทลุงก็ไม่ต้องระเห่ร้อนอีกต่อไป ชาวเมืองจึงถือเอาภูเขอกทะเลสูงเป็นสัญลักษณ์ และหลักเมืองของจังหวัด (กระทรวงมหาดไทย 2544: 118)

สภาพทั่วไปของจังหวัดพัทลุง จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า จังหวัดพัทลุงนั้นมีสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อกับหลายๆจังหวัด ดังนี้
ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของภาคใต้ในประเทศไทย ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 6 ลิปดาเหนือ ถึง 7 องศา 53 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 9 องศา 44 ลิปดาตะวันออกห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทาง สายเอเชีย (ทาง

หลวงหมายเลข 4) เป็นระยะทางประมาณ 853 กิโลเมตรและตามเส้นทางรถไฟ ระยะทาง ประมาณ 846 กิโลเมตร ความยาวของจังหวัดจากทิศเหนือไปทิศใต้ ประมาณ 78 กิโลเมตร และความกว้างจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ระยะทางประมาณ 53 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,424,473 ตาราง กิโลเมตร หรือ 2,140,296 ไร่ (พื้นดิน 1,919,446 ไร่ พื้นน้ำ 220,850 ไร่)

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอ ระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอควนเนียง อำเภอรัตนภูมิจังหวัดสงขลา และอำเภอ ควนกาหลง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นน่านน้ำติดต่อกับอำเภอ ระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ และอำเภอลingsนคร จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นแนวติดต่อกับอำเภอห้วย ยอดอำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นภูเขาและที่ราบสูง ทางด้านตะวันตกอัน ประกอบด้วย เทือกเขาบรรทัด มีระดับสูงจากน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 50 - 1,000 เมตร ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ เช่น สวนยางพารา สวนไม้ผลและไม้ยืนต้น ถัด ลงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มที่ดอน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปาน กลางเฉลี่ย 0-15 เมตร บริเวณนี้ส่วนใหญ่ปลูกข้าว ยางพารา มะพร้าว พืชผัก และพืชไร่ชนิดต่างๆ โดยมีอัตราความลาดชัน 1:1000 จากทิศตะวันออกมาสู่ทิศ ตะวันตก มาสู่ทิศตะวันออกของจังหวัด

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจาก มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,853.5 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 154 วันต่อปี อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 29.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 26.7 องศา เซลเซียส ในเดือนธันวาคม อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.14 องศาเซลเซียส ความชื้น สัมพัทธ์อยู่ระหว่าง 75-83 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉลี่ย 78.7 เปอร์เซ็นต์ และความเร็ว ลม ประมาณ 1-2 เมตร ต่อวินาทีปริมาณการระเหยของน้ำประมาณ 3.3 - 5.5 มิลลิเมตร ต่อวัน (เทศบาลเมืองพัทลุง 2559: 14-15)

การศึกษาของอมรรัตน์ พิชะกุล (2551) พัฒนาการของชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงก่อนพุทธศตวรรษที่ 24 จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า

สามารถแบ่งพัฒนาการของจังหวัดพัทลุงออกได้เป็น 3 ช่วงตามหลักฐานทางโบราณคดีกล่าวคือ ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ (4,000-2,000 ปีมาแล้ว) มีลักษณะเป็นสังคมของการล่าป่า หาสัตว์ ชุมชนสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 13-18) พบว่าชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงมีความสัมพันธ์กับชุมชนร่วมสมัยในวัฒนธรรมศรีวิชัยและวัฒนธรรมทวารวดีต่อมาชุมชนร่วมสมัยกับลุ่มห้วย-อยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24) ชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและด้านศาสนา (อมรรัตน์ พิชะกุล 2551: 152)

สุจริต บัวพิมพ์ (2538) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้านภาคใต้สรุปได้ว่า

ชุมชนในกลุ่มของภาคใต้ของไทยมีหลายเผ่าพันธุ์ และมีหลายกลุ่ม ในอดีตมีการติดต่อค้าขายมีความสัมพันธ์กับอินเดีย จีน ชาว-มลายู ตลอดจนติดต่อกับคนไทยในภาคกลางที่เดินทางไปค้าขายติดต่อกันด้วย ในชนบทความเจริญยังไม่ถึง ลักษณะของดนตรีพื้นบ้านจึงเป็นลักษณะเรียบง่ายประดิษฐ์อย่างง่ายจากวัสดุใกล้ตัว มีการรักษาเอกลักษณ์ และยอมให้มีการพัฒนาได้น้อยมาก ดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิมน่าจะมาจากเผ่าพันธุ์เงาะซาไก ประเภทเครื่องตีโดยใช้ไม้ไผ่ลำขนาดต่างๆตัดออกเป็นท่อนสั้นบ้างยาวบ้าง ตัดปากของกระบอกไม้ไผ่ตรงหรือเฉียง บ้างก็หุ้มด้วยไม้ กาบของต้นพีช ใช้บรรเลง(ตี)ประกอบกับการขับร้องและเต้นรำ เครื่องดนตรีค่อยๆพัฒนามาเป็นแตร กรับ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีมาแต่เดิมแล้วทั้งสิ้น (สุจริต บัวพิมพ์ 2538: 64)

จากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง ได้ความว่า เมืองพัทลุงตั้งอยู่ในทางตอนใต้ของประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียมา สังเกตได้จากในเรื่องของศาสนาและวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองหลายรูปแบบและยังได้ย้ายที่ตั้งเมืองมาแล้วถึง 12 ครั้ง ลักษณะภูมิประเทศในปัจจุบันเป็นภูเขาและที่ราบสูง เช่นเทือกเขาบรรทัด มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม มีผู้นับถือศาสนาคริสต์อยู่บ้างแต่เป็นจำนวนน้อย

2.2 กลองในจังหวัดพัทลุง

กลองในจังหวัดพัทลุงมีการกำเนิดมาจากหลายปัจจัย ซึ่งต้องศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ดนตรี ตลอดจนอารยธรรมที่เข้ามาสู่ประเทศไทย โดยศึกษาผ่านข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ผ่านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญา วรรณกรรม และงานศิลปะต่างๆ

จากการสืบค้นจากสื่อสิ่งพิมพ์ ปรากฏความหมายของโพน และคุณสมบัติของโพนดังนี้

- โพน เป็นกลองชนิดหนึ่งใช้ตีเพื่อสื่อสาร เป็นเครื่องดนตรีเพื่อแสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดสงขลา ยังมีประเพณีการตีโพนที่ยังเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตอยู่ โพนเป็นการบรรเลงเดี่ยวการใช้โพนมีลักษณะดังนี้

- โพนตีบอกเวลา โดยปกติจะมีการใช้โพนในวัดสำหรับตีบอกเวลา

- คุมโพน คือ การเล่นโพนประกอบในเรือชักพระ ช่วงเทศกาลออกพรรษา มักจะตีล่วงหน้าก่อนถึงวันชักพระเพื่อเป็นสัญญาณบอกให้ชาวบ้านทราบว่าจะกำลังจัดกิจกรรมงานชักพระตามประเพณีชาวบ้านจะช่วยกันทำเรือชักพระและนำอาหารมาช่วย

- แข่งโพน คือ การแข่งขันกันตีโพนในวันชักพระหลังจากลากเรือพระมาถึงจุดหมายในเวลากลางคืนจะมีการตีโพนว่าลูกไหนตีดัง

- หลักโพน คือ การตีโพนโต้ตอบแข่งกันก่อนวันชักพระโดยแข่งขันกันในเวลากลางคืนระหว่างวัดต่างๆ เพื่อให้เกิดการสนุกสนาน ถ้าแพ้ต้องทำอาหารเลี้ยงฝ่ายชนะ

(มรดกทางวัฒนธรรมภาคใต้ 2551: 260-261)

รัฐมิแล (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมความเชื่อของกลองไว้ดังนี้

ห้ามข้ามกลองและเครื่องมือทำกลอง เพราะจะถือว่าเป็นการลบหลู่ดูหมิ่นอุปกรณ์ที่ใช้ทำมาหากิน จะทำให้ไม่เป็นสิริมงคลกับตัวเอง

ห้ามนำไม้จากศาลเจ้าพ่อในหมู่บ้านมาทำกลอง

ห้ามนำไม้ตักน้ำมัน เช่น ไม้ตะเคียนมาทำกลอง เพราะเชื่อว่ามีวิญญาณสิงอยู่ในไม้เหล่านี้

และห้ามไม่ให้นำไม้ที่มีลักษณะต้องห้าม ที่เรียกว่า “ไม้โพรงบาตรหลวง” คือไม้ที่มีโพรงด้านใน บาตรพระก็สามารถใส่ไปได้ ห้ามนำมาใช้ทำกลองโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าจะทำให้กลองนั้นเป็นสิ่งอัปมงคล

ข้อห้ามดังกล่าวเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปในหมู่ผู้ทำกลอง การศึกษาของรุสมิแลเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อของกลองสอดคล้องกับศดานันท์ แคนยุกต์ (2549) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของกลองที่มีต่อชีวิตมนุษย์ไว้ว่า

กลองมีบทบาทความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ มีอยู่ทั่วทุกมุมโลก ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกวัฒนธรรม ซึ่งใช้ประโยชน์จากเสียงกลองในการบอกอาณาเขต สัญญาณ หรือการแสดงการเล่นต่างๆ มีลีลา ลักษณะรูปร่าง รูปทรง วัสดุที่สร้าง การประดิษฐ์ การใช้ และการตีความตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ตามสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความเชื่ออารยธรรม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ แม้กระทั่งการรบกวนกันในสมัยโบราณกลองก็เป็นเครื่องสัญญาณ แผนการรบ การเตรียมระดมพล รวมไปถึงการให้กำลังใจแก่ทหารหาญ การข่มขวัญข้าศึกศัตรู ประการสำคัญ กลองมีบทบาทที่มีความสัมพันธ์ และสำคัญยิ่งในการพิธีกรรมทางศาสนา (ศดานันท์ แคนยุกต์ 2549: 91)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ชนิดต่างๆ ยังมีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงโพน ทั้งคุณลักษณะและประโยชน์ของโพนไว้ดังนี้

โพน เป็นเครื่องดนตรีในดินแดนภาคใต้ของไทย พบว่าโพนเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังที่แต่ละชุมชนสามารถสร้างขึ้นใช้เองได้ตามภูมิปัญญา วัสดุที่ใช้ทำโพนทุกส่วนมาจากวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ทั้งต้นไม้ หนังกวาย หวาย ลูกสัก รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นไม้ นอกจากเครื่องมือชุดเจาะ แกะกลึงที่ใช้มีด ขวาน พร้า ลิว เป็นต้น การที่ผู้คนในชุมชนสามารถทำได้เอง และมีการใช้ทั่วไปนี้เอง (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์ 2544: 139)

ประภาส ขสัญประดับ ได้กล่าวถึงลักษณะของโพนไว้ดังนี้

โพน มีรูปทรงและลักษณะเหมือนกลองทัดของภาคกลาง เป็นกลองซึ่งด้วยหนังสองด้านขนาดใหญ่ หน้ากลองทั้งสองเท่ากัน หน้าตัดกว้างตั้งแต่ 12 - 30 นิ้ว

ความยาวยาวกว่าหน้าตัดเล็กน้อย หุ้มด้วยหนังวัวหรือหนังควาย ด้านข้างของกลองมีห่วงยึดสำหรับแขวนตี โพนพบทั่วไปตามวัด ผูกห้อยไว้ตามศาลา ใช้ตีบอกเวลา เช่น ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น และใช้ประโยชน์ในพิธีลากพระ นอกจากนี้ยังใช้ตีประชันเสียง (ประภาส ขวัญประดับ 2540: 67)

ซึ่งสอดคล้องกับ เดชา ลิมเชย และคณะ ที่ได้กล่าวถึงหน้าที่ของโพนในจังหวัดพัทลุง ไว้ดังนี้

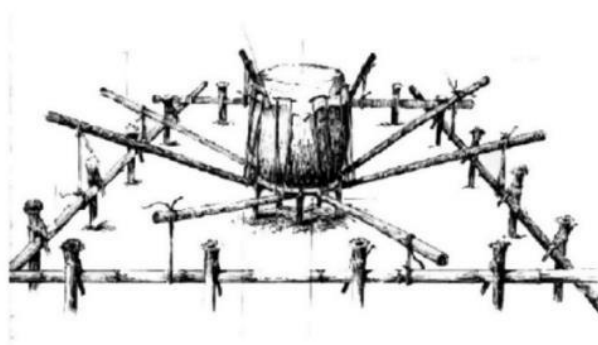
โพน หรือ กลองโพน เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเป็นเครื่องให้สัญญาณชนิดหนึ่ง ในการดำเนินชีวิตของชาวพัทลุงมาแต่โบราณกาล และเป็นเอกลักษณ์ของพัทลุงมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้การประดิษฐ์และลีลาในการตีการใช้ประโยชน์ของโพนในจังหวัดพัทลุงจะแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ในอดีตการใช้โพนจะใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น บอกเวลาพระฉันภัตตาหาร บอกเหตุร้ายแก่ชาวบ้าน บอกเวลา การนัดหมายเรียกประชุม ประกอบพิธีงานบุญของชุมชน และงานประเพณี ชาวบ้านจะอาศัยเสียงโพนจากวัดหรือหมู่บ้านเป็นสัญญาณที่รู้จักกันของคนในชุมชน และในช่วงปลายเดือน 10 ย่างเข้าเดือน 11 โพนจะดังกึกก้องในหมู่บ้าน เป็นสัญญาณบอกให้ทราบว่าได้ถึงเทศกาลออกพรรษา (เดชา ลิมเชย และคณะ 2551: 73)

นอกจากนี้ วินัยพงษ์ คำแหง ยังได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของโพน และหน้าที่ของโพนในอดีตไว้อีกว่า

โพนมีประวัติและความเป็นมา สันนิษฐานได้หลายเหตุผลและหลายประการด้วยกัน โดยเป็นการเล่าต่อกันมาเป็นรุ่นๆ สันนิษฐานว่า โพนสร้างขึ้นเพื่อใช้บ่งบอกเวลาแทนนาฬิกา เพราะในสมัยอดีตนั้น ยังไม่มีนาฬิกาที่สามารถบ่งบอกเวลาได้วาก็โมงก็ยามแล้ว จากนั้นจึงมีการคิดค้นสร้างเครื่องมือที่จะเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านรู้เวลา จึงเกิดเป็นการสร้างโพนขึ้นโดยอาศัยแสงแดดจากดวงอาทิตย์ และเสียงไก่ขันในเวลาได้รุ่งเป็นหลักในการตีโพนแต่ละครั้ง เช่น การตีโพนเพื่อบ่งบอกเวลาในตอนเที่ยงของเวลากลางวัน ผู้ที่ตีโพนจะต้องอาศัยการปักไม้ไว้ในที่แจ่มๆ หรือที่แดดส่องได้ทั่วถึง เมื่อไหร่ที่มองเห็นเงาของไม้ที่ปักไว้มาอยู่ใกล้กับโคนของไม้ที่ปักไว้ นั้นหมายถึงเวลาเที่ยงตรง ผู้ตีโพนก็จะเริ่มตีโพนทันที จากการตีซ้ำๆจนเร็วและเร็ว เชื่อว่าเกิดจากการแยกเสียงธรรมชาติ เสียงจากการได้ยินเสียงของลูกมะพร้าวเกิดขึ้นดัง “หุ้ม” เกิด

ความคิดว่า จะทำอะไรถึงจะนำเสียงของลูกมะพร้าวเป็นสัญญาณได้ จึงมีการสร้างโพนขึ้น เชื่อกันว่าสมัยก่อน โพนหุ้มด้วยหนังข้างเดียวและจึงพัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นรูปโพนที่พบเห็นในปัจจุบัน (วินัยพงษ์ คำแหง 2539: 46)

เมื่อมองในแง่รูปลักษณ์และองค์ประกอบอื่นๆ ของตัวโพนพบว่า โดยทั่วไปโพนจะมีขนาดใหญ่ ส่วนมากมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 35 เซนติเมตรขึ้นไป ทำด้วยไม้หลากหลายชนิด เช่น ไม้ตาลโตนด ไม้ขนุน ไม้จำปา ไม้ตะเคียนทอง ฯลฯ ที่นำไม้ทั้งต้นมาขุดเจาะให้ทะลุถึงกันทั้งสองด้านให้มีลักษณะกลมกลวงหรือที่ช่างโพนเรียกกันว่า “รูปอกไก่” แล้วหุ้มด้วยหนังวัวหรือหนังควายเพื่อให้เกิดความทนทาน (เดชา ลิ้มเชยและคณะ 2551: 94)

ภาพที่ 2 ราวไทย

อย่างไรก็ดี หากเป็นโพนที่นำมาใช้ตีแข่งขันหรือลากพระ ชาวบ้านจะนิยมนำขามาใส่ที่ตัวโพน 3 ขา เพื่อให้มีความสะดวกต่อการตีดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 3 โพนขนาดเล็ก โพนขนาดกลางและโพนขนาดใหญ่

กลองในภาคใต้นั้นมีหลากหลายชนิด ซึ่งอาจจะมีรูปลักษณะที่เหมือนกัน แต่มีชื่อเรียกที่ต่างกัน ตามแต่ละท้องที่ ดังที่ ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ ได้กล่าวไว้ว่า

ชื่อของโพนเรียกแตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่และถิ่นที่ใช้ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลของโพน ส่วนที่พึงระวังคือการยึดกับข้อมูลประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทั้งนี้เพราะโพนเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ แพร่กระจายอยู่ในหลายพื้นที่

โครงสร้างกายภาพเครื่องดนตรีชนิดนี้ เมื่อเป็นดนตรีที่ปรากฏแต่ละท้องถิ่น รูปพรรณสัณฐานย่อมมีความหลากหลายในด้านขนาดใหญ่ - เล็ก ความกว้าง ยาว ผอม ความประณีตงดงาม หรือรายละเอียดปลีกย่อยของวัตถุที่หาได้ หรือมีในท้องถิ่น รวมทั้งชื่อที่ต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม แม้มีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่ลักษณะโดยรวมแล้ว เครื่องดนตรีชนิดนี้ก็มีรายละเอียดร่วมกันที่บ่งบอกให้ทราบว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ตรงกัน (ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ 2544: 12)

2.2.1 โพนชาตรี

(กาญจนา อินทรสุนานนท์ 2545: 31) กล่าวถึงโพนชาตรีไว้ดังนี้ว่า

ใช้ในวงปี่พาทย์ชาตรี ใช้กับวงดนตรีพื้นเมืองภาคใต้ เช่นการแสดงหนังตะลุง วงกาหลอ ปัจจุบันใช้ประกอบในวงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรีที่บรรเลงเพลงชุดภาษา ลักษณะตัวโพนทำจากไม้ขนุน ไม้กระท้อน และไม้สัก ซึ่งหน้าตึงด้วยหนังด้านเดียว สายโยงเร่งเสียง ใช้หนังเรียด เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลองประมาณ 17 เซนติเมตร ตัวโพนยาวประมาณ 34 เซนติเมตร (กาญจนา อินทรสุนานนท์ 2545: 31)

2.2.2 บานอ

ภาพที่ 4 บานอ

ณัฐพร หอมแ่มได้กล่าวถึงบานอ เอาไว้ในปริญญาณิพนธ์ เรื่อง ลิเกฮูลู : กรณีศึกษาคณะ
 อาเนาะป อุมาร์ อาเนาะปยู อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ว่า

เป็นเครื่องดนตรีประเภทกลองชนิดหนึ่งที่ใช้ตีจังหวะและนิยมตีแข่งขัน
 ในชาวไทยมุสลิมของจังหวัดชายแดนภาคใต้และชาวมาเลเซียของรัฐกลันตัน
 และตรังگانู บานอ มีลักษณะคล้ายรำมะนา แต่ส่วนที่เป็นลำตัวมีขนาดยาวและ
 เรียวไปทางด้านหลังมากกว่ารำมะนา ด้านหน้าซึ่งหุ้มด้วยหนังมีเส้นผ่าศูนย์กลาง
 ประมาณ 1 ฟุตครึ่ง ด้านหลังมีขอบซึ่งทำด้วยหวายลำโตๆ เพื่อใช้ตรึงกับเชือก
 หรือหวายซึ่งใช้ตรึงหุ้มหนังและมีลิ้มใหญ่และยาวจำนวน 13 อัน ตอกเพื่อทำให้
 หนังที่หุ้มตึงและมีลิ้มเล็กๆตอกตรึงลิ้มใหญ่ไว้ด้วย และลิ้มขนาดใหญ่และยาวนี้
 ใช้เป็นขาตั้งได้ด้วยส่วนด้านที่ใช่มือจับนี้ใช้เชือกทำเป็นบ่วงเพื่อใช้คล้องมือ กัน
 ไม่ให้หลุดจากมือในขณะที่ใช้ตี บานอจะต้องทำจากไม้เนื้อแข็งซึ่งมีน้ำหนักมาก
 แล้วใช้หนังควายซึ่งฟอกแล้วตบแต่งให้เหมาะสมหุ้ม แล้วทาสีให้สวยงามด้วยสีที่
 ฉูดฉาดและเขียนลวดลายเป็นรูปต่างๆ แล้วแต่ช่างเนื่องจากบานอมีน้ำหนักมาก
 จึงต้องใช้ห่วงเหล็กติดที่ด้านบนเพื่อใช้สำหรับสอดไม้ในการหามเมื่อต้องการขน
 ย้าย ราคาในการซื้อขายเมื่อปี พ.ศ. 2526 ใบละประมาณ 2,500 – 3,000 บาท
 (ณัฐพร หอมแ่ม 2548: 45-46)

2.2.3 กลองตุ้ม

ภาพที่ 5 กลองตุ้ม

กาญจนา อินทรสุนานนท์ ได้อธิบายถึงกลองตุ้มไว้ดังนี้

บรรเลงในวงปี่พาทย์ประกอบละครชาตรี มีมาพร้อมกับละครชาตรี ปัจจุบันใช้บรรเลงในวงดนตรีไทยที่บรรเลงเพลงชุดภาษาและประกอบการแสดง โนรา (กาญจนา อินทรสุนานนท์ 2545: 31)

นอกจากนี้ รัตนสินทร์ พอค้า ยังได้กล่าวถึงกลองตุ้มไว้ในปริญญานิพนธ์เรื่อง ศึกษาการแสดงโนรา คณະครุวันดี อรุณรัตน์ ศิลปินพื้นบ้านแห่งรัฐปีนัง ปี พ.ศ. 2550 ประเทศมาเลเซีย ไว้ว่า

กลองตุ้ม เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองทางภาคใต้ ของประเทศไทย ใช้ประกอบการแสดงโนราร่วมกันกับทับ มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับกลองทัดทุกอย่าง แต่มีขนาดเล็กกว่ามาก ประกอบด้วยหุ่นกลอง นิยมทำจากไม้แก่นเนื้อแข็ง กลึงและคว้านข้างในจนเป็นโพรง ความยาวของหุ่นกลอง วัดจากหน้ากลองส่วนบน จนถึงส่วนท้ายมีความยาวประมาณ 33 เซนติเมตร หน้หน้ากลองนิยมทำด้วยหนังของลูกวัวหรือลูกควาย (รัตนสินทร์ พอค้า 2556: 69)

2.2.4 ทับ

ภาพที่ 6 ทับ

รัตนสินทร์ พ่อคำ ได้กล่าวถึงทับไว้ในปริญญาานิพนธ์เรื่อง ศึกษาการแสดงโนรา คณะครูวันดี อรุณรัตนา ศิลปินพื้นบ้านแห่งรัฐปีนัง ปี พ.ศ. 2550 ประเทศมาเลเซีย ไว้ดังนี้

ทับเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นกลองซึ่ง
หน้าเดียว มีลักษณะคล้ายโพนมโหรีตอนปลายบานออกเป็นดอกลำโพง
ประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ หุ่นกลอง นิยมทำด้วยไม้ขนุน ขุดเป็นรูโพรงมี
ลักษณะคล้ายกลองยาว แต่มีขนาดเล็กและสั้นว่า ความยาวของหุ่นกลอง วัด
จากหน้ากลองส่วนบน จนถึงส่วนท้าย มีความยาวประมาณ 45 เซนติเมตร หน้า
กลอง นิยมใช้หนังค่าง หนังวัว หนังควายและหนังแพะ ในการซึงหน้ากลอง
บางแห่งสามารถใช้พลาสติกซึงหน้ากลอง เป็นวัสดุทดแทนได้ โดยคุณสมบัติของ
พลาสติกจะซึงได้ดีกว่าหนังสัตว์ เพราะโอกาสของหน้ากลองหย่อนนั้นจะมีน้อย
(รัตนสินทร์ พ่อคำ 2556: 69)

2.2.5 รำมะนามุสลิม

ภาพที่ 7 รำมะนามุสลิม

มนตรี ตราโมท ได้อธิบายลักษณะของวงกลองรำมะนาของชาวมุสลิมไว้ในหนังสือการละเล่นของไทย ดังนี้

...มีพวกแขกมุสลิมหลายคนนั่งล้อมเป็นวง แต่ละคนมีเครื่องดนตรีคนละอย่าง กลองรำมะนามีหลายใบและเครื่องจิ้งหะหะมีโหม่ง กรับ ฯลฯ แล้วตีประโคมโหมโรงพร้อมกัน จากนั้นมีต้นบทคนหนึ่งร้องนำเป็นคำมลายู รองวรรคหนึ่งก็หยุดให้ลูกคู่ร้องทวนซ้ำพร้อมกัน แล้วตีประโคมกลองรำมะนาและเครื่องจิ้งหะหะไปด้วยนานไปลิเกสวดแขกก็เป็นลิเกลำตัด เมื่อมีชาวมลายูมุสลิมกลุ่มหนึ่งปรับปรุงลิเกสวดแขกภาษามลายูเป็นภาษาไทย แล้วเลือกขับลำอันเป็นที่นิยมเล่นในยุคนั้นมาผสมใช้งานโดยไม่เอาทำนองทั้งหมด แต่ตัดสั้นๆ เฉพาะที่สนุกสนานเลยเรียกลิเกลำตัด นานเข้าก็กร่อนเหลือแค่ “ลำตัด” สืบมาจนถึงทุกวันนี้ (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2542: 79)

2.2.6 กลองพรก

กลองพรก

ภาพที่ 8 กลองพรก

กลองพรก เป็นกลองที่ทำมาจากกะลามะพร้าว ขึ้นหน้าด้วยหนังงูวัวหรือหนังค่าง ดั้งบพความที่กล่าวไว้ว่า

ขณะผู้ใหญ่หรือนักตีโพนกำลังแต่งโพนอยู่นั้น เด็กจะเลียนแบบผู้ใหญ่ โดยการแข่งขันกลองพรก (กลองกะลามะพร้าว) หุ้มด้วยหนังงูวัวหรือหนังค่าง หรือถ้าไม่มีหนังก็ใช้ผ้าหนา ๆ หุ้มทาด้วยดินเหนียวชุบน้ำกลองให้เปียกก็ใช้แทนกันได้ เด็กเหล่านี้ซึ่งได้ตามผู้ใหญ่แข่งโพน ก็จะแข่งขันเลียนแบบผู้ใหญ่ทุกอย่าง ก็เท่ากับสืบทอดประเพณีการแข่งโพนไปตามธรรมชาติ

(ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560)

กลองชนิดต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านทั้งสิ้น ซึ่งภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นก็จะแตกต่างกัน ดังที่ บำรุง พาทย์กุล ได้กล่าวเอาไว้ว่า

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง การเอาทรัพยากรความรู้ ทรัพยากรบุคคลที่มี อยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน หรือเป็นลักษณะที่สากลที่ หลากๆท้องถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น เกิดจากการที่ ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคมที่จำเป็นใน การดำรงชีวิต ภูมิปัญญาพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชาวบ้าน เช่น การประกอบประเพณี พิธีกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้กระทำสบาย ใจ รู้สึกอบอุ่นไม่โดดเดี่ยว ให้คุณค่าทางจิตใจและความรู้สึก ถือว่าเป็นพลังทาง ศิลธรรมหรือประเพณี การรวมกำลังช่วยกันทำงานที่ใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำได้ ลำเร็จคนเดียว เช่น การลงแขก สร้างบ้าน สร้างวัด สร้างถนนหนทาง หรือขุดลอก แหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันภายในชุมชน ทำให้เกิด ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทั่วไป ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นรูปแบบการดำเนิน ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับ มีลักษณะเด่น คือ สร้าง ลำบากเป็นหมู่คณะสูงทั้งในระดับครอบครัวและเครือญาติ (บำรุง พาทยกุล 2544: 22)

จากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับกลองในจังหวัดพัทลุง สรุปได้ว่า การทำกลองนั้นมีมาแต่ ยาวนานและมีความเกี่ยวข้องกับหลายๆวัฒนธรรมหลายๆชนชาติ อีกทั้งยังมีลักษณะรูปร่าง และใช้ วัสดุที่สร้างแตกต่างกันไป ซึ่งสังเกตได้จากวรรณกรรมต่างๆหรือสำนวนต่างๆ การทำกลองนี้ก็มีข้อ ห้ามอยู่หลายข้อเช่นกัน ถือเป็นขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา กลองในภาคใต้นั้นมีมากมาย เช่น ทับ โทน กลองตุ๊ก บานอ กลองพรก ซึ่งกลองแต่ละชนิดก็จะมีหน้าที่และจุดประสงค์ที่แตกต่าง กันออกไป นอกจากนั้นยังมีกลองชนิดหนึ่งคือโพน โพนนี้เป็นกลองที่สามารถใช้สอยประโยชน์ได้ มากมาย ทั้งใช้ตีเป็นสัญญาณ ใช้แข่งประกวดประชัน กลองเหล่านี้ถือเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของ จังหวัดพัทลุงที่มีมาอย่างยาวนาน

2.3 โอกาสและหน้าที่ของโพน

ลักษณะต่างๆของโพนในจังหวัดพัทลุงนั้น มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ส่วนต่างๆที่มีชื่อ เฉพาะที่ใช้เรียกเป็นภาษาถิ่น และกรรมวิธีในการผลิตที่ต่างไปจากกลองชนิดอื่นๆ ถึงแม้จะมีลักษณะ

คล้ายกันกับกลองบางชนิดในภาคกลาง แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่ ดังที่ ประเสริฐ เล้ารัตนอารีย์ ได้ อธิบายเรื่องโพนไว้ดังนี้

คำว่า “โพน” เป็นชื่อเรียกภาษาถิ่นของกลองพื้นบ้านชนิดหนึ่งในจังหวัด พัทลุง เมื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพของโพนแล้วก็จะพบว่ามีความคล้ายคลึง กับกลองทัดหรือกลองเพล ที่ใช้สอยกันในภาคกลาง กล่าวคือ มีการหุ้มด้วยหนังวัว หรือหนังควายทั้งสองด้านของตัวกลองเพื่อใช้ตีเคาะให้สัญญาณตามวัดวาอาราม หรือ การประสมวงดนตรีไทยประเภทอื่นๆ จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจในเบื้องต้น พบว่า การใช้กลองทัดหรือโพนมีให้เห็นอยู่หลายแห่งโดยเฉพาะในจังหวัดทาง ภาคใต้ของประเทศไทย บริบทการใช้โพนนั้นได้ก่อตัวมาจากสังคมของชาวพุทธ โดยแต่ละจังหวัดจะมีการนำโพนมาเป็นเครื่องมือให้สัญญาณ เช่น บอกเวลาเพล หรือเรียกประชุมชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวัฒนธรรมการใช้กลองจะมีความ แพร่หลายในพื้นที่ต่างๆ มานานแล้วก็ตาม แต่สำหรับโพนของชาวพัทลุงนั้นมีความ โดดเด่นอยู่ตรงที่ “เสียง” ซึ่งจะมีความดังสนั่นหวั่นไหวทุกจังหวะที่มีการเคาะตีจน ทำให้เป็นที่ได้ยินกันในระยะไกลๆ และด้วยคุณสมบัติด้านเสียงเช่นนี้ จึงทำให้ ชาวบ้านได้นำโพนมาใช้สอยเพื่อให้จังหวะสัญญาณตามวัด งานประเพณีลากพระ หรือการแข่งขันโพน เป็นการสร้างบรรยากาศครึกครื้น สนุกสนาน เร้าใจ จน กลายเป็นที่กล่าวขานกันว่า “จะร้อยพันแมนหมื่นเสียงตะโกน ฤจะสู้เสียงแข่งโพน ที่เมืองลุง” (ประเสริฐ เล้ารัตนอารีย์ 2546: 64)

นอกจากนี้ วิธีการทำโพนของแต่ละจังหวัดก็จะแตกต่างกันไป ดังที่ลำไย ไชยสำลีได้กล่าวถึง การทำโพนของจังหวัดสงขลาเอาไว้ว่า

โพนมีการผลิตกันอย่างแพร่หลาย ดังที่ หมิด เพ็ญมพลู ช่างทำโพนวัดป่า กระจวะ ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงการทำโพนว่า “หน่วยโพน” โดยก่อนทำต้องเลือกไม้เนื้อแข็งที่มีความทนทานและไม่แตกง่าย เช่น ไม้ขนุน ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอ ไม้ตาลโตนด เป็นต้น โดยคัดเลือกที่มีลำต้นขนาดใหญ่ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 115 เซนติเมตร เป็นอย่างน้อย ลำต้นไม่แตก ผิวเรียบ ไม่มีรู หรือตาของไม้ปรากฏอยู่ ใช้เลื่อยตัดเป็นท่อนให้มีความยาวกว่า เส้นผ่าศูนย์กลางของไม้ที่ตัดประมาณ 17 - 25 เซนติเมตร แล้วใช้ขวานถากผิว ภายนอกให้มีลักษณะหัวสอบ ท้ายสอบตามต้องการ และตกแต่งผิวให้เรียบ โดยใช้

ขวานลู่ขุดผิวหรือใช้กลึงถีบหรือแต่งผิวโดยใช้กระดาษทรายขัดถูก็ได้ แล้วใช้สว่านขุดเจาะตามแนวยาวตรงจุดศูนย์กลาง ให้เป็นรูก่อน เพื่อใช้เครื่องมือขุดเจาะได้สะดวก ต่อมาใช้สว่านตอกด้วยค้อนขุดเจาะทะลวงรูให้กว้างขึ้นอย่างน้อยพอกำหมัดล้วงได้ ภายในรูผายกว้างออกเป็นรูปกรวยทั้งสองหน้า เรียกว่า “แต่งอกไก่” โดยกะความหนาตรงปากกลองโพนทั้งสอง ให้หนาประมาณเท่าหัวแม่มือจากนั้นจากนั้นใช้เหล็กแหลมเจาะรูรอบปากกลองโพนทั้งสองด้าน เพื่อใช้สำหรับใส่ลูกสักซึ่งรูแต่ละรูจะมีระยะห่างจากปากกลองโพนประมาณ 5 เซนติเมตร โดยเจาะให้ทะลุและมีขนาดของรูประมาณเท่าปลายนิ้วก้อย จากนั้นเจาะรูกึ่งกลางของโพนด้วยสว่าน แล้วนำห่วงเหล็กใส่รูไว้สำหรับใช้แขวนหรืออาจเจาะเป็นรูสำหรับใส่ขาตั้ง จำนวน 2 ขา เพื่อยันพื้นยกระดับให้ตัวโพนสูงขึ้นสะดวกในการตี จากนั้นก็นำหนังมาหุ้มโพน ซึ่งหนังหุ้มโพนเป็นตัวทำให้เกิดเสียงดังตามความต้องการ (ลำใยไชยสาลี 2542: 54)

ขั้นตอนการหุ้มโพนมีขั้นตอนดังนี้ ดังที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ ดังนี้

วิธีหุ้มโพน

วางโพนบนแป้น ยกหนังมาตัดให้ได้ผืนโตกว่าหน้าโพนโดยกะให้หนังเหลือจากหน้าโพนไว้หลายๆ เอาหนังปิดลงบนหน้าโพนนั้น ดูให้หนังรอบๆ หน้าโพนห้อยลงพองๆ กัน ใช้เหล็กหรือปลายมีดแหลมเจาะหนังให้ทะลุเป็นรูเป็นคู่ๆ ห่างกันราว 2-3 นิ้ว ใช้ไม้สั้นๆ ขนาดดินสอดำ สอดรูแต่ละคู่ไว้ เสร็จแล้วใช้เชือกร้อยรูแต่ละคู่ผูกเป็นบ่วงตามยาวเสมอขอบแป้น ใช้ไม้คั่นซึ่งสอดบ่วงขัดปลายไม้ด้านในไว้กับแป้นปลายไม้ด้านนอกดึงกดลงเอาเชือกผูกยึดไว้กับราวซึ่งมีสมอบกยึด การดึงไม้คั่นซึ่งพยายามให้แต่ละอันตึงหนังตึงพองๆ กัน จากนั้นตากลมทิ้งไว้ คอยชโลมน้ำและตีเป็นระยะๆ เพื่อให้หนังยึดตัว ทุกครั้งที่ชโลมน้ำและตีพยายามดึงไม้คั่นซึ่งให้ตึงหนังให้ตึงที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ ทำเช่นนี้ราว 2-3 วัน พอเห็นว่าหนังตึงได้ที่แล้วก็นำปลอกหวายสวมทับลงไป ตอกปลอกให้ลดต่ำอยู่ใต้ระดับรูลูกสัก ใช้เหล็กเจาะหนังตรงรูลูกสักให้ทะลุแล้วใส่ลูกสักให้ตะขอหงายขึ้นบน ตอกอัดลูกสักให้แน่นทุกรู ปลูกไม้คั่นซึ่งออก ตัดหนังระหว่างปลอกกับลูกสักโดยรอบ เอาหนังส่วนที่ตัดออกเป็นอันเสร็จการหุ้มโพนไป 1 หน้า หน้าต่อไปก็หุ้มเช่นเดียวกัน เสร็จแล้วนำไปแขวนตามจุดที่ต้องการ ถ้าจะวางตักก็ใส่ขา 2 ขา

หน่วยโพน ทำด้วยไม้ที่มีเนื้อเหนียว แข็ง ไม่แตกง่าย เช่น ไม้ขนุน ไม้พะยอม ไม้ตาลโตนด ฯลฯ โดยเลือกต้นที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ฟุตครึ่งเป็น

อย่างน้อย ตัดไม้เป็นท่อนให้ความยาวพอๆ กับเส้นผ่าศูนย์กลางของท่อนไม้หรือยาวกว่าเล็กน้อย นำมาตากด้านนอกให้มีลักษณะสอทั่วสอทั่วๆ แต่งผิวให้เรียบแล้วเจาะตามแนวยาวแนวตรงจุดศูนย์กลางให้ทะลุ ทะลวงรูให้รูกว้างขึ้นขนาดอย่างน้อยพอกำหมัดล้วงได้ จากนั้นใช้เครื่องมือชุดแต่งภายในให้รูผายกว้างออกตรงปากโพนทั้ง 2 หน้า เรียกว่า “แต่งอกไก่” กะความหนาตรงปากโพนทั้ง 2 หน้าประมาณเท่านิ้วหัวแม่มือ ใช้เหล็กกลมเจาะรูรอบปากทั้งสองเพื่อใส่ลูกกลิ้ง รูนี้จะเจาะห่างจากขอบปากเข้ามาราว 2 นิ้ว และเจาะห่างกันราว 1.5 นิ้ว โดยเจาะให้ทะลุขนาดรูเล็กกว่าปลายนิ้วก็้อยเล็กน้อย เจาะรูที่กึ่งกลางโพนเอาเหล็กทำป่วงร้อยสำหรับแขวนต่อไปก็เตรียมอุปกรณ์และชิ้นส่วนต่างๆ ในการหุ้มโพนให้พร้อม ได้แก่

1. ลูกกลิ้ง ทำด้วยไม้ไผ่ตงที่แก่จัด ตัดให้ด้านหนึ่งติดข้ออีกด้านหนึ่งวัดให้ได้ขนาดสั้นกว่ารัศมีปากโพนสัก 1.5 นิ้ว ผ่าเป็นซี่สี่เหลี่ยมจำนวนเท่ารูใส่ลูกกลิ้งที่เจาะไว้ เหลาให้กลมด้านที่ติดข้อแต่งให้หน้าตัดโค้งมน บากหัวทำมุม 90 องศา ตัดจากจุดบากราว 1 นิ้ว ค่อยแต่งให้เรียบ แล้วตากแดดไว้ให้แห้ง

2. ปลอกหวาย ใช้สำหรับรัดหนังให้ตึงก่อนตอกลูกกลิ้ง ทำด้วยหวายเป็นขดกลมขนาดโตเท่าเส้นรอบวงของโพนบริเวณตัดเข้าไปจากรูใส่ลูกกลิ้ง

3. หนังหุ้ม ใช้หนังวัวหรือหนังควายแล้วแต่ความเหมาะสมคือ ถ้าเป็นโพนขนาดใหญ่จะใช้หนังควาย เพราะผืนใหญ่และหนากว่าหนังวัว หนังต้องฟอกเสียก่อน การฟอกมีวิธีต่างๆ กัน เช่น นำหนังแช่น้ำในภาชนะ ทูบซ่า รากต้นชะพลู แล้วหมักไว้ 2 วัน หนังที่นำมาหมักนี้ต้องชุบขนออกเสียก่อนและต้องใช้หนัง 2 ผืน

4. สถานที่วางโพนสำหรับหุ้ม ปีกหลักไม้ขนาดสูง 1.5 เมตร 4 อัน เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดกว้างกว่าขนาดโพนเล็กน้อย บากหัวไม้ด้านในเป็นมุม 90 องศาให้เสมอกัน (ถ้าบากไว้ก่อนก็ตอกให้เสมอกัน) เลื่อยหรือตัดไม้กระดานเป็นแผ่นกลมขนาดพอดีกับพื้นที่ระหว่างไม้หลักทั้ง 4 วางปลงบนรอยบาก เรียกกระดานนี้ว่า “แป้น” หรือ “พื้น” สำหรับเป็นที่วางโพน ห่างจากหลักไม้ทั้ง 4 ออกไปราว 2 เมตร ปีกหลักวางราวโดยรอบ ราวจะสูงจากพื้นไม่เกินแนวแป้น และราวแต่ละอันจะตอกสกัดด้วยไม้ง่ามเรียกว่า “สมอบก” อย่างแข็งแรง หาไม้ค้ำซึ่งขนาดเท่าข้อมือยาวราว 2.5 เมตร ไว้ 7-8 อัน และเชือกหวายสำหรับผูก และดึงหน้าสักจำนวนหนึ่งแต่ละเส้นยาวราว 2 เมตร (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย 2542: 5574)

นอกจากนั้นการทำกลองทุกๆ ชนิดยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ด้วยตัวผู้ผลิตกลองเอง นั่นคือ เรื่องของอากาศ เพราะฉะนั้น ฤดูในการทำกลองจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเลือกวัสดุทำกลอง ดังที่ วลัยศิริ ทรงลักษณ์ได้กล่าวเอาไว้ว่า

ความชื้นในอากาศ เช่น ในฤดูฝน ฤดูหนาว ช่วงเช้าหรือช่วงเย็น ทำให้เกิดผลเสียในกระบวนการทำกลอง ต้องเสียเวลาในการตากกลองมาก และทำให้หนังกลองห่อ่นลง ยิ่งฝนตกมากเท่าใด การผลิตกลองก็จะเป็นไปได้ช้ามาก แต่ความชื้นในอากาศช่วงเช้า เป็นสิ่งที่ดีเช่นกัน ในการขึ้นหน้ากลองตัดตอนเช้า หนังจะขยายตัวเต็มที่ พอในช่วงบ่ายหนังจะหดตัวลงทำให้หน้ากลองตึง ความชื้นเช่นนี้ทำให้กลองมีคุณภาพดี (วัลย์ศิริ ทรงลักษณ์ 2536: 61)

2.4 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับโพนในจังหวัดพัทลุง

โพนในจังหวัดพัทลุงนั้น มีความสำคัญกับวิถีชีวิตผู้คนในจังหวัดพัทลุงมาอย่างยาวนาน ไม่่าจะเป็นการใช้โพนเป็นการบ่งบอกสัญญาณ หรือใช้โพนในประเพณีต่างๆ ของจังหวัด เช่น ประเพณีชักพระ ดังที่ ชาติชาย มุกสง ได้กล่าวเอาไว้ว่า

เมืองพัทลุงในอดีตชาวบ้านจะอาศัย “เสียงโพน” จากวัดหรือจากหมู่บ้านเพื่อรับรู้เวลาโม่งยาม เพื่อการนัดหมายเรียกประชุม เป็นเครื่องกำกับจังหวะในการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน และเพื่อต้องการความพร้อมเพรียง หากเกิดอันตรายเหตุร้ายในหมู่บ้าน เสียงโพนจะดังรัวขึ้น ทุกคนจะกระโจนออกนอกบ้านไปพร้อมกันในที่เกิดเหตุ หรือในยามที่ชาวบ้านต้องการความสนุกสนาน ก็จะมีโพนเข้าร่วมผสมโรงอยู่เสมอ

ในช่วงปลายเดือน 10 ก่อนที่จะมีการชักพระในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 อันเป็นวันออกพรรษา เสียงโพนตามวัดต่างๆ จะดังกระหึ่มก้องไปทั่วแทบทุกหมู่บ้าน เป็นการประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่าทางวัดได้จัดให้มีการชักลากพระ แต่เนื่องจากวัดส่วนมากจะอยู่ในละแวกเดียวกัน เสียงโพนที่ดังออกไปไกล บางครั้งชาวบ้านก็ไม่รู้ว่าเป็นเสียงของวัดใด จึงทำให้วัดต่างๆ แข่งเสียงโพนกันว่า วัดใดเสียงดังกว่ากัน ในระยะแรกจะตีแข่งกันภายในวัด ตามท้องทุ่งหรือสถานที่ที่เตรียมไว้

ในวันชักลากพระจะมีโพนประจำเรือพระไว้คอยตีให้สัญญาณการคุมลากเรือพระว่าต้องลากช้าหรือเร็ว เพราะเรือพระใช้เชือกเส้นใหญ่ มีขนาดยาวไม่น้อย

กว่า 30 เมตร การสั่งงานด้วยปากเปล่า ไม่สามารถทำได้ทั่วถึงกัน หากต้องการให้ ลากเร็วๆ จะตีรั้วให้ถี่ ถ้าจะให้ช้าจะตีจังหวะช้า ฉะนั้นความสนุกสนานของชาวบ้าน ในวันลากพระจะระทึกใจเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับจังหวะเสียงโพนนั่นเอง

เมื่อชาวบ้านจากหลายวัดลากพระมารวมกัน ก็มักจะมีการแข่งโพน โดย จะแข่งขันกันสถานที่ใดแล้วแต่ตกลงกัน แต่นิยมแข่งขันกันเวลากลางคืน ถ้าหากมี โพนหลายคู่ การแข่งขันจะจัดเป็นคู่ๆ โดยแต่ละฝ่ายให้ผู้ตีเพียงคนเดียว โดยเริ่มจาก การตีลองเสียงว่าโพนใบไหนเสียงใหญ่ และใบไหนเสียงเล็ก มีกรรมการจัดไว้เป็น 2 ชุด สำหรับควบคุมและให้ความสะดวกแก่ผู้แข่งขันชุดหนึ่ง ส่วนอีกชุดหนึ่ง จะอยู่ ห่างจากที่ตีไปประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อฟังเสียงและตัดสินใจว่าโพนลูกใดดังกว่ากัน

การตีโพนจัดเป็นศิลปะที่แปลกตา เพราะลีลาท่าทางการตีนั้นมีลูกเล่น แพรวพราว และก็เชื่อว่าโพนใบใหญ่จะมีเสียงดังกว่าโพนใบเล็กเสมอไป แต่ขึ้นอยู่กับ คุณภาพของหนังหุ้มโพน รูปร่างของโพน และที่สำคัญ คือผู้ตีที่มีศิลปะและ พละกำลัง (ชาติชาย มุกสง 2543: 124-128)

สอดคล้องกันกับที่ บุษกร บิณฑสันต์ ได้กล่าวถึงกีฬาการแข่งตีโพนเอาไว้ว่า

ศึกษาการใช้โพนประโคมในประเพณีชักพระพบว่า การตีโพนส่งผลให้เกิด กีฬาพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่เรียกว่า การแข่งโพน การแข่งโพนได้รับการฟื้นฟูอย่าง จริงจังที่จังหวัดพัทลุง มีการกำหนดระเบียบกติกาในการแข่งขัน พร้อมมอบรางวัล แก่ผู้ตีโพน สร้างความศึคักสนุกสนานให้มากขึ้น ประวัติความเป็นมาของการแข่ง โพนน่าจะเกิดขึ้นพร้อมๆกับประเพณีชักพระ เพราะเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ต่อเนื่องกัน กล่าวคือ ก่อนที่จะมีการชักพระในวันออกพรรษา วัดต่างๆจะเตรียมการ ชักพระ และตีโพน (คุมโพน) เพื่อเป็นการประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่าทางวัดจะจัดให้มี การชักพระ แต่เนื่องจากวัดส่วนมากมักจะอยู่ในละแวกเดียวกัน บางครั้งชาวบ้านก็ ไม่รู้ว่าเสียงโพนของวัดใด จึงทำให้วัดต่างๆ แข่งกันตีโพนเพื่อประชันว่าโพนของวัด ใดจะเสียงดังกว่ากัน ในระยะแรกก็ตีแข่งกันภายในวัด นานๆเข้าก็เริ่มนำคนมา ประชันกันภายนอกวัด หรือบางครั้งจะมีการลากพระจากหลายวัดมารวมกันจึงเป็น เหตุให้มีการแข่งโพนและพัฒนาလာมาเป็นกีฬาพื้นบ้านของชาวพัทลุงในปัจจุบัน (บุษกร บิณฑสันต์ 2554: 231-232)

นอกจากนี้ ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ยังได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกโพนที่ใช้ในการตีลากพระ และการตีแข่งขันไว้ดังนี้

โพนที่ชกพระกับโพนที่เอาไปแข่งนั้น ถ้าโพนชกพระจะใช้โพนที่มีเสียงทุ้มมาก ทำให้ไพเราะ ชกพระพัทลุงกับชกพระจังหวัดอื่น ทำนองโพนจะต่างกัน ของจังหวัดอื่นจะใช้หน่วยเดียว แต่พัทลุงจะใช้ 2 หน่วย โพนของพัทลุงนั้นถือว่าไม่เหมือนที่อื่น เพราะโพนมีคุณภาพ การประกวดนั้นพัทลุงได้เหนือที่อื่น เนื่องด้วยงบประมาณในการจัดงาน การทำเรือพระ จังหวัดไหนดึงเงินสนับสนุนเยอะก็จะจัดงานออกมาได้ดี (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2560)

นอกจากนี้ครูฉลองยังได้ให้ข้อมูลเรื่องของไม้ตีโพน ดังนี้

ไม้ที่จะนำมาตีโพนต้องเป็นไม้เนื้อแข็ง สำหรับค่ายของครู ครูใช้ไม้ นาคบุตร เพราะเป็นไม้ที่มีน้ำหนักดี เนื้อไม้ละเอียด และนอกจากไม้จะดีแล้ว การทำไม้ต้องทำให้เหมาะกับโพนแต่ละใบด้วย ถ้าโพนใหญ่ก็ทำไม้ให้ใหญ่ ถ้าโพนเล็กก็ทำไม้ให้มีขนาดเล็กพอดีกับโพน เสียงโพนถึงจะมีคุณภาพดี (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2560)

จากการค้นคว้าข้อมูล สรุปได้ว่า ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับโพนโดยตรง คือประเพณีลากพระ ที่จะจัดขึ้นในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ซึ่งเป็นช่วงออกพรรษา ในขณะที่ชาวบ้านช่วยกันลากพระจะมีการตีโพนเพื่อเป็นการบอกสัญญาณการลากพระ นอกจากนี้ ยังมีการแข่งขันการตีโพนยังเป็นกิจกรรมที่สืบเนื่องเกี่ยวข้องกับประเพณีชกพระ ทำหน้าที่ประกาศให้ชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆทราบว่าการลากพระ และยังเป็นการสร้างบรรยากาศงานเทศกาลให้สนุกอีกด้วย

2.5 การแข่งขันตีโพนจังหวัดพัทลุง

การแข่งขันตีโพนนั้นจัดในช่วงเดียวกับประเพณีลากพระ คือในช่วงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เป็นช่วงเทศกาลออกพรรษา การแข่งขันตีโพนนี้มีมาอย่างยาวนานในจังหวัดพัทลุง เป็นการแข่งขันเพื่อหาว่าโพนบ้านไหนที่มีเสียงดังกว่ากัน

ประเพณีชักพระหรือลากพระ เป็นประเพณีของชาวภาคใต้โดยจะปฏิบัติในช่วงวันออกพรรษา (แรม 1 ค่ำเดือน 11) ซึ่งมีความเชื่อว่า ครั้นสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา พอถึงช่วงออกพรรษา พระพุทธเจ้าจะเสด็จกลับจากโลกมนุษย์ ทำให้ชาวบ้านมีความปลาบปลื้มมาก จึงอัญเชิญพระพุทธองค์ขึ้นประทับบนบุษบกและแห่ไปยังที่ประทับของพระพุทธองค์ครั้งในสมัยพุทธกาลชาวบ้านจึงนำพระพุทธรูปมาแห่สมมุติแทนพระองค์ (ฐิติรัตน์ เกิดกล้าหาญ 2554: 49)

เช่นเดียวกันกับที่ ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์ (2554) กล่าวเอาไว้เกี่ยวกับการแข่งตีโพนในจังหวัดพัทลุง ดังนี้

ได้ศึกษาการแข่งโพนภาคใต้พบว่า การแข่งโพน เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของชาวใต้ที่เชื่อกันว่าเกิดกันมาพร้อมๆกับประเพณีชักพระเพราะเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันก่อนที่จะมีการชักพระ ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ในช่วงปลายเดือนลิวัดต่างๆจะเตรียมการชักพระ ตั้งแต่การทำบุษบกหรือทำนมพระหุ้มโพนแล้วเริ่มคุมโพนก่อน เพื่อเป็นการประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่าทางวัดจะมีการจัดให้มีการชักพระตามประเพณีที่มีการปฏิบัติกันมาทุกๆปี (ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์ 2554: 94)

บทบาทสำคัญของโพนที่สืบทอดมาจนปัจจุบันพบว่า การตีโพนในงาน “ประเพณีลากพระ” เพื่อเชิญเสด็จพระพุทธเจ้าจากสวรรค์ ประเพณีลากพระของหลายท้องที่ในปัจจุบัน นอกจากจะมีโพนตามขนบประเพณีโบราณแล้วยังนิยมนำมาตีแข่งขัน เพื่อความสนุกสนานและสร้างความสามัคคีในชุมชน ดังที่ คมสันต์ วงศ์วรรณ ยังได้กล่าวถึงโพนมงคล 9 ใบ ไว้ดังนี้

“งานประเพณีแข่งโพน - ลากพระ จังหวัดพัทลุง” นับเป็นกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมว่ายิ่งใหญ่ตระการตาและสมศักดิ์ศรีคู่มือเมืองพัทลุงมาช้านาน ทว่าที่ผ่านมา การตีโพนจำกัดวงเฉพาะประจำตามวัดอารามเพื่อตีบอกเวลาใช้ตีระฆังพระในเทศกาลออกพรรษา หรือแม้แต่เป็นกีฬาในการแข่งโพน - ลากพระ มิได้เป็นการตีเป็นการทั่วไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว เทศบาลเมืองพัทลุง โดยนายโกสินทร์ ไพศาลศิลป์ นายกเทศมนตรีเมืองพัทลุง จากการสืบค้นประวัติโพนทั้ง 9 หน่วย พบว่า มีความเชื่อถือเรื่องความเป็นมงคล ความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ยอมรับในหมู่นักเลงโพนและชาวบ้านทั่วไป เทศบาลเมืองพัทลุงก็เล็งเห็นว่า โพนทั้ง 9 หน่วย

เป็นโพนมงคล ควรค่าแก่การเชิดชูไว้ในหอโพนมงคลเมืองพัทลุง เพื่อสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสานเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษชาวพัทลุงเพื่อให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายยิ่งขึ้น เมื่อปลายเดือนเมษายน พ.ศ.2548 เทศบาลพัทลุงจึงได้จัดพิธี หุ้มโพนมงคล 9 หน่วยเพื่อเป็นมรดกของท้องถิ่นและเพื่อให้ประชาชนชาวพัทลุงและผู้มาเยือนจังหวัดพัทลุงได้มีโอกาสดีเพื่อเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว โพนทั้ง 9 หน่วยที่นำมาหุ้มในครั้งนี้ มีความโดดเด่นในหลายๆด้าน เช่น มีตำนานที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวให้อนุชนรุ่นหลังได้ปรากฏผลงานเป็นที่รู้จักกันทั่วไป โดยแต่ละหน่วยมีคติธรรมที่เป็นสิริมงคลกับผู้ดีโพน

ภาพที่ 9 การแข่งโพนเมืองพัทลุง

ลักษณะประเพณีลากพระถือเป็นประเพณีที่สืบต่อความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา โดยช่วงเวลาประกอบพิธีดังกล่าว ชาวบ้านได้ปักดำเสร็จแล้ว นับเป็นช่วงเวลาที่สุดคล้องกับเทศกาลออกพรรษาพอดี ชาวบ้านได้ยกพุทธประวัติตอนเทวโวโรหนประวัติมาเป็นเนื้อหาในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เป็นตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมาสู่มนุษยโลกในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยท้าวโกสีย์ได้เนรมิตบันไดทิพย์ทั้ง 3 ลงจากเทวโลก คือ บันไดทองอยู่เบื้องขวา บันไดเงินอยู่เบื้องซ้าย บันไดแก้วอยู่ตรงกลาง พุทธศาสนิกชนได้

ทราบกำหนดการเสด็จนี้จากพระโมคคัลลานะ ต่างปลาบปลื้มยินดีพากันไปรอรับเสด็จ

ครั้นเลยพุทธกาลมาแล้ว เมื่อมีพระพุทธรูปขึ้น พุทธศาสนิกชนจึงจำลองราชรถมารับเสด็จโดยอัญเชิญพระพุทธรูปประทับยืนในบุษบกแล้วแห่แหนแทนพระพุทธรองค์

ด้วยความเชื่อดังกล่าวจึงได้เกิดประเพณีการแห่พระขึ้นหลายแห่งทั่วประเทศ ทั้งที่ชักลากทางน้ำและทางบกแต่ลักษณะเฉพาะของจังหวัดพัทลุงเป็นการประยุกต์ลักษณะของราชรถมาเป็น “เรือพระ” เรียกว่า “การทำร้านม้า” คือการนำต้นไม้ม้วนมาขุดตากให้เป็นพญานาคตัวผู้และตัวเมีย เปรียบเสมือนราวบันไดแก้วสองด้านที่พระพุทธรองค์เสด็จลงมาจากรถ ขนาดความยาว 4 - 5 เมตร วางให้ห่างกันประมาณ 2 เมตร นำบุษบกมาประดิษฐาน พระพุทธรูปมาวางบนแคร่ที่ปูด้วยฟากไม้ไผ่แล้วยึดติดกับบุษบก มีการประดับตกเป็นยอดมณฑป ซึ่งถือว่าเป็นการประกวดประชันฝีมือช่างท้องถิ่นกับช่างของวัด ยอดบุษบกนี้ชาวบ้านเรียกว่า “ยอดนม” หรือ “นมพระ” (มาจากคำว่าพนมพระ) ส่วนพระพุทธรูปที่อัญเชิญมาประดิษฐานในบุษบกนั้น จะต้องเป็นพระพุทธรูปปางเสด็จดาวดึงส์ หรือ ปางเปิดโลก ซึ่งจะเป็นพระไม้ที่ชาวบ้านช่วยกันแกะสลักขึ้น ลงรักปิดทองสวยงาม สูงประมาณ 1 เมตร ชาวบ้านเรียกว่า “พระลาก” ซึ่งจะมีประจำวัดอยู่แล้วเมื่อถึงเทศกาลชักพระจึงนำออกมาประดิษฐานไว้ในบุษบก

เช้าตรู่ของวันออกพรรษา ชาวบ้านจะชวนกันไปวัด ทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ หนุ่มสาว ลูกเล็กเด็กแดง ต่างร่วมใจกันไปชักลากเรือพระที่วัดใกล้บ้าน ไปตามท้องถนนหนทางในหมู่บ้าน ผ่านท้องไร่ท้องนา เพื่อไปอวดประกวดประชันความสวยงามกัน แต่ละวัดต่างก็ชักลากกันไปโดยใช้ “โพน” เป็นเครื่องดนตรี ดีประโคมให้สัญญาณ และประกอบจังหวะเรียกว่า “คุมโพน” การชักลากเรือพระนั้นใช้เชือกป่านขนาดใหญ่ประมาณ 20 - 30 เมตร ผูกกับร้านม้าทั้ง 2 ด้าน เพื่อให้ผู้มาร่วมงามได้ใช้จับชักลาก

เมื่อลากไปรวมพร้อมกัน ณ สถานที่ที่เป็นจุดรวมของท้องถิ่นแล้ว ในเวลาเย็นจะมีการจัดการสมโภชเรือพระขึ้นร่วมกันทุกวัด หลังจากนั้นจะมีกิจกรรมสนุกสนาน ร้องรำทำเพลงกันตามประสาชาวบ้าน แล้วจึงเริ่มการแข่งขันโพนโดยการนำโพนที่ดีคุมเรือพระนั้นมาตีอวดเสียงแข่งกัน ว่าโพนของวัดใดจะมีเสียงดังดีกว่ากัน

เรียกวิธีห่อต้มให้ได้ตามแบบนั้นว่า “แทงต้ม” เมื่อแทงต้มเสร็จแล้วจะต้องนำไปนึ่งให้สุกอีกชั้นหนึ่ง

เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 บรรดาทนายทนายีกาก็จะพร้อมกันอัญเชิญพระพุทธรูปสำหรับใช้ลากพระมาทำพิธีสงฆ์ เปลี่ยนผ้าทรงแล้วสมโภช ในคืนนั้นจะต้องเร่งเตรียมเรือพระให้เสร็จพร้อมทุกประการ

ความเห็นของครูในการแข่งโพน เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรม ศาสนาพุทธ เพราะโพนจะคู่กับวัดมาตลอด โพนมีอยู่ในวัด ใช้ตีส่งสัญญาณ เรียกประชุม หรือใช้ส่งสัญญาณอะไรต่างๆ รวมถึงโรงเรียนก็ยังใช้เสียงโพน ในช่วงออกพรรษาก็มีการชักพระ ก็จะมีการตีโพนก่อนเพื่อที่จะเรียกคน จูงใจคนให้มาร่วมกันทำประเพณีชักพระ ส่วนการแข่งโพนก็จะจัดเพื่อให้มีการสนุกรื่นเริง จะจัดในช่วงใกล้ๆจะออกพรรษา (ชาติชาย มุกสง 2543: 124-128)

จากการสัมภาษณ์ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ท่านได้กล่าวถึงประเพณีการลากพระและการแข่งโพน รวมถึงประโยชน์ จุดบกพร่องที่ควรพัฒนาในการแข่งโพนไว้ ดังนี้

ประโยชน์ในการแข่งขัน คือให้มีความสามัคคี ให้ความสนุกสนาน สิ่งที่มาคือ ต่างจังหวัดก็จะมาลั้งซื้อโพน ก็ถือเป็นรายได้ในครอบครัว และได้เผยแพร่การแข่งขันออกไป สิ่งที่ต้องพัฒนาในเรื่องของการแข่งโพน คือ เรื่องความสวยงามของโพน และเสียงของโพนที่จะต้องดัง และในเรื่องของหลักเกณฑ์ที่จะนำมาวัดคือ ควรจะชัดเจนมากกว่านี้ จุดบกพร่องของการจัดงานคือเราไม่ได้วัดเสียงด้วยเครื่องเราใช้หูฟัง บางครั้งฝนตก ก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงโพน เพราะเมื่อพื้นดินเปียก เสียงของโพนเวลาฟังเสียงก็จะแตกต่างกัน (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2560)

นอกจากนี้จากการศึกษาประเพณีการชักพระของเมืองพัทลุง ยังปรากฏการนำโพนเข้ามา ร่วมกับการชักพระดังนี้

เมื่อถึงเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกเหนือเรือพระ นิมนต์พระภิกษุในวัดนั้นทั้งหมดขึ้นนั่งประจำเรือพระ พร้อมทั้งอุบาสกและศิษย์วัดที่จะติดตามและประจำเครื่องประโคม อันมีโพน (กลองเพล) ฆ้อง โหม่ง ฉิ่ง ฉาบ แล้วชาวบ้านก็จะช่วยกันลากเรือพระออกจาก

วัดตั้งแต่เช้าตรู่ (ภิกษุที่จะร่วมไปด้วยต้องรีบฉันภัตตาหารเช้าให้เรียบร้อยเสียก่อน)
ถ้าเป็นการลากพระทางน้ำก็จะใช้เรือพายลาก ถ้าเป็นการลากพระทางบกก็จะใช้คน
เดินลากแล้วแต่กรณี (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย 2542: 5574)

วีระยุทธ เรณูมาศ (2542) ศึกษาเกี่ยวกับนิยามในการประกวดเครื่องดนตรีภาคใต้พบว่า นัก
ดนตรีในภาคใต้ก็นิยมนำเครื่องดนตรีมาประกวดประชันกันดังที่ได้อธิบายไว้ดังนี้

การประชันเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้นิยมกันทั้งในกลุ่มชาวไทยพุทธ
และกลุ่มชาวไทยมุสลิม สำหรับการประชันเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ของชาว
พุทธที่นิยมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีด้วยกัน 2 ชนิด คือ การประชันปัด และ
กระประชันโพน การประชันปัดเป็นที่นิยมกันมาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วน
การประชันโพนนิยมกันแพร่หลายในเขตจังหวัดพัทลุง

การแข่งโพนแบ่งได้เป็น 2 อย่าง คือ 1. แข่งมือ ตัดสินให้ผู้ตีที่มีกำลังมือ
ดีกว่าเป็นฝ่ายชนะ โดยให้ตีจนผู้ใดอ่อนล้าก่อนเป็นฝ่ายแพ้ ปัจจุบันไม่นิยมเพราะ
ทำให้เสียเวลามาก 2. แข่งเสียง ตัดสินให้โพนที่มีเสียงดังกว่าเป็นฝ่ายชนะ การ
แข่งขันจะเป็นแบบพบกันหมดหรือแพ้คัดออกก็ได้ จับสลากแข่งกันเป็นคู่ๆ ใช้ผู้ตี
ฝ่ายละ 1 คน กรรมการ 3 - 5 คน ตัดสินให้คะแนน โดยอยู่ห่างจากสถานที่ตีไม่
น้อยกว่า 150 เมตร ณ สถานที่ตี กรรมการควบคุมการตีและควบคุมเวลา เรียกคู่
โพนเข้าประจำที่ ลองตีก่อนฝ่ายละประมาณ 30 วินาที เพื่อดูว่าโพนฝ่ายใดมีเสียง
ทุ้ม และโพนฝ่ายใดมีเสียงแหลม จากนั้นเริ่มให้ทั้งคู่ตีพร้อมกันภายในเวลาที่
กำหนด ซึ่งโดยมากจะใช้เวลา 10 - 15 นาที ขณะที่โพนกำลังตีแข่งขันอยู่นั้น
กรรมการฟังเสียงทั้งหมดจะตั้งใจฟังเสียงโพนแล้วตัดสินให้โพนที่มีเสียงดังกว่าเป็น
ฝ่ายชนะ โดยถือเอาเสียงข้างมากของกรรมการเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน (วีระยุทธ
เรณูมาศ 2542: 120)

ข้อสรุปดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับความนิยมจัดการประกวดและผลประโยชน์ของการเล่น สอดคล้องกับเอกสารวิชาการที่ พิมุติ รุจิรากุล (2554) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ศึกษาการแข่งขันโพนในจังหวัดพัทลุงซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกับ พิธีกรรมทางศาสนาบางประการแล้ว กิจกรรมการเล่นชนิดนี้ยังช่วยให้มองเห็น การแสวงหาความสุข ความบันเทิงใจ อีกทั้งยังเป็นสื่อในการประสาน ความสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ชาวบ้านมีโอกาสพบปะสัมพันธ์กัน เป็นกิจกรรม การเล่นที่สำคัญนำมาสู่การสร้างสรรค์ ความสามัคคีในชุมชน จึงควรอนุรักษ์ให้ การเล่นชนิดนี้คงอยู่ต่อไป (พิมุติ รุจิรากุล 2554: 140)

สถาพร ดงขุนทด (2536) ทำการศึกษาวิธีการแข่งโพนพบว่า

การแข่งขันโพนมี 2 ประเภท คือ

1. การแข่งขันมือ หรือตีทวน การแข่งขันแบบนี้ไม่ค่อยนิยม เพราะใช้ เวลานาน แข่งขันจนผู้ตีมืออ่อนหรือหมดแรงจึงจะตัดสินได้
2. การแข่งขันเสียง การแข่งขันแบบนี้เป็นที่นิยมมาก เพราะใช้เวลาสั้นๆก็ สามารถเลือกผู้ชนะได้

การแข่งขันโพน ส่วนมากจะเริ่มในปลายเดือนสิบ และสิ้นสุดในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันชักพระ จะแข่งขันกันวันไหนสถานที่ใดแล้วแต่ผู้แข่งขันและ คณะกรรมการผู้จัดจะตกลงกันและนิยมแข่งขันกันในเวลากลางคืน ถ้าหากมีโพน หลายคู่การแข่งขันจะจัดเป็นคู่ๆโดยแต่ละฝ่ายใช้ผู้ตีคนเดียวตลอดการแข่งขัน หากมีโพนที่เข้าแข่งขันมากอาจแบ่งเป็นรุ่นหรือขนาด โดยวัดเส้นผ่าศูนย์กลางของ โพน เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ คณะกรรมการแบ่งเป็นสองชุด ชุดหนึ่ง เป็นผู้ดำเนินการแข่งขัน และคอยควบคุมผู้ตีไม่ให้เปลี่ยนคน หรือชุดหนึ่งเป็น กรรมการฟังเสียง และตัดสินจำนวน 3-5 คน เพื่อชี้ขาดว่าโพนไหนเสียงดังกว่ากัน โดยใช้เขียนไส้ในกระดาษ รวบรวมคะแนนว่าเสียงใหญ่(หุ้ม) หรือเสียงเล็ก(แหลม) ดังกว่า แล้วนำมารวบรวมคะแนนตามเสียงข้างมากของกรรมการ

กติกา

1. ใช้เวลาแข่งขันประมาณ 10 - 15 นาที

2. ใช้ผู้ตีคนเดียวผลัดเปลี่ยนไม่ได้ โดยแบ่งครั้งละ 1 คู่ ในรอบคัดเลือกก็จะเอาผู้ชนะไว้ แล้วนำผู้ชนะมาแข่งกันใหม่ โดยแพ้คัดออกจนเหลือคู่สุดท้าย จึงถือว่าเป็นคู่ชิงชนะเลิศ

3. ใช้ช่วงเวลา 2 นาทีแรกเป็นการตีประลองเสียงตามหมายเลข เพื่อกำหนดว่าโพนใบไหนมีเสียงใหญ่ ใบไหนมีเสียงเล็ก เมื่อกรรมการให้สัญญาณผู้ตีก็จะเริ่มตีไปเรื่อยๆ ช่วงนี้มีความสำคัญมาก ผู้ตีแต่ละคนจะต้องใช้เทคนิค และศิลปะ หลอกล่อคู่ต่อสู้ เช่น มีวิธีการตีหลักเสียงฝ่ายตรงข้าม หรือตีให้เสียงโพนของตัวเอง ลอดเสียงโพนของอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้ชมก็จะได้ตื่นเต้นสนุกสนานกับลีลาการตีของแต่ละคน

4. กรรมการตัดสิน 3-5 คน ถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์

5. กรรมการชุดหนึ่ง จะต้องออกไปฟังเสียง จากเวทีแข่งขัน ระยะไม่ต่ำกว่า 150 เมตร และรายงานเข้ามายังกรรมการกลางว่าเสียงทุ้มหรือแหลมดังกว่ากัน วิธีการฟังเสียงของกรรมการมีหลายวิธีเพื่อให้ได้เสียงชัดเจน เช่น เอานิ้วอุดหูทั้งสองข้างดูว่าเสียงทุ้มหรือเสียงแหลมเข้าหู หรือเอานิ้วอุดหูข้างหนึ่ง ส่วนอีกข้างหนึ่งทาบติดกับดิน ก็จะได้ยินเสียงโพนที่ดังกว่าของผู้เข้าแข่งขันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน (สถาพร ดงขุนทด 2536: 12-13)

หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ได้กล่าวถึงหลักโพนและวิธีการเล่นหลักโพนเอาไว้ว่า

หลักโพน เป็นการละเล่นโดยเอาโพนมาตีโต้ตอบแข่งขันกันระหว่างวัดเพื่อชักจูง และให้เกิดความสนุกสนานก่อนวันชักพระ คำว่า “หลัก” หมายถึงดักหรือจับ หลักโพนจะเล่นในเวลากลางวัน ตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ในการเล่นหลักโพน ผู้เล่นจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย โดยยึดเอาวัดเป็นการแบ่งเขต ใครอยู่ใกล้วัดไหนก็ยึดเอาวัดนั้นเป็นฝ่ายของตน เมื่อถึงคืนวันแข่งขัน ผู้เข้าแข่งขันทั้ง 2 ฝ่ายจะเอาโพนวัดที่จะตีในวันชักพระมาใส่รถลาก (รถทำขึ้นเองเลื้อยไม้ให้เป็นแวนทำล้อ ตัวรถทำขึ้นแบบง่ายๆ ด้วยไม้พ้อจะวางโพนได้ 2 ใบ แล้วผูกเชือกลาก) วัดละ 2 ใบ ใบเสียงแหลมเรียกว่า “หน่วยตั้ง” ใบเสียงทุ้มเรียกว่า “หน่วยท้อม” มีคนลาก 1 หรือ 2 คน อีก 2 คนคอยตีโพนอยู่ข้างหลังคนละใบ โดยมีสมาชิกคนอื่นๆ เดินตามหลังคนตีโพนของแต่ละฝ่ายไปตามขบวน เมื่อถึงเวลาเล่นหลักโพนผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่าย จะตีโพนออกจากวัด เดินเข้าหากันโดยที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตี

ก่อน อีกฝ่ายหนึ่งก็จะตีโต้ตอบรับกันเป็นจังหวะ การเล่นหลักโปนมีหลักการอยู่ 2 อย่าง คือ

1. หลักจับคนตีโปน เมื่อ 2 ฝ่ายตีเข้าหากันอยู่ในระยะพอดีที่จะมองเห็นซึ่งกันและกันได้ ต่างฝ่ายต่างก็หยุดตี สมาชิกในขบวนของแต่ละฝ่ายก็จะเตือนคนตีโปนของฝ่ายตนให้หลบซ่อน และขณะเดียวกันก็คอยดักจับคนตีโปนของฝ่ายตรงข้ามด้วย ถ้าต่างฝ่ายต่างมองไม่เห็นซึ่งกันและกัน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็จะตีขึ้นก่อน 2-3 ครั้ง เป็นการหลอกกล่อ แล้วรีบหลบหาที่ซ่อนอย่างรวดเร็วไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นได้ว่าตีโปนอยู่ที่ใดถ้าฝ่ายไหนโผล่ให้เห็นก่อนให้อีกฝ่ายหนึ่งจับได้ถือว่าแพ้

2. หลักเสียงโปน ทั้ง 2 ฝ่าย จะตีโปนให้มีจังหวะเหมือนกัน ตีสลับกันฟังแล้วให้เหมือนกับว่าอยู่ฝ่ายเดียวกัน เช่น ตีโปน 2 ใบ 8 จังหวะ ฝ่ายแรกจะตี “ตึ้งต้อม ตึ้งต้อม ตึ้งตึ้ง ต้อมต้อม” อีกฝ่ายก็จะตีให้เข้ากันว่า “ตึ้งตึ้งต้อมต้อม” ถ้าตีผิดจังหวะไปจากนี้ถือว่าแพ้

การเล่นหลักโปนจะมีคืนสำคัญอยู่คืนหนึ่ง คือคืนก่อนวันซักรพระในวันพรรษา จะมีการแข่งขันถือเอาแพ้ชนะกันในคืนนั้น เมื่อแข่งขันแล้วฝ่ายใดแพ้จะเลี้ยงฝ่ายชนะด้วยอาหารคาวหวานในวัดของฝ่ายผู้แพ้ในวันแรม 1 ค่ำ หลังจากพระกลับสู่วัดแล้ว เพื่อความสนุกสนานและสามัคคีกันทั้ง 2 ฝ่าย การเล่นหลักโปนนี้ปัจจุบันหาได้ยาก (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย 2542: 5543)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กรรมการแข่งโปน ได้ข้อมูลเรื่องการแข่งโปนดังนี้

เสียงโปนที่นิยมใช้ตีในการประกวด ส่วนใหญ่จะเอาเสียงแหลมแข่งกับเสียงทุ้ม 2 หน่วย จะไม่จับเอาแหลมกับแหลม แหลมกับทุ้มต่อให้จับคู่กันก็ไม่เสียเปรียบกัน การทุ้มหนึ่งวูจะดังมาก แต่ว่าดังแค่ใกล้ๆ การจับคู่ก็จะแบ่งเป็นตามขนาด คือเล็ก กลาง ใหญ่ ซึ่งต้องจับคู่กับโปนที่มีขนาดเดียวกัน ซึ่งจะมีความกำหนดบอกลูกอยู่เป็นเส้นผ่านศูนย์กลาง โปนที่ชนะการประกวด จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือแบบสวยงาม กับเสียงดัง โปนประเภทสวยงามจะไม่ใส่ลิ้ม และจะใช้เป็นหวายอย่างเดียว ไม่ใส่เหล็กเส้นเหมือนโปนที่ประกวดเสียง รูปทรงต้องสวยงามตั้งแต่หุ่นโปนและส่วนอื่นๆ ส่วนประกวดเสียง จะฟังเสียงทุ้มเสียงแหลม ฟังใน 3 ระยะ คือ 500 เมตร 700 เมตร และ 1000 เมตร มีกรรมการบนเวทีคอยดำเนินการประกวด แล้วติดต่อกับกรรมการแต่ละจุดโดยใช้วิทยุสื่อสาร การให้คะแนนคือให้กรรมการแต่ละจุดเลือกเลยว่าจะผู้ใดชนะ ปัจจัยที่จะทำให้ชนะคือ อยู่ที่คนตี ต่อให้โปนดีแต่คนตี

หมดแรงก็คือแพ้ ส่วนใหญ่ที่แข่งกัน โพนเสียงแหลมจะชนะมากกว่า เสียงแหลมจะ
ได้เปรียบ ระยะเวลาในการแข่งเมื่อก่อนคือ 10 นาที แต่พอมาช่วงหลังคือ 5 นาที
เนื่องจากมีโพนจำนวนมากที่มาลงแข่ง โพนสวยงามที่ได้รางวัลส่วนใหญ่จะทำมา
จากไม้ตะเคียน และโพนที่แข่งเรื่องเสียงจะทำมาจากไม้ตาลโดนด (บุญธรรม อักษร
ผอม สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2560)

ภาพที่ 10 คุณบุญธรรม อักษรผอม กรรมการการแข่งขันโพน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลปัจจุบันของการประกวดโพนในจังหวัดพัทลุงจากข้อมูลทาง
สำนักเทศบาลเมืองพัทลุง ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดประกวดโพนของจังหวัดพัทลุงประจำปี
ข้อมูลการจัดประกวดโพนได้จัดแสดงไว้ในตารางที่ 1 ตารางการแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีการศึกษา 2559 ดังนี้

ตารางแสดงการแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 งานประเพณีแข่งโพน - ลากพระ ประจำปี 2559
 5 - 17 ตุลาคม 2559

ลำดับ	ค่ายโพน	จำนวนโพน(ลูก)				
		ยาวชน	ขนาดเล็ก	ขนาด กลาง	ขนาดใหญ่	รวม
1	แพรดำ	3	6	6	3	18
2	สามพี่น้อง	3	4	3	1	11
3	วัดลอน บางแก้ว	3	3	2	-	8
4	โคกชะงาย	2	4	1	1	8
5	วัดควนแร่	4	7	5	1	17
6	สำเภาทอง	5	12	6	4	27
7	ไสหมาก	4	7	5	1	17
8	ฉลองชัย	7	7	6	2	22
9	ลูกตาล	2	7	4	2	15
10	เจริญชัย	6	7	8	5	26
11	คลองใหญ่	6	-	-	-	6
12	ตะแพน	9	12	9	5	35
13	วัดควนถบ	-	4	1	-	5
14	อบต.ชัยบุรี	-	1	-	1	2
15	พนมวังค์	6	6	6	3	21
16	ป่ายางหูเย็น	9	22	16	11	58
17	วัดป่าลิไลย์	2	2	1	2	7
18	ดาวเหนือ	5	19	19	11	54
รวม		76	130	98	53	357

ตารางที่ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จากตารางแสดงจำนวนผู้ที่เข้าร่วมการแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้วิจัยทำการคิดค่าเฉลี่ยของโพนในแต่ละขนาดที่แต่ละค่ายโพนส่งเข้าประกวด มีค่าเฉลี่ยดังนี้ โพนขนาดยาวชน 21.28 % โพนขนาดเล็ก 36.41 % โพนขนาดกลาง 27.45 % และโพนขนาดใหญ่ 14.84 % จะเห็นได้ว่า ขนาดโพนที่นิยมส่งเข้าประกวดคือโพนขนาดเล็กที่มีการส่งเข้าประกวดถึง 36.41 % และโพนที่นิยมส่งประกวดน้อยที่สุดคือโพนขนาดใหญ่ที่มีเพียง 14.84 % เท่านั้น

นอกจากนี้ จากตารางจะแสดงให้เห็นว่า ปี พ.ศ. 2559 มีค่ายโพนเข้าร่วมประกวด 18 ค่าย ค่ายโพนที่ส่งโพนเข้าร่วมประกวดมากที่สุด คือค่ายโพนปาย่างหุเย็นของครูฉลอง นุ่มเรือง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตและมีส่วนร่วมในฐานะลูกมือช่างในค่ายโพนปาย่างหุเย็น พบว่าเยาวชนที่มาร่วมการแข่งขันตีโพนมีความสนใจเข้าร่วมการสืบทอดวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละวัน มีเยาวชนชาย 10 - 20 คน มาฝึกซ้อมและเป็นลูกมือในการทำโพนกับครูฉลอง

จากการค้นคว้าเรื่องการแข่งโพนของเมืองพัทลุงนั้น จะเห็นได้ว่า การแข่งโพนจะจัดในช่วงประเพณีการลากพระ เมื่อลากพระเสร็จก็จะมีการแข่งขันโพนกัน โดยจุดประสงค์หลักๆนั้นคือเพื่อความสามัคคี และเพื่อความสนุกสนาน นอกจากนี้แล้ว ก็ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับค่ายทำโพนหลายๆแห่งอีกด้วย กติกาในการแข่งโพนก็มีให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งในการแข่งขันโพนแต่ละครั้งต้องใช้กรรมการที่มีประสบการณ์ เป็นผู้ตัดสิน

2.6 ทำนองการตีโพนจังหวัดพัทลุง

ทำนองการตีโพนในจังหวัดพัทลุงมีจังหวะที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งนี้เพื่อเอาไว้ใช้เป็นสัญญาณในการลากพระ ใช้ในการส่งสัญญาณ การตีโพน เรียกว่าการคุมโพน ซึ่งคำว่าคุม ก็มาจากคำว่าประโคนนั่นเองแต่ ในอีกกรณีหนึ่งคือใช้ในการแข่งขันการตีโพนดังที่ สถาพร ดงขุนทด ได้กล่าวเอาไว้ว่า

การคุมโพนหรือการคุมพระ หมายถึง การตีโพนหรือตีกลองทัดแบบประโคนพระนิยมกระทำก่อนถึงวันชักพระ 7 หรือ 3 วัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสมของวัดในแต่ละท้องถิ่น และแต่ละวัดก็มีการคุมโพนไม่เหมือนกัน กล่าวคือ บางวัดมีการคุมโพนทั้งกลางวันและกลางคืน บางวัดเริ่มคุมโพนตั้งแต่ย่ำค่ำจนถึงเที่ยงคืนบางวัดก็คุมโพนตลอดทั้งคืน แต่โดยมากแล้วมักจะคุมภายในเวลากลางคืน คนที่นำมาตีประโคนนิยมใช้ 2 ใบ เป็นเสียงแหลม (ตั้ง) 1 ใบ เสียงทุ้ม (ท้อม) 1 ใบ มีจังหวะและลีลาการตีโดยเฉพาะและมีลึกลับเสียงกันดังนี้

ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม

ผู้ที่ประโคมมักจะเป็นศิษย์วัดและอุบาสกที่อยู่ใกล้กับวัด โดยปกติจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันดี อาจตีคนเดียวสองใบ หรือคนละใบสลับเสียงกันตามจังหวะลีลาดังกล่าวแล้วก็ได้และเชื่อกันว่าผู้ร่วมคุมโทนก็จะได้กุศลด้วย การคุมโทน แม้จะมีเสียงดังกึกก้องตลอดทั้งคืนก็ถือเป็นประเพณี ทั้งพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ไม่ได้มีความรังเกียจหรือรำคาญต่อเสียงโทนเหล่านั้น

(สถาพร ดงขุนทด 2536: 14)

การคุมโทนของ สถาพร ดงขุนทด (2536) จะมีลักษณะคล้ายกับทำนองการตีโทนที่ ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้กล่าวไว้ดังนี้

ทำนองในการตีโทน โทนตัวใหญ่ก็จะตีเสียงตุ่ม จะตียืนอย่างเดียว ส่วนเสียงแหลมจะมีไว้ตัด วิธีตีชกพระในขณะที่ลากพระอยู่ก็จะตีจังหวะที่ยืนไว้คือ

ตั้ง	ตั้ง	ท้อม	ท้อม
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ตั้ง	ท้อม	ท้อม
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม

สลับกัน แต่เมื่อลากเร็วขึ้นก็จะตีเร็วเร็วขึ้น เพื่อที่จะปลุกใจคนที่ลากให้มีกำลังใจมากขึ้น หรือจะตีเป็นชะชะช่าก็ได้ หรือเป็นจังหวะอื่นๆก็ได้แล้วแต่ผู้ตี

(ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์. 20 มีนาคม 2560)

ทำนองที่กล่าวมานี้จะมีความแตกต่างกับทำนองอื่นๆ ดังที่หนังสือ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ ได้กล่าวถึงการคุมโทนไว้ว่า

การคุมโทน นิยมกระทำก่อนถึงวันชกพระ (เดือน 11 แรม 1 ค่ำ หรือเดือน 5 แรม 1 ค่ำ) เป็นเวลา 3 วัน แต่บางวัดอาจจะเริ่มเร็วกว่านั้น และโดยมาก

จะคุมโทนในเวลากลางคืน โทนที่นำมาตีประโคนนิยมใช้ 2 ใบ เป็นเสียงแหลม (เสียงตั้ง) 1 ใบ และเป็นเสียงทุ้ม (เสียงท้อม) 1 ใบ มีจิ้งหะและลีลาการตี โดยเฉพาะและตีสลับเสียงกันดังนี้

ตั้ง	ตั้ง	ท้อม		
ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ท้อม
ตั้ง	ตั้ง	ท้อม	ท้อม	
ตั้ง	ท้อม	ตั้ง	ท้อม	

(มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย 2542: 5573)

2.7 ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโพนจังหวัดพัทลุง

บุษกร บิณฑสันต์ ทำการศึกษาพิธีกรรมความเชื่อของศิลปินภาคใต้ ได้ทำการวิเคราะห์และเสนอแนวคิดว่า

ในเชิงลึกอาจเป็นอุบายของคนโบราณในการช่วยอนุรักษ์ไม้ในป่าไม่ให้ถูกตัดโดยง่ายตายเกินไป ส่วนการให้ตัดไม้ก่อนเข้าพรรษา 45 วัน น่าจะเป็นสัญลักษณ์ตัวเลขจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงผนวช อันศิลปินยึดถือเป็นเลขมงคลก่อนตัดไม้ก็เป็นได้ (บุษกร บิณฑสันต์ 2554: 236)

วัลย์ศิริ ทรงลักษณ์ ได้ศึกษาข้อห้ามเกี่ยวกับการทำกลอง มีความเชื่อดังนี้

ห้ามข้ามกลองและเครื่องมือทำกลอง เพราะจะถือว่าเป็นการลบหลู่คูหมีนอุปกรณที่ใช้ทำมาหากิน จะทำให้ไม่เป็นสิริมงคลกับตัวเองห้ามนำไม้จากศาลเจ้าพ่อในหมู่บ้านมาทำกลอง ห้ามนำไม้ตักน้ำมัน เช่น ไม้ตะเคียนมาทำกลอง เพราะเชื่อว่ามีวิญญาณสิงอยู่ในไม้เหล่านี้และห้ามไม่ให้ไม้ที่มีลักษณะต้องห้าม ที่เรียกว่า “ไม้โพรงบาตรหลวง” คือไม้ที่มีโพรงด้านใน บาตรพระก็สามารถใส่ไปได้ ห้ามนำมาใช้ทำกลองโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าจะทำให้กลองนั้นเป็นสิ่งอัปมงคล (วัลย์ศิริ ทรงลักษณ์ 2536: 66)

นอกจากนี้ บุษกร บิณฑสันต์ ยังได้กล่าวถึงการเลือกไม้มาทำโพนอีกว่า

ไม่มีพิธีกรรมซับซ้อนใดๆ คงมีแต่การบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนการตีโพน แต่การนำไม้มาทำโพนจะมีพิธีดูฤกษ์ยามสำหรับการตัดไม้มาทำโพน ต้องทำการขอขมาและตัดไม้ก่อนออกพรรษา 45 วัน พร้อมกับมีเครื่องบูชา ได้แก่ ฐูปเทียน หมากพลู และดอกไม้ การดูฤกษ์ยามและทำการขอขมาก่อนการตัดไม้มาทำโพนเป็นความเชื่อว่าต้นไม้มีรุกขเทวดาหรือนางไม้สถิตอยู่ จึงต้องทำพิธีขอ การเลือกไม้มาทำโพน ก็ไม่มีข้อห้ามไม้ใดๆทั้งนั้น ถ้าเป็นไม้เนื้อแข็งก็นำมาทำโพนได้หมด แต่ในการประกวดแต่ละครั้ง จะประกาศชื่อไม้ที่เอามาทำโพนเหมือนเป็นการขออนุญาตวิญญูณที่สิ่งอยู่ในไม้ (บุษกร บิณฑสันต์ 2554: 236)

จากการค้นคว้าเรื่องความเชื่อการสร้างโพนนั้นสรุปได้ว่า การเลือกไม้มาทำโพน จะเป็นไม้ชนิดใดก็ได้ แต่ขอให้เป็นไม้เนื้อแข็ง ก่อนที่ช่างทำโพนจะตัดไม้มาทำโพน ก็จะทำการขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่าสิ่งสถิตอยู่ในต้นไม้ และเมื่อทำโพนเสร็จ ก่อนการตีประกวดก็จะประกาศชื่อไม้นั้นๆ เพื่อเป็นการขออีกครั้งหนึ่ง ส่วนข้อห้ามในการทำโพนนั้นก็เหมือนกับข้อห้ามในการทำลองทุกๆ ประเภท

2.8 ช่างสร้างโพนจังหวัดพัทลุง

จากการศึกษาของบุษกร บิณฑสันต์ (2554: 235)

พบว่าขณะที่ทำการศึกษาการผลิตโพนในจังหวัดพัทลุงในตอนนี้มีช่างผู้ผลิตเพียง 10 คนเท่านั้น ราคาของโพนจะอยู่ที่ 5,000 - 7,000 บาทต่อใบ

ข้อมูลค่ายโปนต่างๆในจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ.2559

ที่	ชื่อค่ายโปน	ชื่อหัวหน้าค่ายโปน	ที่อยู่
1	ผาแต้ม	นายจำรัส เกลี้ยงมาก	332 ม.5 ต.มะกอกเหนือ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทร 088 463 3901
2	ฉลองชัย	นายอ่วม คำนัม	186 ม.12 ต. ชัยบุรี อ.เมืองพัทลุง จ. พัทลุง โทร 087 475 0955
3	แพรดำ	นายประชีพ นवल มะโน	211 ม.6 ต.มะกอกเหนือ อ. ควนขนุน จ.พัทลุง โทร 083 399 0950
4	ฟ้ากาหลง	นายประคอง รัตนะ	91 ม.16 ต.ชัยบุรี อ.เมืองพัทลุง จ. พัทลุง โทร 084 965 8712
5	ลูกตาล	นายรัตน์ คำด้วง	77/1 ม.5 ต.มะกอกเหนือ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทร 084 903 0279
6	โชคชัย	นายผัน คลิ่งคล้าย	158 ม.12 ต.ชัยบุรี อ.เมืองพัทลุง โทร 074 674 109
7	ลายเสือ	นายสถากร ขำนุ้ย	38 ม.12 ต.ชัยบุรี อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 089 879 9029
8	ลายแซะ	นายพ่วง จุลพูน	366 ม.1 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

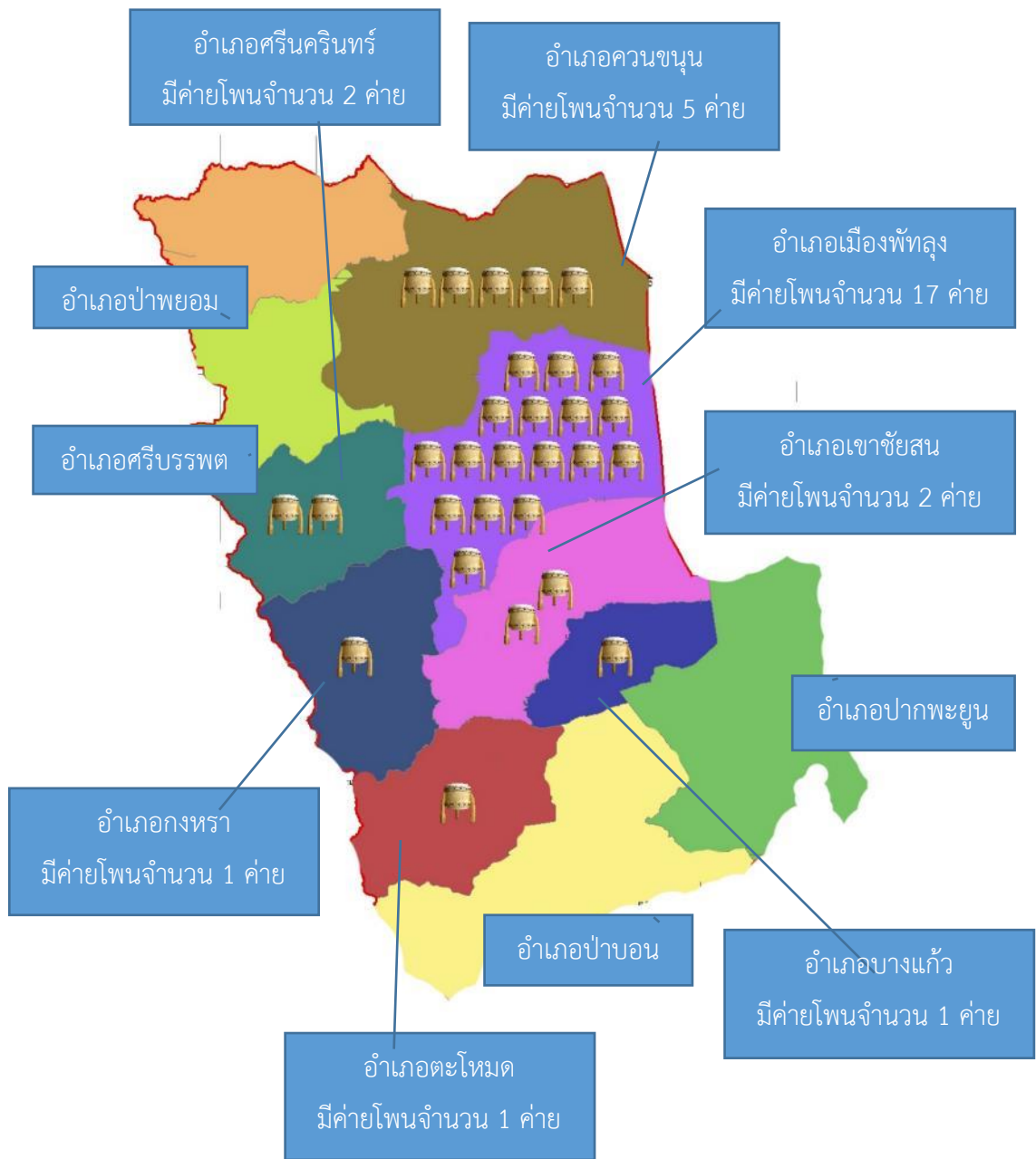
ที่	ชื่อค่ายโปน	ชื่อหัวหน้าค่ายโปน	ที่อยู่
9	โคกชะงาย	นายทนงค์ ประทุมเมศ	12 ม.6 ต.โคกชะงาย อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 089737 2045
10	สำเภาทอง	นายนิต ชุกกลิ่น	4/1 ม.4 ต.ชัยบุรี อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 086295 1496
11	สามพี่น้อง	นายพิณ ทองดั่ง	10 ม.7 ต.กงหรา อ.กงหรา จ.พัทลุง
12	ศรีทิว	นายบุญธรรม ศรีทิว	76 ม.12 ต.ชัยบุรี อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 084 854 1758
13	ปายางหูเย็น	นายฉลอง นุ่มเรือง	81 ม.3 ต.ปรางหมู่ อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 089 295 8682
14	ดาวเหนือ	นายศักดิ์ ชูแจ้ง	45 ม.3 ต.ปรางหมู่ อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 089 118 1913
15	บ้านรักษโปน	ด.ต.วิรัตน์ คำพร้อม	182 ม.7 ต.ทานโพธิ์ อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง โทร 087 881 3647
16	วัดทุ่งยาว	นายปรีชา บุญยัง	133 ม.5 ต.ชุมพล อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง โทร 089 975 1516
17	บ้านท่าเรือ	นายอาคม สมัย	192 ต.คูหาสวรรค์ อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 087 399 5722

ที่	ชื่อค่ายโปน	ชื่อหัวหน้าค่ายโปน	ที่อยู่
18	ภูพนม	นายจตุพร จันทร์นุ สิทธิ์	46/1 ม.4 ต.อ่างทอง อ.ศรีนครินทร์ จ. พัทลุง โทร 087 290 8534
19	วัดโพธิ์ตำนาน	พระศราวดี อุตโล	วัดโพธิ์ตำนาน ม. 5 ต. ตำนาน อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง โทร 081 690 5920
20	วัดป่าลิไลย์	พระจตุรงค์ ธรรมสโร	วัดป่าลิไลย์ ม.4 ต.ควน มะพร้าว อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง
21	วัดควนแร่	พระครูสังข์รักษ์สมพร วรธมโม	วัดควนแร่ ม.1 ต.ควน มะพร้าว อ.เมืองพัทลุง
22	วัดลอน	พระครูรังสีธรรมโสภิต	วัดลอน ม.3 ต.โคกสัก อ.บางแก้ว จ.พัทลุง
23	วัดควนถบ	นายชยพล แป้นน้อย	วัดควนถบ ม.4 ต.หญาชั้น อ.เมือง พัทลุง จ.พัทลุง
24	วัดไสหมาก	พระครูสมุอัน	วัดไสหมาก ม.9 ต.ท่า แค อ.เมืองพัทลุง
25	ตะแพน	นายประจวบ นุ่มเรือง	248 ม.3 ต.ตะแพน อ. เมืองพัทลุง
26	เจริญชัย	นายเจริญพรหมเล็ก	85 ม.13 ต.ชัยบุรี อ. เมืองพัทลุง จ.พัทลุง
27	พนมวังก	นายสมพงษ์ จันทร์นุ สิทธิ์	168 ม.1 ต.พนมวังก อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
28	โคกม่วง	นายยศพล วาสุเทพ	174 ม.6 ต.โคกม่วง อ. เขาชัยสน จ.พัทลุง

ที่	ชื่อค่ายโปน	ชื่อหัวหน้าค่ายโปน	ที่อยู่
29	คลองใหญ่	นายสารโรจน์ เทพชนะ	79 ม.7 ต.คลองใหญ่ อ.ตะโหมด จ.พัทลุง

ตารางที่ 2 ข้อมูลค่ายโปนต่างๆในจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ.2559

ภาพที่ 11 ตำแหน่งค่ายโพนในจังหวัดพัทลุง

จากตารางและแผนที่ แสดงให้เห็นว่า อำเภอที่มีค่ายโพนมากที่สุด คืออำเภอเมือง ที่มีค่ายโพนถึง 17 ค่ายโพน และสังเกตได้อีกอย่างหนึ่งคือ ค่ายโพนส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณส่วนกลางของจังหวัดพัทลุง และในบริเวณรอบๆ จังหวัดพัทลุงนั้น ไม่มีค่ายโพนอยู่เลย

จากการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับช่างสร้างโพนในจังหวัดพัทลุง สรุปได้ว่า ในอดีตนั้น มีค่ายโพนอยู่จำนวน 10 ค่ายโพน ตามที่ บุซกร บินทสันต์ ได้ทำการศึกษาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2554 และปัจจุบันจากการศึกษาข้อมูลจากเทศบาลเมืองพัทลุง ปรากฏว่ามีจำนวนของค่ายโพนเพิ่มมากขึ้นถึง 29 ค่ายโพน การแข่งขันโพนมีส่วนในการส่งเสริมให้ความนิยมของโพนในปัจจุบันนี้มีมากขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2554

บทที่ 3

ประวัติครุฑทอง นุ้มเรื่อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติของครุฑทอง นุ้มเรื่อง โดยเรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนำเสนอการศึกษาประวัติความเป็นมาในการสร้างโพนของครุฑทอง นุ้มเรื่อง มีเนื้อหาเกี่ยวข้องที่จะศึกษาแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 ประวัติส่วนตัว

3.2 ประวัติการศึกษา

3.3 ประวัติการทำงาน

3.4 ประวัติการศึกษาและประวัติการสร้างโพน

3.5 ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโพนและการตั้งชื่อโพน

3.6 ผลงานและเกียรติประวัติ

3.7 คำนิยมของครุฑทอง นุ้มเรื่อง

3.1 ประวัติส่วนตัว

ภาพที่ 12 ครูฉลอง นุ่มเรื่อง

3.2 ประวัติการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2517 ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้เข้าศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ. 2522 ที่โรงเรียนบ้านแหลมยาง จากนั้นได้หยุดเรียนเป็นเวลาหลายปี เพื่อทำงานเลี้ยงชีพและเรียนรู้การสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับงานช่างไม้ โดยเรียนกับคุณพ่อ คือนาย ก้อง นุ่มเรื่อง ถือได้ว่าเป็นครูคนแรกที่สอนงานช่างไม้ให้กับครูฉลอง ครูฉลองได้เล่าให้ฟังว่า “ตอนนั้น ได้เรียนรู้ในงานช่างไม้ ทำงานช่างไม้ชิ้นเล็กๆ เช่น ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์จับปลาอย่างเช่น ไซดัก ปลา สุ่ม” (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560) ในปี พ.ศ. 2549 ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี พ.ศ. 2551 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

3.3 ประวัติการทำงาน

ครูฉลอง นุ่มเรือง ได้ทำงานช่วยเหลือสังคม โดยเริ่มจากการเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครอง และเป็นรองประธานกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน (หมู่บ้านแหลมยา หมู่ 3 ตำบลปรางหมู่ อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง) ต่อมาในระยะเวลาติดต่อกันได้ทำงานเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.) ตำรวจชุมชน และอาสาปศุสัตว์ ตำบลปรางหมู่ อำเภอมืองพัทลุงจังหวัดพัทลุง ทั้งหมดนี้ผู้วิจัยจะเรียบเรียงข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

- พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครอง
 - รองประธานกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน (หมู่บ้านแหลมยา หมู่ 3 ตำบลปรางหมู่ อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง)
 - อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.)
 - ตำรวจชุมชน
 - อาสาปศุสัตว์ ตำบลปรางหมู่ อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

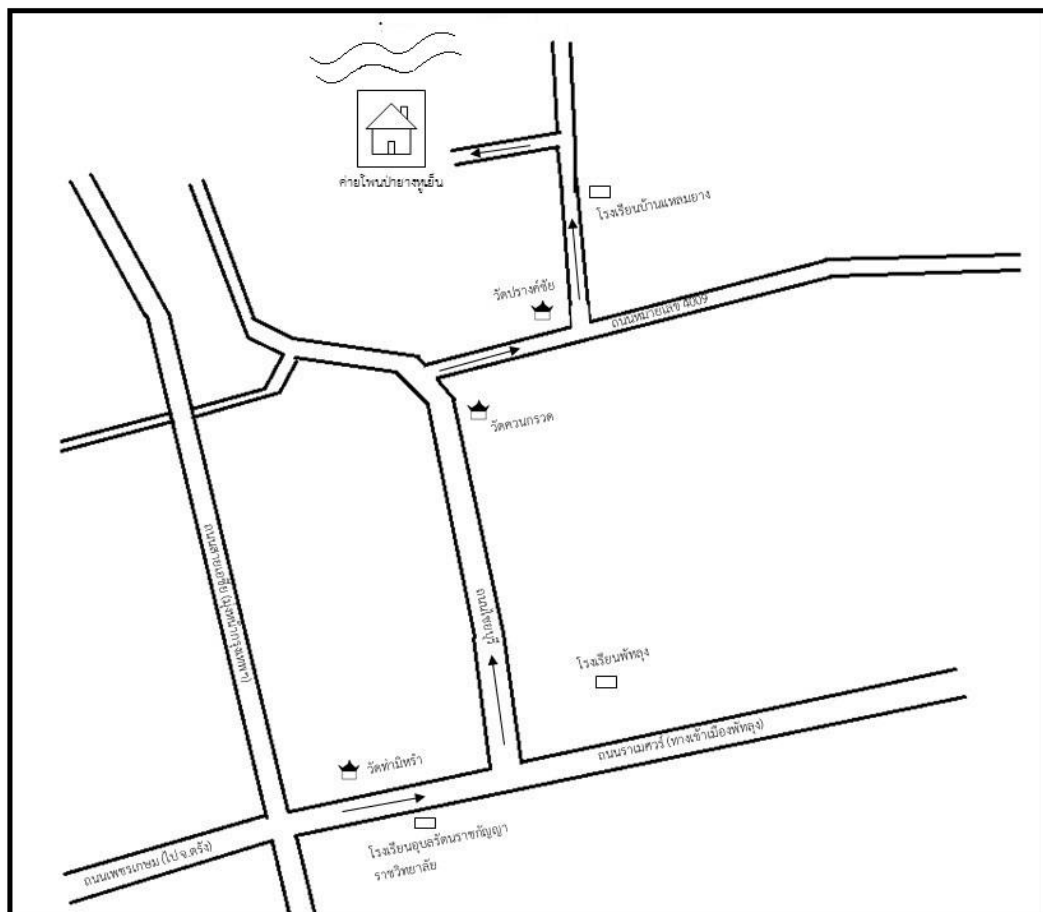

ภาพที่ 13 ค่ายโพนป่ายางหูเย็น

3.4 ประวัติการศึกษาและประวัติการสร้างโพน

บ้านป่ายางहुยั้น เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ พ.ศ. 2470 รวมระยะเวลากว่า 90 ปี นายด้วง นุ่มเรื่อง เป็นทวดของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้บุกเบิกป่าดงดิบสร้างเป็นบ้านหลังเล็ก 1 หลัง ซึ่งพื้นที่แถบนี้มีต้นยางเป็นจำนวนมาก แทบที่จะไม่มีที่ว่างเปล่าและทุ่งหญ้าเลย เขาได้ตั้งชื่อสถานที่นี้ว่าป่ายางहुยั้น

แผนที่การเดินทางมาค่ายโพน

ภาพที่ 14 แผนที่การเดินทางมาค่ายโพน

การทำโพน สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นตั้งแต่บรรพบุรุษ รุ่นแรกคือ นายคง ชูช่วย เป็นทวดของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้สร้างโพนที่มีชื่อเสียงไว้ที่วัดท่ามิหรำ ชื่อโพน พ.ศ.1 หลังจากนั้นในรุ่นที่ 2 คือรุ่นคุณตาเควีต ชูช่วย ได้สร้างโพนไว้ที่วัดปรางชัย ชื่อโพนดแก้ว ทำด้วยไม้ตาล เป็นโพนที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น รุ่นที่ 3 นายสุพัฒน์ เรืองสังข์ เป็นน้ำของครูฉลอง ซึ่งเป็นหลานของตาเควีต ชูช่วย ได้สร้าง

โพนที่มีชื่อเสียง ได้รับรางวัลมากมายชื่อโพน น้ำผึ้ง เป็นโพนที่ทำด้วยไม้ตะเคียนทอง เดิมมีขนาด 62 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 40 เซนติเมตร ต่อมา มีการจัดการแข่งขันโพนประเพณีประจำปี โดยจำแนกประเภทของโพนเป็น 3 ขนาด คือ โพนขนาดเล็ก 38 เซนติเมตร โพนขนาดกลาง 48 เซนติเมตร โพนขนาดใหญ่ 48 เซนติเมตร ขึ้นไป ในตอนนั้นโพนน้ำผึ้งถูกปรับแต่งขนาดลดลงเหลือ 38 เซนติเมตร เพื่อจะเข้าแข่งขันเป็นโพนขนาดเล็ก

บ้านปาย่างหุเย็นเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันท่ามกลางช่างทำโพน นักดนตรี นักเรียน และ นักศึกษา ในนาม ค่ายโพนปาย่างหุเย็นโดย ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ซึ่งสืบทอดต่อจาก นายสุพัฒน์ เรืองสังข์ โดยถือว่า นายสุพัฒน์ เรืองสังข์ เป็นครูผู้ถ่ายทอดวิชาการทำโพนให้ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ทำให้ ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้รับการถ่ายทอดวิชาการทำโพนมาตั้งแต่เด็ก ครูฉลอง นุ่มเรื่อง เล่าว่า

ตอนครูอายุ 15 ปี ยังไม่ได้เรียนเรื่องการทำโพน แต่วิถีการดำเนินชีวิตมี ความผูกพันกับโพนมาโดยตลอด เมื่อได้ยินเสียงของโพน ครูจะรู้สึกฮึกเหิม ด้วย ใจที่รักในเสียงของโพนมาก ครูชอบดูการแข่งขันโพน จะมีการแข่งขันตีโพนในช่วง เข้าพรรษาของทุกๆปี ครูก็จะชอบไปดู ไปช่วยขนย้ายโพนที่จะนำไปแข่งขัน ส่วนใหญ่จะแข่งขันกันตามวัด ครูก็ใช้ชีวิตที่มีความผูกพันกับโพนมาอย่างนี้ ตลอดจนโต (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560)

ต่อมาครูได้เรียนรู้เรื่องการทำโพนทุกกระบวนการ ตั้งแต่การขุดไม้ เจาะไม้ การหุ้มโพน รวมไปถึงการแข่งขันโพน ช่วงแรกได้สร้างโพนโดยเป็นลูกมือของนายสุพัฒน์ เรืองสังข์ เป็นน้ำของครูฉลอง ต่อมาภายหลังจึงสร้างโพนด้วยตนเอง ตอนอายุประมาณ 27 ปี และได้ยึดอาชีพทำโพนเป็นหลัก ครูได้ กล่าวไว้ว่า “คติประจำใจในการทำโพน คือ หนึ่ง ทำอย่างไร ให้ดูแล้วสวย สอง ทำอย่างไร ให้มีเสียงตาม ต้องการ และสาม ทำอย่างไร ให้มีความทนทาน” โพนทุกใบของครูฉลอง นุ่มเรื่อง จะสร้างด้วยคติ ประจำใจทั้งสามอย่างนี้มาโดยตลอด และครูได้คิดริเริ่มที่จะทำให้โพนของครูมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่ รู้จักของผู้คน ในปี พ.ศ. 2535 ตอนนั้นครูอายุ 27 ปี ครูกล่าวไว้ว่า

คนเราจะทำอะไร ถ้าเราทำให้จริง ทำให้มีจำนวนมาก ไม่ให้น้อยกว่า ใคร และมีคุณภาพ เราจะไม่เสียเปรียบใคร อย่างเช่นจะเพื่อการค้าขาย ถ้าเรา

ขายเป็นจำนวนมาก เราจะชนะ ด้วยความขยัน ในปีแรกสามารถสร้างโพนขึ้นมาได้ ทำถึงหกใบ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนค่อนข้างมาก เพราะโพน 1 ใบต้องใช้เวลารสร้างมากกว่า 1 เดือน เมื่อมีโพนเป็นจำนวนมากก็ทำให้มีตัวเลือกในการที่จะค้นหาโพนที่มีเสียงดีเพื่อนำไปแข่งขันได้มากด้วยเช่นกัน ทำให้โพนของครูฉลองชนะในการแข่งขันบ่อยครั้งจนทำให้มีชื่อเสียง (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560)

ครูฉลองจึงได้ก่อตั้งเป็นค่ายโพนปาย่างหูเย็น อยู่ที่บ้านเลขที่ 81 หมู่ 5 ตำบลปรางหมู่ อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

แผนผังสายการสืบทอดการสร้างโพน

3.5 คติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโพนและการตั้งชื่อโพน

ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง พบว่าครูฉลองยึดหลักการทำด้วยใจมากกว่าความเชื่อ หรือพิธีกรรมต่างๆ ครูจะมีความเชื่ออยู่บ้างในเรื่องของเจ้าที่เจ้าทาง เรื่องฤกษ์ยาม เรื่องกลางบอกเหตุในช่วงที่จะนำโพนไปแข่งขัน ครูได้อธิบายไว้ว่า

ในขั้นตอนการสร้างโพน ไม่ได้มีการใช้คาถาหรือลงอักขระใดๆ ซึ่งถ้ามีการใช้คาถาหรือลงอักขระ มันจะเป็นการยุ่งยาก เราทำด้วยใจรัก ด้วยความมุ่งมั่น ใช้ความสามารถของตัวเอง แต่ในขั้นตอนการตัดไม้มาทำโพน จะต้องดูว่าต้นไม้ต้นไหนน่าจะเป็นต้นไม้ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกปักรักษา โดยการดูจากชนิดของต้นไม้และอายุ ถ้าเป็นต้นไม้ที่ไม่น่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ต้นตาล ก็สามารถตัดมาทำโพนได้เลย แต่ถ้าเป็นต้นไม้ที่มีอายุยาวนาน คิดว่าน่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ต้นตะเคียน ก็จะมีการกล่าวขอ ด้วยคำพูดว่า “ไม้นี้ขอไปทำโพนนะ จะแข่งให้ชนะ” แล้วจึงลงมือตัดไปทำโพน (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2560)

ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้มีการตั้งหิ้งบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ที่บ้าน เพื่อเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ในช่วงที่จะนำโพนไปแข่งขัน บนหิ้ง มีพาน กระถางรูป เจริญเทียน ครูมีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ลางบอกเหตุต่างๆ เมื่อแข่งเสร็จแล้ว ครูจะเซ่นไหว้หิ้งบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ครูได้เล่าให้ฟังว่า

ในช่วงที่จะนำโพนไปแข่ง ก็จะถือเป็นเคล็ดเป็นลาง เช่น ถ้าวันไหนสามารถเดินทางไปอย่างไม่มีอุปสรรค ในการแข่งขันโพนก็จะเป็นไปอย่างราบรื่น คาดเดาว่าจะสามารถชนะในการแข่งขันได้สูงแต่ถ้าวันไหนการเดินทางติดๆขัดๆ ก็คาดเดาได้ว่าเป็นลางไม่ดี อาจจะไม่ชนะก็เป็นได้ พอแข่งขันเสร็จ ก็จะตั้งของเซ่นไหว้หิ้งบูชาที่บ้าน ซึ่งจะไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมด บางทีอาจจะกล่าวไม่หมด เพราะไม่ทราบว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อะไรบ้าง จึงกล่าวรวมๆ ก็เป็นอันเสร็จสิ้น (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2560)

ส่วนในเรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับตัวโพนว่ามีครู มีการห้ามเดินข้าม ห้ามนั่งบนโพน เมื่อโพนพังแล้วห้ามทิ้ง กฎเกณฑ์ความเชื่อเหล่านี้ ครูไม่ได้เน้นให้ความสำคัญมากนัก ครูได้บอกไว้ว่า

ค่ายโพนของครู ส่วนใหญ่คนมาฝึกซ้อมตีโพนเพื่อไปแข่งขัน จะเป็นเด็ก ถ้าเราไปเน้นเรื่องพวกนี้มากเกินไป ก็จะทำให้ดูว่าเรานี้เรื่องมาก ยุ่งยาก ครูเลยเอาแต่พอควร ยึดหลักความเป็นกลางไว้ เมื่อโพนใบไหนหมดอายุการใช้งานแล้วก็จะทิ้งตามปกติ ไม่ได้ถืออะอะไร (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2560)

จากการสัมภาษณ์ครูฉลอง นุ่มเรื่อง เกี่ยวกับคติความเชื่อในการสร้างโพน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ครูฉลองมีความเชื่อเกี่ยวกับ กฎเกณฑ์ความเชื่อ พิธีกรรม คาถาต่างๆ แต่ปรับทวนให้เข้ากับบริบทของประชาชน ด้วยครูฉลองเป็นช่าง และใช้ชีวิตแบบวิถีชาวบ้าน จึงมีความเชื่อในแบบของชาวบ้านที่เกี่ยวกับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ เรื่องฤกษ์ยาม ลางบอกเหตุต่างๆ ซึ่งเป็นความเชื่อพื้นฐานของคนไทยที่ใช้ชีวิตแบบวิถีชาวบ้าน

การตั้งชื่อโพนของค่ายโพนครูฉลอง

ลำดับ	ชื่อโพน	ที่มาของชื่อโพน
1	สุวรรณโน	พระอาจารย์ที่วัดท่ามิหรำเป็นผู้ตั้งชื่อนี้ให้
2	จอมใจ	เป็นชื่อที่เป็นที่จดจำของบุคคลที่ได้ฟังเสียง
3	แหลมทอง	ตั้งตามชื่อหมู่บ้านแหลมยาง
4	ไกรทอง	ให้เป็นที่เกรงขาม
5	แสนเหลี่ยม	ลูกชายของครูฉลอง เป็นผู้ตั้งชื่อ เพื่อให้มีเลขที่เหลี่ยม ไม่แพ้คู่ต่อสู้
6	ลูกแก้ว	ให้เสียงดังไกลเหมือนปืนขนาด 9 มม.
7	เพชรงามทอง	ผู้ตีโพนใบนี้เป็นคนหน้าตาดี ก็เลยตั้งชื่อโพนให้มีความสวยงาม
8	อ่าวเคียร	ไม้ที่นำมาสร้าง มาจากบนเขา พื้นที่แถบนั้นมีชื่อเรียกว่า อ่าวเคียร
9	เพชรศิรินทร์	ไม้ที่ใช้สร้าง นำมาจากอำเภอศรีรัตนนิคม จ.สุราษฎร์ธานี

ลำดับ	ชื่อโพน	ที่มาของชื่อโพน
10	เจ้าตะเคียน	ตั้งชื่อเพื่อให้โพนใบนี้เป็นเจ้าแห่งโพนที่ทำด้วยไม้ตะเคียน
11	เจ้าพิชัย	คนที่น่าไม่มาให้ทำโพนใบนี้มีชื่อว่า พิชัย
12	เพชรเอก	เพื่อความแข็งแกร่งเป็นหนึ่ง
13	กิ่งไผ่	ไม่ให้ชื่อซ้ำใคร
14	เพชรเยาวราช	โพนใบนี้เคยเข้าแข่งขันเพื่อชิงรางวัลทองคำ จึงตั้งชื่อ ว่าเพชรเยาวราช เพราะห้างทองที่โด่งดัง คือ ห้างทองเยาวราช
15	เพชรน้ำหนึ่ง	ตั้งชื่อตามรุ่นของจตุคามรามเทพในผลิตในช่วงนั้น
16	เป็นต่อ	เพื่อความได้เปรียบคู่ต่อสู้ในการแข่งขัน
17	เทพฤทธิ์	เปรียบเสมือนเทพผู้มีฤทธิ์เดช สามารถชนะคู่ต่อสู้ได้
18	ฤทธิ์เดช	เพื่อให้โพนมีฤทธิ์เดช สามารถชนะคู่ต่อสู้ได้
19	ตาลดำ	ทำจากไม้ตาลโตนคที่มีอายุยาวนานมาก เนื้อไม้มีสีดำสนิท
20	อกทะลุ	เพราะโพนใบนี้ อกไก่ทะลุ ช่างเลยเอาไม้ท่อนอื่นมาปะอกไก่ไว้
21	ขุนฤทธิ์	เปรียบเหมือนขุนศึกที่มีฤทธานุภาพ
22	ไอยรา	ให้มีความยิ่งใหญ่และมีคุณเหมือนช้าง
23	สุดสาคร	ให้มีความเฉลียวฉลาดเหมือนสุดสาครในเรื่อง พระอภัยมณี
24	กฤษร	ให้มีความยิ่งใหญ่และมีคุณเหมือนช้าง
25	ลูก ท.บ.	ผู้ตีโพนใบนี้เป็นทหาร
26	มามีด	ตอนแรกโพนใบนี้เสียงไม่ดังกังวาน แต่พอนำมาแต่งเสียงก็ดังกังวานขึ้นมา เปรียบเหมือนธรรมะ มามีดแล้วไปสว่าง
27	อรชร	ให้โพนมีความสวยงามเหมือนผู้หญิง
28	โหนดแก้ว	เคยมีโพนใช้ชื่อว่า โหนดแก้ว เป็นโพนที่มีชื่อเสียงมาก แต่ก็ได้พังไป ครูดลองจึงไม่อยากให้ชื่อโพนโหนดแก้วนี้หายไป ก็เลยทำโพนชิ้นใหม่แล้วตั้งชื่อว่า โหนดแก้ว
29	กัมปนาท	ตั้งชื่อตามนักมวยที่มีชื่อเสียงในตอนนั้น
30	กิ่งทอง	เพื่อให้คล้องจองกับโพนที่ชื่อว่า กิ่งไผ่
31	ใต้หยี	ผู้ตีโพนใบนี้ ที่บ้านของเขามีต้นหยีขนาดใหญ่สูงคลุมหลังคาบ้าน

ลำดับ	ชื่อโพน	ที่มาของชื่อโพน
32	ชั้นเพชร	โพนทำจากไม้ชั้น จึงตั้งชื่อว่า ชั้นเพชร
33	ชั้นทอง	โพนทำจากไม้ชั้น จึงตั้งชื่อว่า ชั้นทอง เพื่อให้คล้องจองกับ ชั้นเพชร
34	ไม้เมือง	ไม่ให้ชื่อซ้ำใคร
35	เทพนาวา	ไม้ที่ใช้ทำโพน นำมาจากพื้นที่แถบที่เรียกกันว่า ลำนาวา

ตารางที่ 3 การตั้งชื่อโพนของค่ายโพนครูดลอง

สรุปได้ว่า การตั้งชื่อโพนของครูดลอง นุ่มเรื่อง มีที่มาอยู่หลายประการ เช่น แหล่งที่มาของไม้ที่นำมาทำโพน ลักษณะของโพน เป็นต้น แต่อีกประการหนึ่งที่สำคัญ และโพนจำนวนหลายใบมีชื่อที่มาจากความเชื่อ อย่างเช่น ชื่อ “จอมใจ” เพราะเชื่อว่าจะให้เสียงโพนใบนี้เป็นที่จดจำของบุคคลที่ได้ฟังเสียง ชื่อ “เพชรเอก” เพราะเชื่อว่าจะให้โพนใบนี้มีความแข็งแกร่งดังเพชรและมีความเป็นเอกหรือเป็นหนึ่งในบรรดาโพน เป็นต้น ความเชื่อจึงเป็นประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการตั้งชื่อโพนของครูดลอง นุ่มเรื่อง

ภาพที่ 15 โพนโกรทอง

3.6 ผลงานและเกียรติประวัติ

ผลงานของค่ายโปนปาย่างหู่เย็น โดยครูฉลอง นุ่มเรือง ที่ได้ประสบความสำเร็จในการแข่งขันโปน ได้รับรางวัลถ้วยเกียรติยศ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากถ้วยรางวัลที่ครูฉลองได้รับ และนำเสนอโดยการจัดเรียง รางวัลชนะเลิศ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 โดยเรียงตามปี พ.ศ. ดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2544	รางวัลถ้วยเกียรติยศอันดับ 1 การแข่งขันตีกองพรก ขนาดกลาง ประเพณีลอยกระทงประจำปี พ.ศ. 2544 เทศบาลเมืองพัทลุง
ปี พ.ศ. 2547	รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโปนสวยงาม งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2547
ปี พ.ศ. 2548	รางวัลชนะเลิศ จาก นายอำเภอศรีบรรพต ปี พ.ศ. 2548
รางวัลชนะเลิศ งานแข่งโปนตะพาน จาก อ.จำเนียร รักใหม่ ปี พ.ศ. 2548
ปี พ.ศ. 2549	รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโปนสวยงาม งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2549
ปี พ.ศ. 2550	รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทเยาวชน งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2550
รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันโปนชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทเยาวชน งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2550
รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดโปนสวยงาม งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2550
ปี พ.ศ. 2551	รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโปน ชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551 ประเภทโปนขนาดกลาง จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

รางวัลชนะเลิศ การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี 2551 วันที่ 8 - 15 ตุลาคม 2551

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่ง
โพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งาน
ประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งาน
ประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนยาวชน งาน
ประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2551

ปี พ.ศ. 2552

รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโพน ชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2552 ประเภทโพนขนาดเล็ก จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง
จังหวัดพัทลุง

รางวัลชนะเลิศ การประกวดลีลาตีโพน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาล
เมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่ง
โพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้า
สำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดเล็ก งาน
ประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลาง
หน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

ปี พ.ศ. 2553

รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโปง ซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2553 ประเภทโปงขนาดเล็ก จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปงซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโปงยาวชน งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปงซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโปงขนาดกลาง งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปงซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโปงขนาดใหญ่ งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 โปงสวยงาม งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553 ณ บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันโปงซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโปงขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งขันโปงซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโปงขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

ปี พ.ศ. 2554

รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโปง ซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ประเภทโปง ขนาดใหญ่ จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง
รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดลีลาการตีโปง งานประเพณีแข่งโปง-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนขนาดกลาง งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การแข่งขันตีโพน ประเภทเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ประเภทโพน เสียงเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ อำเภอชะอวด ประจำปี พ.ศ. 2554

รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การแข่งขันตีโพน ประเภทประชาชน ประเภทโพน เสียงเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ อำเภอชะอวด ประจำปี พ.ศ. 2554

รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 3 การแข่งขันโพนขนาดใหญ่ งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ปี พ.ศ. 2555

รางวัลชนะเลิศ ประกวดโพนสวยงาม แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนเยาวชน ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนขนาดใหญ่พิเศษ ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนเยาวชน ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง

ปี พ.ศ. 2556

รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโพน ชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2556 ประเภทโพนขนาดใหญ่ จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558 ประเภทโพนขนาดกลาง ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558 ประเภทโพนขนาดเล็ก ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ค่ายโพนปาย่างหุเย็น ได้เข้าร่วมส่งโพนเข้าประกวดในประเพณีแข่งโพน - ลากพระ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2558 รวมเป็นระยะเวลา 14 ปี โดยรางวัลที่ค่ายโพนปาย่างหุเย็นได้รับถ้วยรางวัลทั้งหมด 48 ถ้วย และได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันโพนถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้รับรางวัลชนะเลิศในปี พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2557 เป็นระยะเวลา 7 ปี ติดต่อกัน นอกจากนี้ก็ยังได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 รองชนะเลิศอันดับ 2 มาโดยตลอด ด้วยรางวัลที่มารับรองคุณภาพของโพนค่ายนี้ จึงทำให้โพนปาย่างหุเย็นของครูฉลอง นุ่มเรื่อง เป็นที่รู้จักกันในสังคมดนตรีพื้นบ้านภาคใต้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 16 ถ้วยเกียรติยศอันดับ 1 การแข่งขันตีกลองพรก ขนาดกลาง ประเพณีลอยกระทง
ประจำปี พ.ศ. 2544 เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 17 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2547

ภาพที่ 18 รางวัลชนะเลิศ จาก นายอำเภอศรีบรรพต ปี พ.ศ. 2548

ภาพที่ 19 รางวัลชนะเลิศ งานแข่งโพนตะแพน จากอาจารย์จำเนียร รักใหม่ ปี พ.ศ. 2548

ภาพที่ 20 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2549

ภาพที่ 21 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 22 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 23 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 24 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ.
2551 ประเภทโพนขนาดกลาง จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ภาพที่ 25 รางวัลชนะเลิศ การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ.2551

ภาพที่ 26 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 27 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลาก
พระ ประจำปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 28 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลาก
พระ ประจำปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 29 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนเยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลาก
พระ ประจำปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 30 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ.
2552 ประเภทโพนขนาดเล็ก จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ภาพที่ 31 รางวัลชนะเลิศ การประกวดลีลาตีโพน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง
ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 32 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดโพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 33 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-
ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2552 ณ เวทีกลางหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 34 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2553 ประเภทโพนขนาดเล็กจัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 35 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนยาวชน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

ภาพที่ 36 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดกลาง งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

ภาพที่ 37 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดใหญ่ งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

ภาพที่ 38 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 โพนสวยงาม งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553 ณ บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 39 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

ภาพที่ 40 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ จังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2553

ภาพที่ 41 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ ประจำปี พ.ศ. 2554 ประเภทโพน ขนาดใหญ่ จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 42 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดลีลาการตีโพน งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 43 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโพนขนาดเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 44 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปนขนาดกลาง งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 45 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปนเยาวชน งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ
วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 46 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การแข่งขันตีโพน ประเภทเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี
ประเภทโพน เสียงเล็ก งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ อำเภอชะอวด ประจำปี พ.ศ. 2554

ภาพที่ 47 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การแข่งขันตีโพน ประเภทประชาชน ประเภทโพน เสียงเล็ก
งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ อำเภอชะอวด ประจำปี พ.ศ. 2554

ภาพที่ 48 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งขันโปนขนาดใหญ่ งานประเพณีแข่งโปน-ลากพระ
วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เวทีกลางหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 49 รางวัลชนะเลิศ ประกวดโปนสวยงาม แข่งโปนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโปนเยาวชน
ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 50 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนขนาดใหญ่
พิเศษ ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 51 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 แข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2555 ประเภทโพนเยาวชน
ณ เวทีถนนทางเสด็จ เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 52 รางวัลชนะเลิศการแข่งขัน ซึงถ้ายพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประเพณีแข่งโพน-ลากพระ
ประจำปี พ.ศ. 2556 ประเภทโพนขนาดใหญ่ จัดโดย เทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 53 รางวัลชนะเลิศ การแข่งโพนซึงถ้ายพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ
ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 54 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดเล็ก ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 55 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 56 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนเยาวชน ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 57 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ระหว่างวันที่ 16 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 58 รางวัลชนะเลิศ การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2557
ประเภท โพนขนาดใหญ่พิเศษ ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 59 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2557
ประเภทโพนเยาวชน ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 60 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2557
ประเภทโปนขนาดใหญ่พิเศษ ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 61 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันโปนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558
ประเภทโปนขนาดเล็ก ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 62 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558
ประเภทโพนขนาดกลาง ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

ภาพที่ 63 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2558
ประเภทโพนขนาดเล็ก ณ เวทีหน้าเทศบาลเมืองพัทลุง

3.7 คำนิยมของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

ภาพที่ 64 ครูอำนาจ นุ่มเอียด

ครูอำนาจ นุ่มเอียด อายุ 66 ปี เป็นผู้มีชื่อเสียงทางด้านดนตรีพื้นเมืองภาคใต้ ปัจจุบันเป็นศิลปินพื้นบ้านภาคใต้และได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ครูอำนาจ นุ่มเอียด เป็นศิลปินพื้นบ้านภาคใต้ที่มีชื่อเสียง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นพนักงานราชการในวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง ได้แสดงทัศนคติที่มีต่อครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้กล่าวไว้ดังนี้

โพนของช่างฉลองเป็นโพนที่มีคุณภาพดีมาก เนื่องจากตัวของช่างฉลอง มีความเป็นหนุ่ม แข็งแรง มีพลังกำลัง จึงสามารถผลิตโพนออกมามีคุณภาพ ความโดดเด่นของช่างฉลองมีอยู่หลายอย่าง อย่างการคัดสรรหนังควายมาหุ้มโพน ถ้าเป็นควายที่จมน้ำตาย ช่างฉลองจะไม่เอามาหุ้มโพนเด็ดขาด เพราะเขาเชื่อว่าถ้าควายตายเอง หนังจะไม่มีคุณภาพ อุปมาเหมือนปลาช่อนที่จะนำมาทำอาหาร ถ้าปลาช่อนที่เราหักคองเอง ปลาจะมีรสชาติดี แต่ถ้าปลาตายเอง เนื้อมันจะจืด นอกจากการคัดสรรหนังควาย ขั้นตอนการทำหนัง ก็มีรายละเอียด มีสูตรเฉพาะในการแช่หนังให้ได้คุณภาพ การทุบหนังก็มีเครื่องทุบ ซึ่งช่างฉลองได้

คิดเครื่องนี้ขึ้นมาใช้เอง ในเรื่องเสียงโทนของช่างฉลอง เป็นที่โดดเด่นมาก จะเน้นเสียงแหลม แต่เป็นเสียงแหลมที่ดังกังวานมาก ถ้าลองตีแล้วจะรู้ทันทีว่าเสียงแหลมดังกังวานแบบนี้เป็นโทนของช่างฉลอง ในการแข่งขันโทน เสียงแหลมจะมีความได้เปรียบในเรื่องของความดัง และมีโอกาสชนะสูงกว่าโทนเสียงทุ้ม นอกจากนั้นโทนของช่างฉลองยังมีความโดดเด่นในเรื่องของความสวยงามเอกลักษณ์ของเขาอีกหนึ่งอย่าง คือ ลูกสัก จะไม่เอาไม้อื่น จะใช้ไม้ที่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นไม้ที่เหมาะสมในการทำลูกสักได้เป็นอย่างดี เนื้อไม้จะมีความเหนียวเป็นพิเศษ ที่สำคัญอีกอย่างคือ ช่างฉลองใช้หวายมาทำปลอก ช่างคนอื่นในยุคนี้ส่วนมากจะใช้ลวดเหล็กมาทำปลอก แต่ช่างฉลองยังใช้หวายอยู่ ไม่ว่าของโบราณหายากยังไง ช่างฉลองก็มีความพยายามหามาจนได้ (อำนาจ นุ่นเอียด สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2560)

จากการที่ครูอำนาจ นุ่นเอียด เล่าถึงทัศนคติที่มีต่อ ครูฉลอง นุ่มเรื่อง พบว่า ครูฉลอง นุ่มเรื่อง มีพลังกำลังที่พร้อมและใจที่เต็มเปี่ยม มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน และเป็นช่างทำโทนที่มีคุณภาพ ใส่ใจในรายละเอียดการทำโทนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคัดสรรหนังที่มีคุณภาพและลักษณะพิเศษ และเป็นผู้ที่ยังคงอนุรักษ์กรรมวิธีการทำโทนแบบโบราณ โทนที่ครูฉลอง นุ่มเรื่อง โดดเด่นในการทำคือ โทนที่มีเสียงแหลม

ภาพที่ 65 ครูกิตติชัย รัตนพันธ์

ครูกิตติชัย รัตนพันธ์ อายุ 44 ปี ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องหนังไทย ได้แสดงทัศนคติของครูกิตติชัย รัตนพันธ์ ที่มีต่อครูฉลอง นุ่มเรือง ได้กล่าวไว้ดังนี้

กรณีที่วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุงได้เลือกใช้โพนของค่ายป่ายางหูเย็น จากการที่ได้ล้มผลกับน้ำฉลองซึ่งเป็นเจ้าของค่าย มีช่วงเวลาที่อยู่ในวงการโพนมานาน ครูได้บรรจุในปี พ.ศ.2540 ก็ได้เห็นน้ำฉลองลงแข่งโพนในจังหวัดพัทลุงแล้ว ได้เห็นว่าโพนของน้ำฉลองมีการพัฒนารูปแบบของการผลิตโพนให้มีความเป็นมาตรฐาน ครูเคยจัดทำครุภัณฑ์เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งเป็นครุภัณฑ์ที่ สพฐ. ได้กำหนดให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีความเป็นมาตรฐาน ก็ได้ไปจัดทำรูปแบบของโพนด้วย ก็ไปศึกษาค่ายโพนหลายๆ ค่ายในจังหวัดพัทลุง พบว่าโพนของน้ำฉลงมีความเป็นมาตรฐานที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องขนาดของโพน ซึ่งโพนจะมี 3 ขนาด คือ เล็ก กลาง ใหญ่ กำหนดโดยคณะกรรมการจัดการแข่งโพน มาตรฐานตรงนี้ของน้ำฉลงมีมาตรฐานเป็นตัวเลขที่ชัดเจน เพราะว่าในการผลิตโพน น้ำ

ฉลองมีเครื่องมือที่ทันสมัย ส่วนค่ายอื่นๆ เขาจะนิยมผลิตตามวัตถุที่ได้มา เช่น ตัดต้นตาลมาขนาดนี้ ก็จะผลิตโพนมาขนาดนี้ แต่ของน้ำฉลองเขาจะเอามากิ่งหรือมาขุดให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ นั่นคือความเป็นมาตรฐานของผลิตโพนของน้ำฉลอง ประกอบกับน้ำฉลองเป็นช่างไม้ ก็เลยมีความชำนาญในเรื่องของการทำหุ่นโพน ในการประกวดโพน จะมีในเรื่องของการประกวดโพนสวยงาม น้ำฉลองก็เคยประกวด นอกจากรางวัลที่เป็นตัวการันตีว่าโพนของน้ำฉลองมีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่ทำให้น้ำฉลองมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการ คือ น้ำฉลองมีบุคลิก นิสัยที่มีความเป็นกันเอง มีอัธยาศัยดีมาก เคยมีงานการแสดงของวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุงเป็นการแสดงชุดมหรรรวมกลอง ก็เคยไปใช้บริการโพนของน้ำฉลอง ถามว่า “คิดค่าบริการเท่าไร แยกบอกว่าแล้วแต่จะให้” สิ่งนี้ทำให้หน่วยงานราชการต่างๆ จึงใช้บริการโพนน้ำฉลองด้วยความประทับใจ เอกลักษณ์โดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของค่ายโพนน้ำฉลอง คือ ลูกสัก ของเขายังใช้แบบที่มาตรฐาน ยังใช้ไม้ ที่เรียกว่า ไม้โท ซึ่งเป็นไม้พื้นบ้านของภาคใต้ เขาต้องใช้ความพยายามในการเหลาเพื่อเอาไปทำลูกสัก ซึ่งต้องใช้ความพยายามพอสมควร แต่แกก็ยังอนุรักษ์ไว้ โพนบางค่ายเขาหันไปใช้หมุดคล้ายกับหมุดของกลองทัด จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ น้ำฉลองแกมีสูตรในการหมักหนังกวาย ก่อนที่จะเอามาทุบหรือเรียกว่า การฆ่าหนังกว ก็จะมีกรรมวิธีการทำในส่วนของตรงนี้ ลังเกตได้โพนของน้ำฉลองเมื่อนำไปใช้แล้ว มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน มีความทนทาน หนึ่งจะมีความทนทานเป็นพิเศษ จะไม่ขาดหรือทะลุได้ง่าย แล้วก็กรรมวิธีมีการพัฒนา เมื่อก่อนใช้คนทุบหนังกว แต่ของน้ำฉลองได้คิดเครื่องทุบหนังกวขึ้นมา ก็สามารถผ่อนกำลังคนไปได้เยอะ และงานได้คุณภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะนี้ถ้าถามตัวครูว่า โพนค่ายไหนมีความเป็นมาตรฐานที่สุด ก็ต้องตอบว่า ค่ายโพนปาย่างหุเย็น ของน้ำฉลอง (กิตติชัย รัตนพันธ์ สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2560)

ครูกิตติชัย รัตนพันธ์ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องหนังไทยโดยเฉพาะ และเมื่อมีงานที่ต้องใช้โพนจำนวนมาก ก็จะไปขอยืมมาจากค่ายปาย่างหุเย็นทุกครั้ง ด้วยความเชื่อมั่นในคุณภาพของ

เครื่องดนตรีที่ได้มาตรฐาน ทั้งเรื่องของขนาดโทน เรื่องความสวยงาม ครูฉลอง นุ่มเรื่อง จะเป็นคนที่เรียนรู้และพัฒนาโทนของตนเองอยู่เสมอ และยังมีอุปกรณ์การช่างที่ครบครันทันสมัย เหมาะสมกับการใช้งาน มีรางวัลมารับรองคุณภาพโทน และนอกจากเรื่องความโดดเด่นในด้านการทำโทนแล้ว ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ยังเป็นผู้ที่มีนิสัยดี เป็นกันเอง อธิบายดีอีกด้วย

บทที่ 4

กรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

ผู้วิจัยทำการศึกษาศาสตร์กรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง อย่างละเอียดโดยลงพื้นที่เก็บข้อมูล ณ ค่ายปาย่างหุเย็น จังหวัดพัทลุง ด้วยการสัมภาษณ์ สังเกต เรียนรู้ ลงมือเป็นผู้ช่วยในการทำโพนของครูฉลอง โดยได้แบ่งประเด็นข้อมูล ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 4.1 วัสดุและอุปกรณ์การสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 4.2 พันธุ์ไม้และการเลือกไม้ในการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 4.3 สัดส่วนของโพน
- 4.4 ขั้นตอนการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 4.5 การแต่งเสียงโพนเพื่อการประกวด
- 4.6 การดูแลรักษาหน้าโพน
- 4.7 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพเสียงของโพนโดยครูฉลอง นุ่มเรื่อง
- 4.8 ลักษณะเฉพาะที่สำคัญในการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

4.1 วัสดุและอุปกรณ์การสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง

วัสดุและอุปกรณ์มีทั้งหมด 69 ชนิด แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

1. อุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงและอุปกรณ์ที่ไม่ใช่ไฟฟ้ากับวัสดุ
2. อุปกรณ์ที่ดัดแปลงขึ้นจาก ข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน ซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาการช่างของครูฉลอง นุ่มเรื่อง และสะท้อนวิถีชีวิตของชาวพัทลุงได้ เครื่องตีหนังที่ประยุกต์จากเครื่องไถนาและที่ตำข้าว ฝาพัดลม สำหรับวัดเส้นรอบในของหน้าโพน เป็นวัสดุมีความคงทน หาได้ง่าย ใช้สะดวกคล่องตัว ผ้าพันเขาวัวขนที่นำมาใช้พันนิ้วมือเพื่อป้องกันมีดและหวายบาดมือ

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะทำการอธิบายวัสดุและอุปกรณ์ทั้งหมด 69 ชนิด

4.1.1 เครื่องจักรตัดกระดาษทรายแบบแป้นหมุน

เครื่องจักรตัดกระดาษทรายแบบแป้นหมุน เป็นเครื่องทุ่นแรงใช้กระดาษทรายเบอร์ที่ไม่หยาบ และไม่ละเอียดจนเกินไป นำมาใช้ขัดหัวลูกสีกให้มีความโค้งมนสวยงาม และนอกจากนี้ การขัดเนื้อไม้ ด้วยกระดาษทรายจะทำให้ผิวเนื้อไม้นั้นเรียบ

ภาพที่ 66 เครื่องจักรตัดกระดาษทรายแบบแป้นหมุน

4.1.2 เครื่องตีหนัง

เครื่องตีหนังนั้นเป็นเครื่องทุ่นแรงที่ใช้ตีหนังให้อ่อนตัวลงเพื่อใช้ขึ้นหน้ากลอง โดยใช้แรงของเครื่องจักรในการตีทุบลงไปบนแผ่นหนัง เครื่องตีหนังนี้เป็นเครื่องที่ประยุกต์ดัดแปลงมาจากเครื่องยนต์ของรถไถนาและที่ตำข้าวเข้าด้วยกันจนกลายมาเป็นเครื่องตีหนังที่ครุนำมาใช้ในปัจจุบัน

ภาพที่ 67 เครื่องตีหนัง

4.1.3 เครื่องกลึงไม้

เครื่องกลึงไม้ ใช้สำหรับกลึงไม้ที่จะนำไปตีโพน เครื่องกลึงไม้ประกอบด้วยมีดกลึงไม้ด้วยการหมุนไม้และบังคับทิศทางให้เป็นรูปทรงตามที่ต้องการ

ภาพที่ 68 เครื่องกลึงไม้

4.1.4 กบไฟฟ้าหรือเครื่องไสไม้

กบไฟฟ้าหรือเครื่องไสไม้ ใช้สำหรับไสตกแต่งรอบหุ่นโพนให้เนื้อไม้มีผิวที่เรียบและใช้ไสไม้ ออกเพื่อตกแต่งและปรับรูปทรงของขาโพนให้ได้ตามลักษณะที่ต้องการ

ภาพที่ 69 กบไฟฟ้าหรือเครื่องไสไม้

4.1.5 สว่านไฟฟ้า

สว่านไฟฟ้า ใช้เจาะรูที่หุ่นของโพนเพื่อใส่ลูกสลัก ในการทำไม้ตีโพนต้องใช้การเจาะหัวและท้ายของท่อนไม้ด้วย เพื่อเป็นตัวยึดในขั้นตอนของการกลึงไม้

ภาพที่ 70 สว่านไฟฟ้า

4.1.6 เครื่องเจียรกระดาษทราย

เครื่องเจียรกระดาษทราย ใช้สำหรับเจียรขัดตกแต่งรูปทรงของหุ่นโพนให้เนื้อไม้มีความเรียบมากขึ้น ทำให้เนื้อไม้ดูสวยงามและไม่มีเสี้ยน

ภาพที่ 71 เครื่องเจียรกระดาษทราย

4.1.7 เครื่องเจียรกระดาษทรายเจียร

เครื่องเจียรกระดาษทรายเจียร ใช้สำหรับเจียรตกแต่งขอบชั้นของหุ่นโพน

ภาพที่ 72 เครื่องเจียรกระดาษทรายเจียร

4.1.8 เครื่องเจียรหินเจียร

เครื่องเจียรหินเจียร เป็นเครื่องสำหรับตัดเหล็กเส้นให้ได้ตามขนาดของโพนเพื่อทำเหล็กรัด
ผนังโพน

ภาพที่ 73 เครื่องเจียรหินเจียร

4.1.9 เครื่องเลื่อยวงเดือน

เครื่องเลื่อยวงเดือน ใช้ตัดกิ่งไม้ใหญ่ๆ ให้เป็นท่อนเล็กๆ สำหรับเตรียมไว้เพื่อทำลูกสีกที่ใช้ติดที่กลองในขั้นต่อไป

ภาพที่ 74 เครื่องเลื่อยวงเดือน

4.1.10 เครื่องเชื่อมเหล็ก

เครื่องเชื่อมเหล็ก ใช้สำหรับเชื่อมเหล็กเส้นให้ติดกันเพื่อนำไปทำเป็นเหล็กที่ใช้รัดหนังโปน

ภาพที่ 75 เครื่องเชื่อมเหล็ก

4.1.11 ไบวงเดือนขนาด 4 นิ้ว

ไบวงเดือนขนาด 4 นิ้ว ใช้เป็นหัวเปลี่ยนของเลื่อยวงเดือนที่ใช้สำหรับตัดไม้ เพื่อใช้ตัดไม้สำหรับทำลูกสัก

ภาพที่ 76 ไบวงเดือนขนาด 4 นิ้ว

4.1.12 หนังควายวงกลมขนาด 7 นิ้ว

หนังควายวงกลม ใช้สำหรับรองกระดาษทรายเจาะรูหนังไว้ เพื่อใส่ไว้กับเครื่องเจียร เป็นการยืดระยะเวลาการใช้งานของกระดาษทราย ช่วยให้กระดาษทรายไม่ขาดง่าย ถือเป็นวิธีการถนอมเครื่องมือของครูลองอย่างหนึ่ง

ภาพที่ 77 หนังควายวงกลมขนาด 7 นิ้ว

4.1.13 ใบเจียรหิน

ใบเจียรหิน ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ใส่ไว้ในเครื่องเจียร เพื่อใช้สำหรับตัดเหล็กเส้น

ภาพที่ 78 ใบเจียรหิน

4.1.14 เหล็กสกัดปากแบน

เหล็กสกัดปากแบน ใช้สำหรับตอกให้เหล็กรัดหน้าอยู่ในตำแหน่งที่อยู่ชิดกับลูกสัก

ภาพที่ 79 เหล็กสกัดปากแบน

4.1.15 ค้อนหงอน

ค้อนหงอน ใช้สำหรับตอกตะปูในขั้นตอนการยึดเหล็กรััดผนัง และการประกอบขาโพน

ภาพที่ 80 ค้อนหงอน

4.1.16 ค้อนหัวกลม

ค้อนหัวกลม ใช้สำหรับขั้นตอนในการตอกที่ใช้แรงในการตอกไม่มาก เช่น การตอกผนัง การตอกเขี้ยวหมาให้หลุดออกจากผนัง การตอกใส่หวายและใช้ในการตอกตกแต่งผนังให้ได้ลักษณะตามต้องการ

ภาพที่ 81 ค้อนหัวกลม

4.1.17 ค้อนไม้

ค้อนไม้ มีลักษณะด้ามจับเบา หัวค้อนหนัก ใช้สำหรับการตีหนังให้นิ่มในขั้นตอนของการฆ่าหนัง และยังใช้ตีในขณะการชิงหนังเพื่อให้หนังนั้นสามารถยืดหยุ่น ซึ่งจะทำให้ชิงหนังได้ตั้งมากขึ้น

ภาพที่ 82 ค้อนไม้

4.1.18 มีดขวาน

มีดขวาน ใช้เพื่อเฉาะเนื้อไม้ออกเป็นชิ้นๆ แบบหยาบๆ เพื่อเตรียมไว้สำหรับการทำหุ่นโพนในขั้นต่อไป

ภาพที่ 83 มีดขวาน

4.1.19 มีดพร้า

มีดพร้า ใช้สำหรับผ่าไม้ทำลูกสักให้เป็นรูปทรงตามต้องการและใช้ในการผ่าหวาย รวมถึงการเหลาหวายให้สวยงามได้ขนาดเพื่อเตรียมพร้อมก่อนการถักหวาย

ภาพที่ 84 มีดพร้า

4.1.20 สิวปากเสมอ

สิวปากเสมอ ใช้ในการตัดตกแต่งแผ่นหนังให้สวยงามตามที่ต้องการ โดยจะทำหลังจากชิงหนังแห้งเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 85 สิวปากเสมอ

4.1.21 มีด

มีด ใช้สำหรับชูดเส้นขนบริเวณหน้ากล่องออก ต้องเป็นมีดที่มีความคมไม่มากเกินไป หากคมเกินไปอาจทำให้หนังหน้ากล่องขาดชำรุดได้ และนอกจากนี้ มีดยังใช้สำหรับกรีดตัดหนังสดอีกด้วย

ภาพที่ 86 มีด

4.1.22 หินลับมีด

หินลับมีด มีไว้เพื่อลับมีดทุกชนิด ให้มีความคมตามที่ต้องการ

ภาพที่ 87 หินลับมีด

4.1.23 เลื่อยคั่นธนู

เลื่อยคั่นธนู ใช้สำหรับเลื่อยไม้ที่เป็นท่อนไม้ขนาดเล็กหรือไม้ใหญ่จนเกินไป เช่น ไม้ที่เอาไว้ทำไม้ตีโปนและไม้ที่เอาไว้ขาโปน

ภาพที่ 88 เลื่อยคั่นธนู

4.1.24 ชะแลงหกเหลี่ยมปากกว้าง

ชะแลงหกเหลี่ยมปากกว้าง ใช้จุดตักแต่งด้านในของท่อนโปนให้ดูเรียบร้อยสวยงามตามที่ต้องการ

ภาพที่ 89 ชะแลงหกเหลี่ยมปากกว้าง

4.1.25 ท่อนไม้ขนาดใหญ่

ท่อนไม้ใหญ่ ต้องเป็นไม้ที่มีเนื้อแข็ง ใช้เพื่อเป็นที่รองในขั้นตอนการผ่าไม้ด้วยมีดพร้าของการทำลูกสัก เพราะหากใช้ปูนหรือของแข็งกว่าไม้มารอง อาจทำให้มีดบิ่นได้

ภาพที่ 90 ท่อนไม้ขนาดใหญ่

4.1.26 ท่อนไม้ขนาดเล็ก

ท่อนไม้ขนาดเล็ก ใช้รองในขั้นตอนการเจาะรูหนึ่งใส่เข็มหมุด เพราะหากนำท่อนไม้มารอง เมื่อทำการเจาะรูลงไป จะสามารถเจาะลงไปได้ง่าย และถอนตะปูขึ้นมาได้ง่ายโดยที่ตะปุนั้นไม่บิ่น

ภาพที่ 91 ท่อนไม้ขนาดเล็ก

4.1.27 กรรไกร

กรรไกร ใช้สำหรับตัดเชือกฟางในขั้นตอนการตากหนัง

ภาพที่ 92 กรรไกร

4.1.28 ชะแลง

ชะแลงปกติจะมีลักษณะตรง แต่ดัดแปลงในส่วนปลายให้งอ เพื่อใช้ในการขูดเนื้อไม้ในขั้นตอนของการขูดโพนให้ง่ายและสะดวกขึ้น

ภาพที่ 93 ชะแลง

4.1.29 กบมือใส่ไม้

กบมือใส่ไม้ ใช้สำหรับใส่ขาโพน ให้ได้รูปทรงตามที่ต้องการและยังทำให้ผิวหน้าไม้เรียบขึ้นอีก

ด้วย

ภาพที่ 94 กบมือใส่ไม้

4.1.30 ประแจ

ประแจ ใช้สำหรับขันน็อตในเครื่องกลึงไม้ เพื่อให้ได้ความแน่นพอดีกับไม้ที่ต้องการกลึง

ภาพที่ 95 ประแจ

4.1.31 สิวปากแหลม

สิวปากแหลม ใช้สำหรับเจาะหนังเป็นรูตามหุ่นโพนในขั้นตอนที่ซึ่งหนังเรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะใส่ลูกสักในขั้นต่อไป

ภาพที่ 96 สิวปากแหลม

4.1.32 เขาควาย

เขาควาย ใช้สำหรับวัดขนาดของหัวไม้ตีโพนให้เท่ากันทั้งสองข้าง และเพื่อให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ

ภาพที่ 97 เขาควาย

4.1.33 ชะแลงด้ามตรง

ชะแลงด้ามตรง ใช้สำหรับขุดหรือเจาะหุ่นโพนให้เป็นรูกลวงตรงกลาง

ภาพที่ 98 ชะแลงด้ามตรง

4.1.34 สี่วกลึงไม้

สี่วกลึงไม้ที่ใช้นี้ เป็นสี่วกที่ต่อให้ยาวขึ้นโดยเอาสี่วกสองด้ามมาต่อกันแล้วพันผ้าไว้ เพื่อให้สะดวกในการตกแต่งไม้ในขณะที่กลึงไม้ตีโพน

ภาพที่ 99 สี่วกลึงไม้

4.1.35 ไม้วัดเส้นตรงรอบวง

ไม้วัดเส้นตรงรอบวง เป็นไม้ที่วัดขนาดไว้แล้ว 2 ขนาด แล้วต่อกด้วยตะปู ซึ่งใช้สำหรับวัดเส้นรอบวงเพื่อให้ทราบระยะของการเจาะรูลูกสักของหุ่นโพน และทราบระยะของหนังที่จะตัดตกแต่ง แล้วขีดด้วยตะปูที่ตอกติดอยู่กับไม้

ภาพที่ 100 ไม้วัดเส้นตรงรอบวง

4.1.36 ไม้ฉากเหล็ก

ไม้ฉากเหล็ก ใช้สำหรับวัดขนาดของไม้ตีโพน และใช้วัดขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทำโพน

ภาพที่ 101 ไม้ฉากเหล็ก

4.1.37 น้ำมันอโตลูป

น้ำมันอโตลูป ใช้สำหรับหล่อลื่นสายพานเครื่องที่ใช้ตีแผ่นหนัง

ภาพที่ 102 น้ำมันอโตลูป

4.1.38 ฝาพัดลมขนาด 38 เซนติเมตร

ฝาพัดลมขนาด 38 เซนติเมตร ใช้สำหรับวัดเส้นรอบวงด้านในของโพนขนาดเล็ก

ภาพที่ 103 ฝาพัดลมขนาด 38 เซนติเมตร

4.1.39 ฝาพัดลมขนาด 48 เซนติเมตร

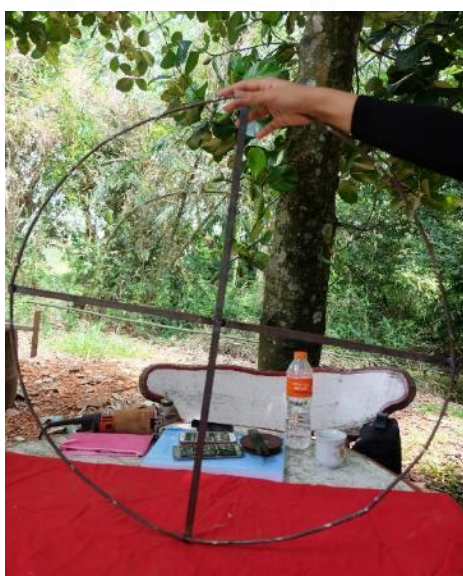
ฝาพัดลมขนาด 48 เซนติเมตร ใช้สำหรับวัดเส้นรอบวงด้านในของโพนขนาดกลาง

ภาพที่ 104 ฝาพัดลมขนาด 48 เซนติเมตร

4.1.40 ที่วัดหนังรอบนอก

ที่วัดหนังรอบนอก ใช้สำหรับวัดเส้นรอบนอกของหนังและวัดระยะการเจาะรู เพื่อใช้ในการใส่เชือกหมาในขั้นตอนของการชิงหนังโพน

ภาพที่ 105 ที่วัดหนังรอบนอก

4.1.41 ระดับน้ำแม่เหล็ก

ระดับน้ำแม่เหล็ก ใช้สำหรับวัดความแม่นยำของหุ่นกลองทั้งสองด้านตามขนาดที่ต้องการว่ามีขนาดตามที่ต้องการหรือไม่ และเพื่อให้ได้โพนที่มีคุณภาพที่ดี

ภาพที่ 106 ระดับน้ำแม่เหล็ก

4.1.42 ไม้วัดขนาดลูกสัก

ไม้วัดขนาดลูกสัก เป็นไม้เจาะรูไว้หลายขนาด เพื่อเตรียมไว้วัดขนาดลูกสักให้ได้ตามที่ต้องการ โดยการนำลูกสักเข้าไปใส่ในรูเพื่อวัดขนาดให้ได้ตามที่ต้องการ

ภาพที่ 107 ไม้วัดขนาดลูกสัก

4.1.43 เหล็กตอกหรือตุ้ดตุ้

เหล็กตอกหรือตุ้ดตุ้ ใช้สำหรับเจาะผนังให้เป็นรู เพื่อใส่เช็ยวมาในขั้นตอนของการชิงผนัง

ภาพที่ 108 เหล็กตอกหรือตุ้ดตุ้

4.1.44 ตลับเมตร

ใช้วัดอุปกรณ์ต่างๆให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ

ภาพที่ 109 ตลับเมตร

4.1.45 หม้อขนาดเล็ก

หม้อขนาดเล็ก ใช้สำหรับต้มเหียนไข่ให้กลายเป็นน้ำเหียน เพื่อนำมาทาหุ่นโพนในขั้นตอนของการตีหนัง และยังใช้ทาลูกสัก

ภาพที่ 110 หม้อขนาดเล็ก

4.1.46 ถังน้ำ

ถังน้ำ ใช้สำหรับแช่หนังกับสมุนไพรและใช้ใส่น้ำเพื่อเตรียมไว้รดหน้ากลอง

ภาพที่ 111 ถังน้ำ

4.1.47 ฝาหม้อเจาะรู

ฝาหม้อเจาะรู เป็นการนำฝาหม้อโบราณที่มีความหนา มาเจาะรูไว้หลายขนาด เพื่อปรับขนาด
หว่ายให้เท่ากันทั้งเส้น

ภาพที่ 112 ฝาหม้อเจาะรู

4.1.48 ตะปู

ตะปู ใช้สำหรับยึดขาโพนกับหุ่นโพนให้ติดกันและใช้สำหรับยึดเหล็กรัดหนัง

ภาพที่ 113 ตะปู

4.1.49 ผ้าพันเขาวัวชน

ผ้าพันเขาวัวชน ใช้สำหรับพันนิ้วมือ เพื่อกันมีดพริกและหว่ายบาดนิ้วมือ

ภาพที่ 114 ผ้าพันเขาวัวชน

4.1.50 ทินเนอร์

ทินเนอร์ ใช้สำหรับล้างแปรงขนกระต่ายที่แห้งจนแข็งหลังจากการใช้งานแล้วเพื่อให้มีความนิ่มและสะอาด

ภาพที่ 115 ทินเนอร์

4.1.51 แปรงขนกระต่าย

แปรงขนกระต่าย มีความนิ่มที่ไม่มากเกินไป จึงเหมาะกับการใช้สำหรับการทาเคลือบเงา

ภาพที่ 116 แปรงขนกระต่าย

4.1.52 น้ำยาเคลือบพื้นไม้

น้ำยาเคลือบพื้นไม้ ใช้สำหรับทาเคลือบพื้นไม้ให้มีความเงาสวยงาม

ภาพที่ 117 น้ำยาเคลือบพื้นไม้

4.1.53 เชือกฟาง

เชือกฟาง ใช้ในการผูกหนังซึ่งกับที่ตากหนัง

ภาพที่ 118 เชือกฟาง

4.1.54 เชือกไนลอนเส้นเล็ก

เชือกไนลอนเส้นเล็ก ใช้สำหรับวัดขนาดรอบวงของโพน เพื่อวัดเปรียบเทียบกับขนาดของ
หวายรัดโพนและเหล็กรัดโพน

ภาพที่ 119 เชือกไนลอนเส้นเล็ก

4.1.55 เชือกไพล่อนเส้นใหญ่

เชือกไพล่อนเส้นใหญ่ ใช้สำหรับคล้องคัมเบ็ดเพื่อชิงหนังโปน

ภาพที่ 120 เชือกไพล่อนเส้นใหญ่

4.1.56 ขอล้กเขียนกระดาน

ขอล้กเขียนกระดาน ใช้สำหรับขีดเขียนเพื่อกำหนดระยะหรือตำแหน่ง เพราะขอล้กนั้นเมื่อเขียนไปแล้วสามารถมองเห็นได้ชัด และลบออกได้ง่าย

ภาพที่ 121 ขอล้กเขียนกระดาน

4.1.57 ปากกาเคมี

ปากกาเคมี ใช้สำหรับจุดระยะห่างในหุ่นโพนเพื่อเจาะรูใส่ลูกสัก

ภาพที่ 122 ปากกาเคมี

4.1.58 เทียนไข

เทียนไข นำไปละลายด้วยความร้อนเพื่อให้ได้น้ำเทียนไข

ภาพที่ 123 เทียนไข

4.1.59 ฝอยขัดหม้อ

ฝอยขัดหม้อ ใช้สำหรับขัดถูทำความสะอาดเหล็กัดหนังก่อนนำไปประกอบโพน

ภาพที่ 124 ฝอยขัดหม้อ

4.1.60 ครกไม้ขนาดใหญ่

ครกไม้ขนาดใหญ่ ใช้สำหรับตำสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่นำมาใช้ในการแช่หนังสัตว์เพื่อนำมาขึ้นหน้าโพน

ภาพที่ 125 ครกไม้ขนาดใหญ่

4.1.61 ไม้หวาย

ในการใช้ไม้หวายนี้ต้องผ่าออกแล้วเหลาเป็นเส้นๆ ให้ได้ขนาดถักหวายให้สวยงามแล้วนำมาประกอบเป็นหวายรัดหนึ่งประกอบโพน

ภาพที่ 126 ไม้หวาย

4.1.62 ท่อนไม้สี่เหลี่ยมจตุรัส

ท่อนไม้สี่เหลี่ยมจตุรัส ใช้สำหรับตอกอัดหวายในขั้นตอนการใส่หวาย ให้ใส่ลงไปในหน้ากลอง

ภาพที่ 127 ท่อนไม้สี่เหลี่ยมจตุรัส

4.1.63 ที่วางหุ่นกลอง

ที่วางหุ่นกลอง ใช้สำหรับวางหุ่นกลองเพื่อเตรียมพร้อมในการเจาะรูลูกสักไม่ให้ขยับ

ภาพที่ 128 ที่วางหุ่นกลอง

4.1.64 กิ่งไม้หัวตัด

กิ่งไม้หัวตัด เป็นการนำเอากิ่งไม้โท่ นำมาผ่าให้หัวป้าน ใช้ในการตอกให้ทวยลงไปอยู่ใต้รูใส่
ลูกสัก

ภาพที่ 129 กิ่งไม้หัวตัด

4.1.65 เขี้ยวหมา (สำหรับลือกเชือกเพื่อยึดหนัง)

เขี้ยวหมา ทำจากไข่มไ้โทเป็นท่อนๆ ใช้สำหรับใส่ในรูที่เจาะไว้เพื่อเป็นหลักยึดในการชิงหนัง

ให้ตั้ง

ภาพที่ 130 เขี้ยวหมา (สำหรับลือกเชือกเพื่อยึดหนัง)

4.4.66 ที่ตากหนัง

ที่ตากหนัง ขนาดความกว้าง 2.5 x 2.5 เมตร มีเท่ากันทุกด้าน ใช้สำหรับตากหนังสดให้แห้ง โดยการนำหนังมาชิงกับที่ตากหนังด้วยการเจาะหนังและผูกหนังด้วยเชือกฟาง และมัดติดกับที่ตากหนัง

ภาพที่ 131 ที่ตากหนัง

4.4.67 ราวไทย

ราวไทย ใช้ไม้ไผ่มาทำเป็นคอกสี่เหลี่ยมจตุรัส ขนาด 5 x 5 เมตร ทุกด้านใช้ไม้ไผ่สองท่อน คั่นด้วยไม้ไผ่ขัดกันเพื่อยึดราวไทยให้มีความแข็งแรง ใช้สำหรับเป็นคานในการผูกคั้นเบ็ดเพื่อชิงหนัง

ภาพที่ 132 ราวไทย

ภาพที่ 133 ไม้ไผ่คั่นราวไทย

4.4.68 ไม้คั่นเบ็ด

ไม้คั่นเบ็ด มีความยาวขนาด 3 เมตร ใช้สำหรับชิงหนั่ง โดยยึดหนึ่งไว้กับไม้คั่นเบ็ดแล้วให้อีกฝั่งของไม้คั่นเบ็ดไปผูกไว้กับราวไทย

ภาพที่ 134 ไม้คั่นเบ็ด

4.4.69 เต่า

เต่า มีลักษณะเป็นฐานวงกลมสูงขึ้นจากพื้น ทำด้วยปูนด้านข้างรองด้วยท่อนไม้ วางกลางราวไทย ใช้สำหรับวางหุ่นโพน ในขั้นตอนการชิงหนั่ง

ภาพที่ 135 เต่า

4.2 พันธุ์ไม้และการเลือกไม้ในการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง

กรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง เป็นการสร้างหุ่นโพนโดยใช้ไม้ 3 ชนิด ดังนี้ ไม้ตาลโตนด ไม้ขนุน ไม้ตะเคียนทอง ไม้แต่ละชนิดมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นน้ำหนัก ไม้ ลักษณะไม้ และการส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่ต่างกันไป รายละเอียดของไม้ชนิดต่างๆ มีดังนี้

4.2.1 ไม้ตาลโตนด

ภาพที่ 136 ต้นตาลโตนด

ต้นตาลโตนด (Palmyra Palm) เป็นไม้ในตระกูลเดียวกับปาล์ม และมะพร้าว ชื่ออังกฤษ : Palmyra Palm, Lontar, Fan Palm ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Borassus flabellifer* Linn ในภาคกลาง และทั่วไป เรียก ต้นตาลโตนด ต้นตาล แต่ภาคใต้ จะนิยมเรียกว่า ตาลโตนด หรือ ต้นโตนด ส่วนในจังหวัดยะลา และปัตตานี นิยมเรียกว่า ปอเกาะตา ตาลโตนดจัดเป็นไม้เนื้ออ่อน แต่มีลำต้นแข็งแรง และอายุยืนยาวมากกว่า อายุยืนประมาณ 80 - 100 ปี โตเต็มที่สูงได้กว่า 18 - 25 เมตร หรือมากกว่า เริ่มให้น้ำตาล และลูกได้เมื่ออายุประมาณ 10 - 15 ปี เป็นพืชที่ขึ้นได้บนดินทุกชนิด ทนแล้ง และน้ำท่วมได้ดี ไม่มีผลต่อพืชอื่นๆ รอบข้าง เช่น นาข้าว สวนผัก (สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา 2542)

ครูฉลอง นุ่มเรื่องได้อธิบายคุณสมบัติของไม้ตาลโตนดสำหรับทำโพน ดังนี้
 ไม้ตาลโตนดเป็นไม้ที่หาได้ง่ายตามท้องถิ่นทั่วไป เนื้อไม้เป็นเส้นแข็ง
 เหนียว ไม้หักง่าย มีแกนที่มีความแข็งอยู่ด้านนอก ไล่ไม้ด้านในจะอ่อนเงาะง่าย
 เมื่อทำโพนกับไม้ตาลโตนด จะได้เสียงแหลมแข็งเพราะเป็นไม้เนื้อแข็ง การเลือก
 ไม้ชนิดนี้มาทำโพน ต้นตาลต้องมีอายุประมาณ 80 ปี จะได้ไม้ที่มีความหนาของ
 แกนสีดำด้านนอกอย่างน้อย 2 นิ้ว ไล่ในเนื้อไม้ต้องเป็นสีเทาดำ ถ้าให้ดีต้องเลือก
 ต้นตาลตัวผู้มาทำโพน เพราะเนื้อไม้จะมีความแข็งแรงมากกว่าต้นตาลตัวเมีย
 เพราะน้ำเลี้ยงต้นไม้ได้นำไปเลี้ยงลูกตาล ต้นตาลโตนดต้องปลูกในพื้นที่สูงและ
 ต้องเป็นดินเหนียว ถ้าปลูกในดินทราย ดินน้ำกร่อยจะไม่สามารถนำมาทำโพนได้
 เพราะเนื้อไม้จะไม่มีความแข็งพอ ต้นต้องสูงอย่างน้อย 20 เมตร ต้นตาลโตนดจะ
 มีลักษณะโคนใหญ่ปลายค่อยๆ เรียว ต้องเลือกต้นที่มีความตรงไล่เลยกัน ถ้าตัดไม้
 จากโคนต้นขึ้นไปประมาณ 2 เมตร สามารถนำมาแบ่งทำโพนได้มากที่สุด 4 ลูก
 ไม้ตาลโตนดเป็นไม้ที่แกะเปลือกง่าย เส้นรอบวงของไม้จะมีความเท่ากันแน่นอน
 ทุกต้น ไม้มีความคงสภาพ ไม่เปลี่ยนแปลงไมยียดหยุ่นหรือหดตัว ไม้ตาลโตนดเป็น
 ไม้ที่นำมาทำโพนขนาดใหญ่ไม่ได้ (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2560)

4.2.2 ไม้ขนุน

ภาพที่ 137 ไม้ขนุน

ชื่อพื้นเมือง : มะหนูน หมักหมี้ หมากกลาง ชื่อวิทยาศาสตร์ : Artocarpusheterophyllus Lam. ชื่อวงศ์ : MORACEAE ชื่อสามัญ : Jackfruit Tree เป็นไม้เนื้อแข็งยืนต้น ขนาดใหญ่สูง 15 – 30 เมตร ทรงพุ่มรูปทรงกระบอกมีน้ำยางสีขาวยื่นคล้ายน้ำนมทุกส่วนของลำต้น (สำนักงานการเกษตร จังหวัดสงขลา 2542)

ครูลอง นุ่มเรื่องได้อธิบายคุณสมบัติของไม้ขนุนสำหรับทำโพนไว้ ผู้วิจัยสรุปความได้ว่า

ไม้ขนุนเป็นไม้ที่มีความแข็งแรงปานกลาง เนื้อไม้มีความเหนียว สีส้มจะมีสีเหลืองสวยงาม เป็นไม้อีกชนิดที่นิยมทำโพนเพื่อการประกวดทั้งเรื่องเสียงและความสวยงาม ไม้ขนุนมีลายเนื้อไม้ที่สวยงาม นิยมทำเพื่อใช้ตีบอกเวลาเป็นโพนวัด เชื่อว่าเป็นไม้สิริมงคล ให้ความหมายเกี่ยวกับการเกื้อหนุน สีส้มไม่มีสีเหลือง เช่นเดียวกับสีจีวรพระ ไม้ขนุนต้องเป็นต้นที่มีแกนไม้แล้ว ใช้ทำหุ่นโพนเฉพาะส่วนของแกน เพราะเมื่อเวลาผ่านไปตัวเปลือกไม้จะหลุดออกจากแกนทั้งหมด และ เป็นไม้ที่สร้างแกนช้า จึงต้องใช้ไม้ที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไปถึงจะนำมาทำโพนได้ หุ่นโพนทำออกมาจะมีความสวยงาม ไม้ที่นำมาใช้ต้องตายแบบยืนต้น เสียงที่ได้ ออกมาจะเป็นโพนที่มีโทนเสียงกลาง ไม่สูงและไม่ต่ำเกินไป เสียงนุ่ม เสียงหวาน เมื่อทำเป็นโพนแล้วไม้จะมีความคงทนมาก เก็บใช้งานได้มากกว่า 100 ปี เป็นไม้ที่มีน้ำหนักเบา เมื่อได้ไม้มาสามารถทำหุ่นได้เลย แต่ต้องรอให้ไม้แห้งสนิทจะนำมา ชิงแห้งได้ ไม้ขนุนเรียกอีกชื่อว่าไม้พระ เป็นชื่อติดปากของชาวบ้าน เพราะไม้ขนุน นำมาใช้แกะสลักพระไว้บนเรือพระ ในประเพณีชักพระของชุมชนในภาคใต้ การนำไม้ขนุนมาใช้จะต้องเลือกไม้ที่ไม่มีกระพี้ เพราะเมื่อไม้แห้งสนิทแล้ว กระพี้จะหลุดออกจากตัวแกนไม้ ทำให้โพนใช้งานไม่ได้และเสียรูปทรง (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2560)

4.2.3 ไม้ตะเคียนทอง

ภาพที่ 138 ต้นตะเคียนทอง

ต้นตะเคียนทอง ชื่อสามัญ Iron wood, Malabar iron wood, Takian, Thingan, Sace, Takian ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hopea odorata* Roxb. จัดอยู่ในวงศ์อยู่ในวงศ์ Dipterocarpaceae เป็นไม้เนื้อแข็ง มีถิ่นกำเนิดในป่าดิบแล้ง และป่าเต็งรังทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ขึ้นได้ดีบนที่ราบหรือค่อนข้างราบใกล้ริมน้ำ เป็นไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจและเป็นไม้เด่นของป่าดิบชื้น มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ตะเคียน ตะเคียนทอง ตะเคียนใหญ่ (ภาคกลาง) จะเคียน (ภาคเหนือ) แคน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ไพร (ละว้า เชียงใหม่) กะกี้ โกกี้ (กะเหรี่ยง เชียงใหม่) จูเค้ โซเก (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) จีองกา (มลายู-นราธิวาส) (สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา 2542)

ต้นตะเคียนทอง จัดเป็นไม้ยืนต้นไม้ผลัดใบขนาดใหญ่ ลำต้นตรง มีความสูงของต้นประมาณ 20 - 40 เมตร วัดรอบลำต้นได้ถึงหรือกว่า 300 เซนติเมตร ลักษณะของเรือนยอดเป็นทรงพุ่มทึบ กลมหรือเป็นรูปเจดีย์แบบต่ำ ๆ เปลือกต้นหนาเป็นสีน้ำตาลดำ แตกเป็นสะเก็ด กระพี้เป็นสีน้ำตาลอ่อน ส่วนแก่นไม้ตะเคียนเป็นสีน้ำตาลแดง จากการสังเกตไม้ตะเคียนบริเวณสวนหลังบ้านของครูจลอง นุ่มเรือง พบว่าลักษณะของไม้ตะเคียน เนื้อไม้เป็นสีเหลืองหม่นหรือสีน้ำตาลอมสีเหลือง มักมีเส้นสีขาวหรือเทาขาวผ่านในเนื้อไม้เป็นลายไม้เสมอ ซึ่งเป็นท่อน้ำมันหรือยาง เนื้อไม้มีความละเอียดปานกลาง เสี้ยนมักสั้น ไม้แข็ง เหนียว ทนทาน และสามารถดูดซับแรงจากน้ำหนักที่เกิดจากแรงตีหรือกดทับได้เป็นอย่างดี

ไม้ตะเคียนเป็นไม้ที่มีความขลัง มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นไม้เนื้อละเอียดและมีเนื้อไม้ที่แข็ง สามารถนำมาทำหุ่นโพนทั้งแกนและกระพี้ เหมาะกับการทำโพนที่มีเสียงทุ้ม ไม้ตะเคียนทองเป็นไม้ที่ทนน้ำ เนื้อไม้ที่ใช้ได้ต้องเป็นไม้ที่มีสีน้ำตาลเข้ม มีความคงทนเท่าๆ กับไม้ขนุน เป็นไม้เนื้อละเอียดที่มีความคงสภาพได้ดี มีน้ำหนักมาก แม้ว่าจะเก็บโพนไม้ตะเคียนไว้นานเสียงก็ไม่เปลี่ยน ไม้เนื้อแข็ง เป็นไม้ที่นำมาทำโพนได้ดีที่สุด เสียงที่ออกมาจากโพนของไม้เนื้อแข็ง ส่วนใหญ่จะมีคุณภาพเสียงที่ดี และอายุการใช้งานของโพนก็มีความทนทาน สามารถเก็บรักษาได้นาน เช่น ไม้ตะเคียนเป็นไม้ที่เนื้อแข็งมาก เก็บไว้นานได้ประมาณ 100 ปีเป็นต้นไป และโพนที่ใช้ไม้ตะเคียนนี้ ถึงแม้หน้าโพนจะเสื่อมลงใช้ไม่ได้แล้ว แต่หุ่นโพนใบนั้นก็ยังสามารถนำหน้ามาหุ้มใหม่ได้ (ฉลอง นุ่มเรื่อง, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2560)

ครูฉลอง นุ่มเรื่อง กล่าวเกี่ยวกับโพนไม้เนื้ออ่อนว่า

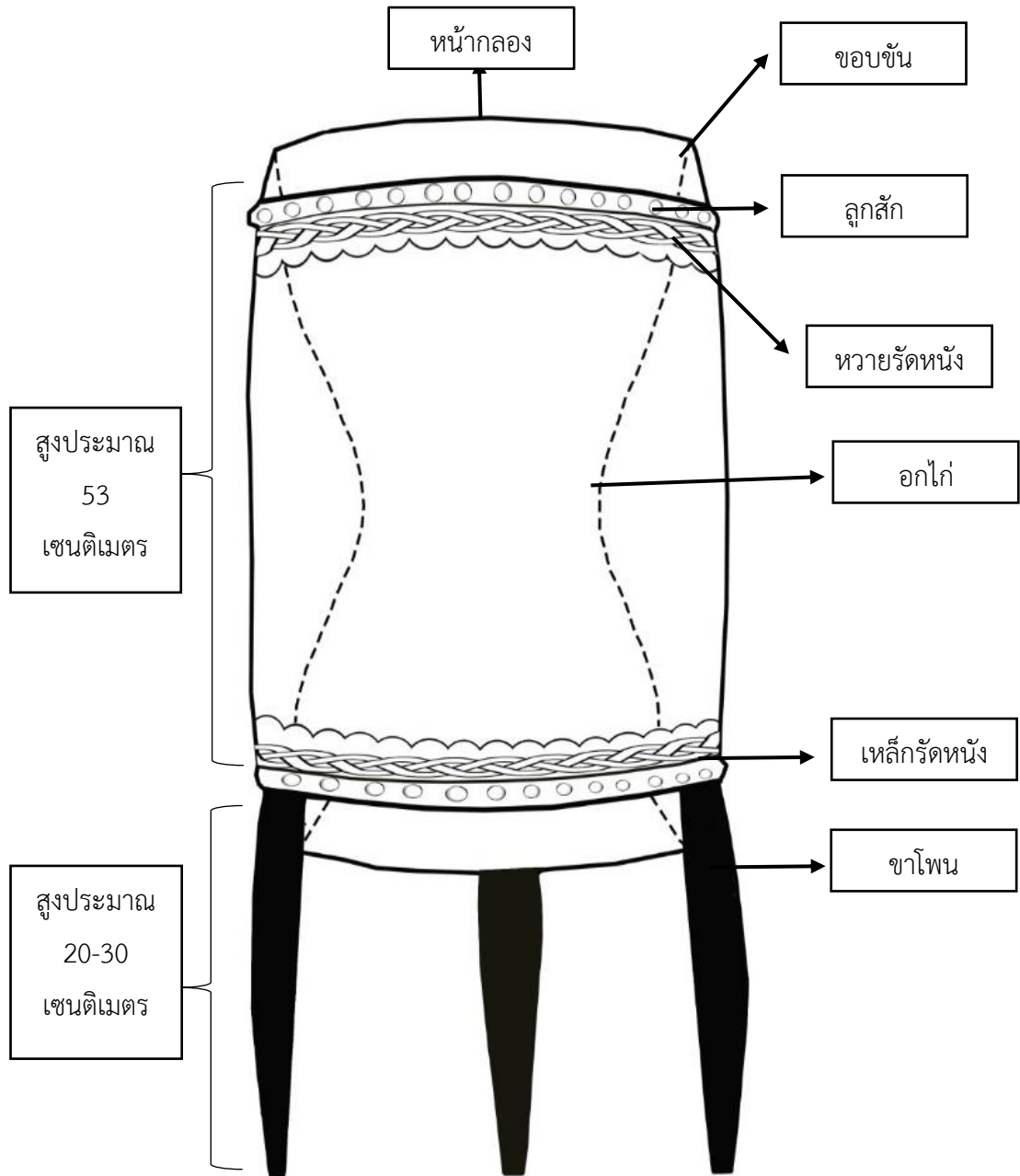
โพนที่ค่ายบางลูกเป็นไม้เนื้ออ่อน โพน ใช้ลิ้มแต่งเสียงจนเสียงดังดี จนใบนั้นสามารถได้แชมป์ชนะเลิศ ถึงจะได้แชมป์ก็จริง แต่พอนานๆ เข้า ผ่านไปแค่นี้เดียว เสียงโพนก็เปลี่ยนแล้วดังไม่เหมือนไม้เนื้อแข็งที่คงเสียงเดิมไว้ (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2560)

จากการศึกษาคุณสมบัติของไม้เนื้อแข็งสำหรับทำหุ่นโพนทั้ง 3 ชนิด พบว่า จะต้องใช้ไม้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไปเป็นอย่างน้อย แต่ไม้ขนุนต้องรอให้มีอายุ 100 ปีขึ้นไป โดยวิธีการสังเกตลักษณะของไม้ด้วยความชำนาญดังที่ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากสัมภาษณ์ครูฉลอง นุ่มเรื่องไว้ดังนี้

ชื่อไม้	อายุของไม้ที่นำมาทำโพน	ลักษณะของไม้
1. ไม้ตาลโตนด	80 - 100 ปี	- ต้องเป็นต้นตาลตัวผู้ - ต้นตาลโตนดจะมีลักษณะโคนใหญ่ ปลายค่อยๆ เรียว - ต้นต้องมีความตรงไล่เลี่ยกัน
2. ไม้ขนุน	100 ปีขึ้นไป	- ไม้ที่นำมาใช้ต้องตายแบบยืนต้น
3. ไม้ตะเคียน	80 ปีขึ้นไป	- เนื้อไม้ที่ใช้ได้ต้องเป็นไม้ที่มีสีน้ำตาลเข้ม มีความคงทนเท่าๆ กับไม้ขนุน

ตารางที่ 4 ลักษณะไม้ตามอายุของไม้

4.3 สัตส่วนของโพน

ภาพที่ 139 สัตส่วนของโพน

โพนมีส่วนประกอบต่างๆทั้งหมด 7 ส่วน ดังนี้

1. หน้ากลอง

หน้ากลองเป็นตำแหน่งที่ผู้ตี ใช้ตีลงไปเพื่อให้เกิดเสียงดัง ต้องมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ตั้งแต่ 38 เซนติเมตรขึ้นไป แล้วแต่ประเภทของโพน หน้าที่ดีที่สุดในการชิงคือหนังควาย โพนทุกใบต้องให้หนังที่บางกว่าอยู่ด้านล่างของหุ่นกลอง ดังเหตุผลที่ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้แสดงไว้ดังนี้ว่า “ที่เลือกหนังบางเพราะถ้าดีจากหน้าบนที่หนังหนากว่า แรงแล้นหนังหน้ากลองจะส่งไปข้างล่างและส่งเสียงกลับมาด้านบน และถ้าหนังด้านล่างหนา จะหนัก ไม่มีแรงส่งไป” (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2560)

2. ขอบชั้น

ตำแหน่งของขอบชั้นจะอยู่ที่ปากทั้งด้านบนและด้านล่างของหุ่นโพน การแต่งขอบชั้นต้องเหลาขุดให้มีความหนาพอดีไม่บางจนเกินไป จะช่วยไม่ให้หุ่นโพนยุบตัวและเสียรูปทรง ขอบชั้นมีลักษณะบานออกเหมือนทรงกรวยหางมีความยาวประมาณ 4 นิ้ว มีหน้าที่ส่งเสียงลงไปกระทบสู่หน้ากลองส่วนล่าง และเสียงจะสะท้อนกลับมาและส่งออกไปตามลักษณะของขอบชั้น

3. ลูกสัก

ลูกสักทำจากไม้ไผ่ มีขนาดยาวประมาณ 10 เซนติเมตร โดยเหลาให้มีลักษณะหัวกลมปลายแหลม ใช้ลือคยัดหนังหน้ากลองให้ติดกับตัวหุ่นโพน และยังช่วยกันไม่ให้หวายเคลื่อนขึ้นมาด้านบนและหลุดออกจากหุ่นโพน

4. หวายรัดหนัง

หวายรัดหนังมีหน้าที่ยึดหนังหน้ากลองให้ติดกับตัวหุ่นโพน อยู่บริเวณใต้ลูกสัก หวายนั้นสามารถยืดหยุ่นได้ตามหุ่นของโพน ซึ่งยึดหยุ่นตามสภาพอากาศ เมื่อทำการแต่งเสียงโพนด้วยลิ้ม จะทำให้หนังโพนตึงและยึดออก หวายมีหน้าที่รัดไม่ให้หนังเคลื่อนหรือหลุดออกจากหุ่นกลอง และหวายรัดหนังยังเพิ่มความสวยงามให้กับโพนอีกด้วย

5. ออกไก่

ออกไก่อมีรูปทรงคล้ายนาฬิกาทราย อยู่ภายในหุ่นโพน เป็นส่วนที่ช่วยส่งเสียงจากด้านใน เหตุผลที่ทำให้เป็นรูปทรงคล้ายนาฬิกาทราย เพราะว่าเมื่อตีกลองลงไปแล้ว เสียงที่ส่งออกมาทางปากขอบด้านบนของออกไก่อจะรับกับขอบชั้น และจะได้เสียงที่ดังขึ้น เสียงของโพนที่ดังออกมานั้นจะขึ้นอยู่กับการตักแต่งออกไก่อ

6. เหล็กรัดหนัง

เหล็กรัดหนังมีหน้าที่รัดหนังหน้ากลองกับหุ่นโพน และช่วยรัดไม่ให้หนังและลูกสักหลุดออกจากโพน เมื่อใส่ลิ้มเพื่อแต่งเสียง จะอยู่ติดกับลูกสักส่วนบนของโพน

7. ขาโพน

ขาโพนมี 3 ขา ความยาวประมาณ 65 เซนติเมตร มีหน้าที่ตั้งหรือยกโพนให้สูงจากพื้นดิน เพื่อเสียงที่ออกมาได้เต็มทันท้องและทำให้โพนมีความสวยงาม

4.4 ขั้นตอนการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง

โพน ของครูฉลอง นุ่มเรือง มีกรรมวิธีการสร้างโดยแบ่งออกเป็นขั้นตอน ได้ทั้งหมด 12 ขั้นตอน ผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดของลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.4.1 การเตรียมหนัง

4.4.2 การตากหนัง

4.4.3 การฆ่าหนัง

4.4.4 การทำหุ่นโพน

4.4.5 การชิงหนัง

4.4.6 การทำลูกสัก

4.4.7 การทำหวาย

4.4.8 การใส่หวายและการใส่ลูกสัก

4.4.9 การการตกแต่งหนังโพน

4.4.10 การทำเหล็กเส้นและการใส่เหล็กเส้น

4.4.11 การทำขาโพนและการประกอบขาโพน

4.4.12 การทำไม้ตีโพน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.4.1 การเตรียมหนัง

4.4.1.1 การคัดเลือกหนัง

ภาพที่ 140 หนังแม่ควายแก่

ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้อธิบายการคัดเลือกหนังที่ดีที่สุดเกี่ยวกับการทำโพนไว้ว่า

หนังที่ดีที่สุดในการใช้ทำโพนต้องเป็นหนังควายแก่ ที่ผ่านการมีลูกมาแล้วตั้งแต่ 5 ตัวขึ้นไป อายุของควายต้องไม่ต่ำกว่า 7 ปี ลักษณะการตายของควายต้องตายแบบถูกฆ่าตายเท่านั้น เพราะควายที่ตายโดยธรรมชาติ เซลล์หนังของควายจะค่อยๆ ตายก่อนหัวใจหยุดเต้น หนังควายที่ได้จึงเป็นหนังที่เสื่อมคุณภาพไม่สามารถนำมาใช้งานได้ (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2560)

หนังแม่ควายแก่ที่ผ่านการมีลูกมาแล้วจะมีความเสมอกันทั้งตัว มีความพอดี ไม่หนาและไม่บางจนเกินไป เมื่อซึงหนังโพน จะมีความยืดหยุ่นดีสามารถซึงให้ตึงตามที่ต้องการ บริเวณหนังช่วงหัวไหล่หน้า ช่วงคอ ช่วงท้อง หรือในส่วนของขาหน้า เวลาซึงจะตึงได้ดีที่สุด หนังที่ใช้ทำโพนทั้ง 2 หน้าโพน ต้องเป็นหนังควายตัวเดียวกันเท่านั้น เพราะลักษณะของหนังจะเหมือนกันทั้งผืนหรืออาจจะต่างกันเล็กน้อย เสียงโพนทั้งสองหน้าจะไม่ต่างกันมาก แต่หากใช้หนังควายคนละตัวกัน หนังควายที่ซึงทั้งสองหน้าอาจจะแตกต่างกันมาก ซึ่งจะทำให้ส่งผลต่อเสียงโพนโดยตรง หนังควายเมื่อตากแห้งแล้วต้องไม่มีไขมันติดอยู่ที่ผืนหนัง สามารถสังเกตจากหนังควายที่มีจุดขาวๆ และจุดขาวที่เป็นไขมันนี้ไม่สามารถขูดไขมันออกได้ เมื่อนำหนังควายที่มีไขมันมาซึง หนังจะเปื่อยไม่สามารถซึงหนังได้

ภาพที่ 141 หนังควายที่ไม่สามารถนำมาทำโพนได้

ภาพที่ 142 หนังควายที่เป็นจุดสีน้ำตาลอ่อน

หนังควายที่ไม่สามารถนำมาซึ่งเป็นหนังโพนได้ ให้สังเกตจากหนังควายที่มีจุด เป็น
ต่างๆ สีน้ำตาลอ่อน คือ ส่วนของไขมันบนแผ่นหนังควาย

ภาพที่ 143 การเจาะหนังควาย เพื่อชิงตากให้แห้ง

4.4.2 การตากหนัง

หนังควายสดสามารถเก็บไว้ได้ไม่เกิน 12 ชั่วโมง เมื่อได้หนังควายสดตามที่ต้องการแล้ว ต้องนำหนังไปตากทันที เริ่มจากการล้างทำความสะอาดเลือดและสิ่งสกปรก ล้างให้สะอาดพอประมาณ แล้วให้นำที่ตากหนังมาวางไว้บนพื้น แล้ววางหนังไว้ตรงกลาง โดยให้แผ่นหนังด้านที่มีขนอยู่ด้านล่าง ส่วนหนังชั้นในอยู่ด้านบน เริ่มชิงหนังโดยการใช้มีดพริ้วปลายแหลมเจาะให้เป็นรูขนาดที่สามารถร้อยเชือกฟางได้บริเวณขอบหนัง

ภาพที่ 144 การร้อยเชือกฟาง ใส่ในรูหนังแล้วผูกเป็นปมไว้

ภาพที่ 145 การดึงเชือกฟางไปผูกขึงกับที่ตากหนัง

การตากหนังเริ่มขึงส่วนคอ ส่วนหาง ต่อด้วยส่วนท้องทั้งสองด้าน จากนั้นขึงขาหลังด้านขวา ขาหน้าด้านขวา ต่อด้วยขาหลังด้านซ้าย ขาหน้าด้านซ้าย เมื่อขึงครบทั้ง 8 ด้านแล้ว ให้ขึงบริเวณส่วนที่เหลือให้หนังกางแผ่ทั้งแผ่น

ภาพที่ 146 การเคลื่อนย้ายหนังไปตาก

เมื่อขึงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ยกขึ้นแล้วล้างทำความสะอาดทั้งสองด้าน

ภาพที่ 147 การตากหนังที่ซึ่งเสร็จแล้ว

ภาพที่ 148 การล้างทำความสะอาดด้านชั้นผิวหนัง

ภาพที่ 149 การล้างทำความสะอาดด้านที่มีขน

การตากหนัง ให้วางตั้งขึ้น แล้วใช้มีดพรีาปาดเอาชั้นไขมันออกอีกหนึ่งชั้น หนังต้องวางในลักษณะตั้งขึ้นเท่านั้น เมื่อหนังแห้งแล้วจะเป็นทรงเหมือนครั้งแรกที่ซิง แต่ถ้าหากวางราบไว้กับพื้นหนังจะทิ้งน้ำหนักไปด้านล่าง ทำให้หนังเสียรูปทรงได้ และเมื่อปาดหนังชั้นไขมันออก จะทำให้หนังขาดได้ง่าย

เมื่อตากหนังทิ้งไว้ในที่แจ้งและมีแสงแดดประมาณ 4 - 5 วันแล้ว หนังจะแห้งสนิท ลักษณะของหนังที่แห้งจะมีความแข็งไปทั้งผืน ไม่สามารถพับได้ ขอบหนังจะแข็งไปตามลักษณะที่ถูกผูกติดจากเชือก กลิ่นของหนังจะน้อยกว่าหนังที่ยังสดอยู่ เมื่อหนังแห้งตามที่ต้องการแล้ว ให้ตัดเชือกฟางให้หมดหนังที่แห้งสนิทแล้วจะมีลักษณะตามรูปทรงที่ซิงไว้ที่แรก จากนั้นให้นำหนังที่แห้งแล้วไปเก็บไว้ในที่ร่ม อากาศถ่ายเท ไม่เปียกชื้น เก็บไว้ประมาณ 2 - 3 เดือน จึงจะนำมาใช้ได้

4.4.3 การฆ่าหนัง

หลังจากเก็บหนังไว้ 2 - 3 เดือนแล้วจึงจะสามารถนำหนังมา “ฆ่าหนัง” ได้

การฆ่าหนัง เป็นการทำให้เยื่อหรือใยใต้ผิวหนังแตก และทำให้หนังนุ่ม สามารถยืดหยุ่นได้ดี มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.4.3.1 การแช่หนังด้วยน้ำสะอาด

ภาพที่ 150 การใช้เชือกไนลอนผูกไว้กับหนัง

ภาพที่ 151 การนำหนังลงไปแช่น้ำ

ภาพที่ 152 การผูกเชือกไว้กับคานไม้

การแช่หนังด้วยน้ำสะอาด เป็นขั้นแรกของการฆ่าหนัง โดยการนำหนังที่ผ่านการซิงตากแห้ง แล้วเก็บไว้ในที่ร่มประมาณ 2 - 3 เดือน ออกมาแช่น้ำสะอาดให้หนังนิ่ม โดยใช้เชือกไนลอนผูกไว้กับหนัง แล้วนำลงไปแช่ที่ลำธาร แช่ทิ้งไว้ 1 สัปดาห์

ภาพที่ 153 การนำหนังขึ้นจากน้ำ

ครูฉลอง นุ่มเรือง กล่าวถึงการแช่หนังในลำธารและการขูดลำธารเพื่อแช่หนังว่า

เมื่อก่อนข้างบ้านจะมีลำธารเล็กๆที่มีน้ำตื้นเขิน ผมเลยขุดขนานเพื่อ
 การเกษตร คนที่อยู่ทางน้ำเดียวกัน จะสนิทกันเป็นญาติพี่น้อง เลยแบ่งปันน้ำกัน
 เพื่อการเกษตร และเพื่อการแช่หนัง ก่อนที่จะขุดคลองแห่งนี้ ผมใช้วิธีแช่แบบ
 ตัดหนังแบ่งเป็นแผ่นๆ คราวๆ ตามขนาดโพน แล้วแช่ลงในถังน้ำที่พอดีกับขนาด
 หนัง แต่พอขุดคลองก็แช่ได้ทั้งผืนเลย ไม่ต้องตัดอะไร พอเอาหนังออกมาก็โยน
 ลงน้ำได้เลย (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2560)

ภาพที่ 154 การใช้ที่วัดรอบนอกวางแล้วขีดกับขอล็กเขียนกระดาศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 155 การใช้มีดตัดตามขอล็กที่ขีดไว้

เมื่อนำหนังขึ้นจากน้ำแล้ว ตรวจสอบคุณภาพของหนัง แล้วใช้ที่วัดรอบนอกวางแล้วใช้ชอล์กเขียนกระดานขีดเป็นวงกลม เส้นผ่านศูนย์กลางยาว 38 เซนติเมตร ให้เต็มแผ่นหนัง เพื่อทราบว่าหนังแผ่นนั้นสามารถทำโพนได้กี่ใบ จากนั้นใช้มีดกรีดหนังโดยใช้มือจับหนังส่วนที่จะกรีดออก แล้วนำมีดมากรีด ให้ด้ามคมของมีดหันเข้าหาตัวเอง และกรีดในลักษณะของการเฉือนออกตามที่ขีดไว้เป็น

4.4.3.2 การฟอกหนัง

ขั้นตอนนี้เป็นการทำงานให้หนังสะอาดและนิ่ม โดยการแช่ในน้ำกับสมุนไพรมะกรูด และแช่กับผงซักฟอก

4.4.3.2.1 การฟอกหนังด้วยสมุนไพรมะกรูด

ภาพที่ 156 การเก็บใบชะพลูทั้งต้น

ภาพที่ 157 การขุดชำและหัวชำ

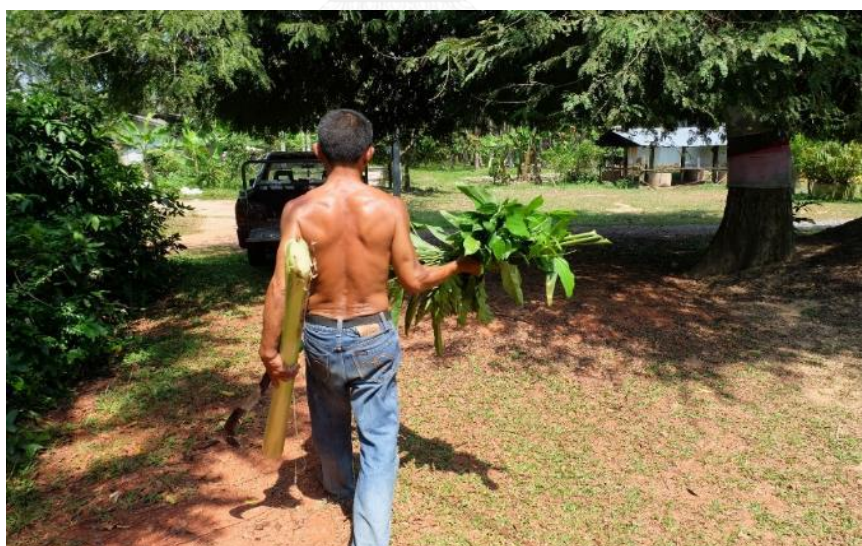

ภาพที่ 158 การเก็บใบมะยมและลูกมะยม

ภาพที่ 159 การตัดหยวกกล้วย

เมื่อตัดออกจากต้นแล้ว ให้ผ่าเอาที่แห้งออก ใช้เฉพาะที่ยังสดอยู่

ภาพที่ 160 การเตรียมสมุนไพรรทุกชนิดพร้อมแล้ว

ภาพที่ 161 การหั่นหยวกกล้วย

วิธีการหั่นหยวกกล้วย ให้วางมีดลงแล้วกดคมมีดเฉียงทำมุมป้านกับท่อนหยวกกล้วยให้เป็น
ท่อนยาวประมาณ 20 เซนติเมตร แล้วนำไปปักไว้ในกะละมัง

ภาพที่ 162 การนำชะพลูและมะยมปักไว้ในกะละมัง

ภาพที่ 163 การตัดต้นข่าให้เป็นท่อนๆ

ภาพที่ 164 การตำหยวกกล้วย

ภาพที่ 165 การตำหัวข่าและต้น

ภาพที่ 166 การตำต้นชะพลูและลูกมะยมและใบมะยมมาตำรวมกัน

ภาพที่ 167 การผสมน้ำกับสมุนไพรที่ตำแล้ว

ภาพที่ 168 การนำหนังมาแช่น้ำกับสมุนไพร

ในการแช่หนังด้วยสมุนไพร ให้ใส่น้ำให้ท่วมสมุนไพรที่เตรียมไว้ แล้วนำหนังลงไปแช่กับสมุนไพร จากนั้นให้แช่หนังทิ้งไว้ประมาณ 12 ชั่วโมง

การแช่หนังด้วยสมุนไพรเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีการส่งต่อกันรุ่นสู่รุ่น เป็นการนำเอาประโยชน์ของสมุนไพรที่มีคุณสมบัติต่างกันมาช่วยทำให้หนังนุ่มและสะอาดขึ้น สมุนไพรที่นิยมนำมาแช่หนังประกอบด้วย

1. หยวกกล้วย มีคุณสมบัติเพื่อให้หนังสะอาดขึ้น เมื่อแช่กับหยวกกล้วยหนังก็จะกลายเป็นสีขาวสะอาดสวยงาม
2. มะยม กัดหนังให้นิ่มเร็วขึ้น ยังมีคุณสมบัติทำให้หนังมีความคงทนมากขึ้นและยังช่วยดับกลิ่นหนังอีกด้วย
3. ชะพลู เป็นพืชที่ออกฤทธิ์ร้อน ช่วยเพิ่มความร้อนให้กับหนัง ความร้อนในหนังจะทำให้หนังคงทนต่อแรงดี
4. ข่า เป็นพืชที่ออกฤทธิ์ร้อน ปรับลดความเย็นให้กับหนัง หากหนังมีความเย็นมากเกินไปในขั้นตอนการตีจะทำให้หนังแฉะ ข่ายยังช่วยดับกลิ่นของหนังและน้ำมันหอมระเหยในข่ามีคุณสมบัติช่วยไล่แมลงที่จะมากัดกินหนังอีกด้วย

คมสันต์ วงศ์วรรณ (2556: 240) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณสมบัติของข่าในการทำหนังโพนว่า ข่า ข่างทำโพนใช้เหง้าสดนำมาตำให้ละเอียด นำมาแช่ในน้ำ เนื่องจากกลิ่นของข่ามีคุณสมบัติเพื่อไล่แมลง จากกลิ่นของน้ำมันหอมระเหยทำให้ไม่มีแมลงต่างๆมากัดหน้าโพน

4.4.3.3 การตีหนัง

การตีหนังเป็นวิธีการบำรุงหนัง เพื่อให้หนังเยื่อหรือใยใต้ชั้นผิวหนังแตก ส่งผลให้หนังนิ่มขึ้นและสามารถยืดหยุ่นได้ดี ดังที่ครูฉลอง นุ่มเรือง กล่าวไว้ว่า “เมื่อเราตีหนัง ต้องตีให้นิ่ม ให้ใยใต้ชั้นผิวหนังแตก ถ้าใช้แรงคนต้องตีถึง 12 ชั่วโมงถึงจะได้ตามต้องการ เวลาตีต้องตีให้นิ่มไปทั้งผืน เหมือนผ้าซีริ่ว สามารถพับ ม้วน ปิดได้” (ฉลอง นุ่มเรือง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560)

4.4.3.3.1 การตีหนังกับค้อนไม้

ภาพที่ 169 ลักษณะหนังด้านชั้นในที่เป็นสีขาว สามารถนำไปซิงได้แล้ว

หลังจากหนังผ่านการแช่ด้วยสมุนไพร แล้วนำมาวางไว้บนท่อนไม้ใหญ่ แล้วตีด้วยค้อนไม้ โดยให้พับหนังทีละครึ่งซ้อนกันสองชั้น และตีบริเวณที่เป็นรอยพับ ตีไปเรื่อยๆ เมื่อนิ่มได้ที่แล้วให้เปลี่ยนตำแหน่งไปเรื่อยๆ จนกว่าจะนิ่มทั้งแผ่น ใช้ระยะเวลาตีประมาณ 12 ชั่วโมง หากจะพักจากการตีให้เอาหนังไปแช่สมุนไพรพักไว้ แล้วค่อยนำกลับมาตีต่อจนครบ 12 ชั่วโมง

ภาพที่ 170 การวางหนังไว้บนท่อนไม้ ในลักษณะพับครึ่ง

ภาพที่ 171 การใช้ค้อนไม้ตีหนังให้นุ่ม

4.4.3.3.2 การตีกับเครื่องตี

ภาพที่ 172 การเตรียมหนังวางไว้ในลักษณะพับครึ่งบนเครื่องตี

ภาพที่ 173 การจัดหนังให้เข้ากับเครื่องตี

การตีหนังด้วยเครื่องตีเป็นวิธีการตีที่ครูฉลอง นุ่มเรื่อง เป็นผู้คิดประดิษฐ์ขึ้นเอง ถือเป็นเอกลักษณ์การสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ครูฉลองได้เล่าถึงเหตุการณ์ว่า

คิดมาจากการตำข้าว แต่ก็คิดว่าเครื่องข้าวใช้เฟืองตีมันคงจะไม่ดี ก็เลยนั่งคิดแทนเฟือง นึกถึงเครื่องไถนาว่าจะใช้ได้ เพราะว่ารอบการไถนามันไปซ้ำเราเอาแบบรถไถมาทำ คิดขึ้นมาได้ตอนที่ตีหนังเหงื่อแตก เหนื่อย ไม้ไหวแล้วบางแผ่นหนังหนา ตีไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมง ก็เลยคิดว่า ทำยังไงให้ทำได้รวดเร็ว ตอนที่เพิ่งสร้างค่ายโพน จะต้องสร้างโพนไปพร้อมกับเด็ก แล้วเด็กมีมากกว่าจำนวนโพน พอมีเครื่องนี้เข้ามาก็ทำให้ประหยัดเวลาทำโพนเยอะมาก (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560)

ในการตีหนังด้วยเครื่องตี ให้วางหนังไว้ในลักษณะพับ ในขณะที่เครื่องตีทำงานแรงกระทบจะได้ดึงหนังทั้ง 2 ด้าน จากนั้นเปิดให้เครื่องตีทำงาน และต้องขยับหนังไปเรื่อยๆ ให้ตรงกับไม้ที่กำลังตี พร้อมกับบรรดาน้ำอยู่เสมอจนหนังนึ่งไปทั้งแผ่น การรดน้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หนังมีความเปียกอยู่ตลอดการทำงานของเครื่องตี เพราะการตีด้วยเครื่องนั้น จะมีอัตราความแรงมากกว่าการตีด้วยค้อนไม้ ถ้าหนังแห้งอาจจะทำให้เกิดการเผาไหม้ได้

4.4.3.3.3 การเจาะรูเพื่อใส่เชือกหมา

ภาพที่ 174 ทำความสะอาดหนัง

หลังจากนำหนังที่ผ่านการแช่และตีเรียบร้อยแล้ว ให้นำมาล้างทำความสะอาดอีกครั้ง โดยวางไว้บนพื้นปูนให้หนังด้านที่เป็นขนอยู่ด้านล่าง แล้วใช้น้ำล้างทำความสะอาดหนังชั้นใน จากนั้นให้นำมีดมาขีดหรือตัดหนังที่เป็นขุยออก

ภาพที่ 175 การวัดวงนอกบนหนัง

ภาพที่ 176 การขีดเส้นวัดระยะเพื่อเจาะรูหนัง

การวัดเส้นรอบวง เพื่อกำหนดระยะหนังรอบนอก โดยใช้ชอล์กขีดเป็นวงกลมแล้วขีดจุดรอบๆ วงกลม ความห่างแต่ละจุดขนาด 3.5 นิ้ว เป็นการทำสัญลักษณ์ไว้เจาะรูใส่เชือกขึงมา

ภาพที่ 177 การเจาะรูด้วยตุ้ตตุ้

หลังจากนั้นเจาะรูด้วยการโดยใช้ค้อนกลมตีลงบนตุ้ตตุ้ ตามรอยที่ขีดไว้จนครบทั้งวง เมื่อเจาะเสร็จ ให้ล้างทำความสะอาดหนังอีกหนึ่งรอบ

ภาพที่ 178 ผนังควายที่เจาะรู เพื่อเตรียมพร้อมใส่เชื้อวมหา

4.4.4 การทำหุ่นโพน

ภาพที่ 179 การตัดไม้ไว้เป็นท่อนๆ เพื่อเตรียมในการทำหุ่นโพน
ช่างเตรียมไม้ โดยนำท่อนไม้มาทั้งต้น แล้วตัดส่วนล่างของไม้ทิ้งไป 2 เมตร แล้วจึงเริ่มตัด
เป็นท่อนสำหรับทำโพน หลังจากนั้นจึงใช้ขวานถากเปลือกไม้ออกจนเหลือเฉพาะเนื้อไม้

ภาพที่ 180 การใช้ขวานถากเนื้อไม้ส่วนนอกออกเล็กน้อย

ภาพที่ 181 การแช่ไม้ในลำธาร

จากนั้นนำไม้ที่ถากเนื้อไม้ชั้นนอกออกแล้ว ไปผูกกับเชือกไนลอน แล้วนำไปแช่ในลำธาร
ประมาณ 3 วัน

ภาพที่ 182 การไสเนื้อไม้ให้เรียบ

เมื่อนำไม้ขึ้นจากลำธารแล้ว ใหวางไม้ตั้งขึ้น จากนั้นใช้กบไฟฟ้าไสเนื้อไม้เพื่อให้เนื้อไม้มีความเรียบ ให้ทำเหมือนกันทั้งสองด้าน

ภาพที่ 183 วัดหุ่นด้วยเครื่องวัดระดับน้ำแม่เหล็ก

จากนั้นใช้เครื่องวัดระดับน้ำแม่เหล็ก วัดความเรียบของหน้าหุ่นโพน หากยังไม่เรียบได้ระดับให้ใช้กบไฟฟ้าไสเนื้อไม้จนได้ระดับ

ภาพที่ 184 การใช้ฝาพัคลมวัตหุ่นหน้าโพน

เมื่อเนื้อเรียบแล้ว ใช้ฝาพัคลมวางบนหุ่นโพน เพื่อวัดขนาดโพน จากนั้นให้ขีดด้วยชอล์คเป็นเส้นรอบวง

ภาพที่ 185 การวัดด้วยตลับเมตร

เมื่อขีดเส้นรอบวงแล้ว ใช้ตลับเมตรวัดเส้นผ่านศูนย์กลางอีกครั้ง โดยวัดหน้าหุ่นโพนให้ได้ 38 เซนติเมตร

ภาพที่ 186 การใช้กบไฟฟ้าไสเนื้อไม้

จากนั้นวางท่อนไม้ราบไปกับพื้น แล้วใช้กบไฟฟ้าไสเนื้อไม้ออกให้ผิวไม้เรียบ และอยู่ในลักษณะปลายทรงสอบทั้งบนสองฝั่ง

ภาพที่ 187 การใช้ชะแลงด้ามตรงซุดลงไป

จากนั้นให้ใช้ชะแลงด้ามตรงซุดลงไป จนเนื้อไม้แตก แล้วใช้มือหยิบเอาเศษไม้ออก จนหมดให้ท่อนไม้กลวงเป็นรูตรงกลาง

ภาพที่ 188 การใช้ขวานตักแต่งขอบหุ่นโพน

เมื่อชุดด้านในจนกลางแล้ว ให้ใช้มีดขวานเฉาะแต่งขอบหุ่นโพนอย่างระมัดระวังจนรอบทั้งสองด้านของหุ่นโพน

ภาพที่ 189 การขีดเส้นโดยใช้ที่วัดเส้นตรงรอบนอก

จากนั้นใช้ไม้วัดเส้นตรงรอบวงขีดให้เป็นรอยตะปู เพื่อวัดตำแหน่งที่เจาะรูสำหรับใส่
ลูกสีก

ภาพที่ 190 การจุดตำแหน่งเพื่อเจาะรูใส่ลูกสีก

เมื่อขีดเส้นเรียบร้อยแล้วจะมีรอยตะปูขีดเป็นเส้นตรงรอบวง ให้ใช้ปากกาเคมีมาจุดบนเส้น
ที่ขีดไว้แล้ว แล้วให้จุดตำแหน่งรูที่เจาะลูกสีกด้วยปากกาเคมี โดยแต่ละจุดห่างกัน 3 นิ้ว ถ้ากะ
โดยประมาณจะเท่ากับ 1 นิ้วหัวแม่มือ

ภาพที่ 191 การวางโพนเพื่อเตรียมพร้อมเจาะรู

จากนั้นให้นำไปวางไว้ที่ยึดหุ่นโพน โดยวางด้านใดด้านหนึ่งไว้บนไม้ ให้หุ่นโพนวางเอียงขึ้น
เหนือพื้นดินเล็กน้อย

ภาพที่ 192 การเจาะรูหุ่นโพน

จากนั้นใช้ส่วานขนาด 4 หุน เจาะตามรูที่ทำตำแหน่งไว้รอบวง การเจาะรูเพื่อใส่ลูกสักที่ห่างกันระหว่างรูประมาณ 3 นิ้ว การวางต้องวางหุ่นโพนไว้บนที่ยึด เพื่อไม่ให้หุ่นโพนขยับ ให้ขอบชั้นด้านที่ต้องการจะเจาะรูวางติดไว้กับพื้น แล้ววางอีกด้านไว้บนที่ล็อกหุ่นโพน ในการเจาะให้เจาะลงตรงๆ รูที่เจาะลงไปจะเอียงขึ้นไปทางขอบชั้นเล็กน้อย ให้เจาะรูในลักษณะนี้เหมือนกันทั้งสองด้าน เพราะเมื่อใส่ลูกสักซึ่งหนังเรียบร้อยแล้ว หนังที่ซึ่งจะยึดแน่นกว่าการเจาะรูตรงๆ

ภาพที่ 193 เมื่อเจาะรูเรียบร้อยแล้ว ให้ขีดด้วยเครื่องเจียร

ในการขีดหุ่นโพนด้วยเครื่องเจียร ให้ใช้กระดาษทรายเบอร์ 100 ในการขีด แต่เครื่องเจียรที่ใช้ใส่กระดาษทรายนี้ ต้องรองด้วยแผ่นหนังก่อน โดยให้นำเอาแผ่นหนังโพนที่ผ่านซิงการตีมาแล้วเป็นหนังที่มีความทน ตัดเป็นวงกลมแล้วรองชั้นแรกก่อนวางกระดาษทราย เพราะหากไม่รองจะทำให้กระดาษทรายขาดได้ง่าย จากนั้นขีดเนื้อไม้เฉพาะรอบนอกของหุ่นโพน โดยเอียงเครื่องเจียรประมาณ 45 องศาแล้วขีดไปรอบๆ หุ่นโพน จนผิวไม้เรียบตามที่ต้องการ

ภาพที่ 194 การใช้เครื่องเจียรกระดาษทรายเกรด ขัดขอบชั้นทั้งสองด้าน

ภาพที่ 195 การใช้กระตาดทรายเกร็ดขัดขอบขัน

ขั้นตอนการทำออกโก่และขอบขันครุณลง นุ่มเรื่อง ได้อธิบายเกี่ยวกับสูตรการทำไว้ว่า

ในการทำออกโก่ขอบขัน ให่วัดจากดูจากรูที่เจาะไว้แล้ว วัดขึ้นมาด้านบน ไปหาหน้าโพน จะได้ 4 นิ้ว แล้วขัดขอบขันให้ได้ประมาณ 45 องศา ส่วนของออกโก่ต้องทำลงไปตรงๆ จากขอบขัน 2 นิ้ว แล้วอีก 2 นิ้วให้สอกลงไปหารูลูกสัก ให้ลูกสักอยู่ในร่อง ทำแบบนี้เหมือนกันทั้งสองฝั่ง วิธีการดูว่าออกโก่ได้ตามสูตรหรือยัง ให้ใช้เชือกดึงให้ตรงลงไปจากด้านบนลงไปถึงด้านล่าง ส่วนของออกโก่จะชนกับเชือกพอดีจากนั้นวัดขนาดหน้ากว้างอีกครั้ง ถ้าหากไม่ได้ตามต้องการให้ขัดเนื้อไม้ออกด้วยเครื่องเจียร (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2560)

ภาพที่ 196 การวัดขอบชั้น

ภาพที่ 197 การวางหุ่นโพนไว้บนเตา

เมื่อได้หุ่นโพนตามต้องการแล้ว ให้นำไปวางไว้ที่เตากลางราวไทยเพื่อเตรียมชิงหนัง

4.4.5 การชิงหนัง

ภาพที่ 198 การทาน้ำเตียนไซ

เมื่อทำขอบชั้นเสร็จแล้ว ให้ทาน้ำเตียนไซรอบขอบชั้นของหุ่นโพน ในขั้นตอนดึงหนัง ขณะดึงหนังจะมีน้ำเตียนไซจะช่วยให้มีความลื่น จึงทำให้ดึงหนังง่ายขึ้น

ภาพที่ 199 การวางหนังโพนและเขี้ยวหมา

ในการเริ่มชิงหนังให้นำหนังมาวางไว้บนหุ่นโพน โดยนำด้านที่มีขนอยู่ด้านบน พร้อมนำเขี้ยวหมามาวางไว้บนแผ่นหนังเพื่อเตรียมพร้อม

ภาพที่ 200 ลักษณะการใส่หนังหามา

วิธีการใส่หนังหามาต้องใส่ไว้ให้เป็นคู่ โดยเริ่มให้เสียบตรงๆ ลงไปในรู แล้วงัดขึ้นมาเสียบอีกรูให้หนังหามาออกมา ให้ทำเป็นคู่จนครบทุกรู

ภาพที่ 201 การใส่เชือกขัดหนังหามา

จากนั้นใช้เชือกไนลอนเส้นใหญ่ สอดเข้าไปให้ขัดกับหนังหามา โดยให้เชือกอยู่ด้านล่าง ใช้ไม้ดำนอกกดเชือกเอาไว้

ภาพที่ 202 การรัดเชือกกรอบหุ้มนโพน

เมื่อร้อยเชือกมัดกับไม้เขี้ยวหมาครบทุกอันแล้ว จากนั้นใช้เชือกมัดทับกรอบหุ้มนโพนแล้วมัดปมไว้ เพื่อให้หนังอยู่ติดชิดกับหุ้มนโพน เป็นการป้องกันไม่ให้หนังขยับในขั้นตอนการตีหนัง

ภาพที่ 203 การใส่คันทับ

หลังจากที่ซึ่งหนังกับเขี้ยวหมาและรัดเชือกตรึงกับหุ่นกลองแล้ว นำคันทืดความยาวประมาณ 3 เมตร มารอไว้แบบหลวมๆ ใต้หุ่นโพนเพื่อไม่ให้โพนล้น โดยเริ่มใส่จากมุมทั้งสี่มุมก่อน แล้วค่อยรองคันทืดอื่นจนครบในเชือกทุกเส้น

ภาพที่ 204 การปรับเชือกดึงหนัง

จากนั้นยกไม้คันทืดขึ้นแล้วปรับเชือกให้สั้นลงทุกเส้น ในขั้นนี้ระวังให้เชือกจากไม้เขี้ยวหมา ยาวตรงลงมาขนานกับไม้คันทืด

ภาพที่ 205 การดึงหนัง

การตั้งหนังต้องตั้งโดยตั้งเชือกในไม้คั่นเบ็ดให้ออกห่างโพน แล้วให้ปลายไม้คั่นใต้โพนไว้ อีกฝั่งให้เฉียงขึ้นข้างบน จากนั้นใช้แรงจากน้ำหนักตัวงัดไม้เพื่อกดไม้ลงและดึงให้หนังตึง

ภาพที่ 206 การตั้งหนังให้ตึง โดยกดไม้ให้ต่ำลง

จากนั้นใช้เชือกเส้นเล็กผูกปลายไม้คั่นเบ็ดไว้กับคานของราวไทย การตั้งหนังต้องเริ่มตั้งจากจุดที่เป็นมุมเมื่อตึงเสร็จแล้ว เพื่อไม่ให้โพนเสียสมดุล อาจจะทำให้โพนลึ้มได้ ให้ตึงต่อในจุดที่ตรงกันข้าม ทำลักษณะนี้ไปเรื่อยๆ จนครบทุกด้าน

ภาพที่ 207 การรดน้ำลงบนหนังที่ตึงแล้ว

ขณะซึ่งหนัง ต้องให้หนังมีความเปียกชื้นอยู่ตลอดเวลา หากหนังแห้งหนังจะไม่สามารถดึงให้ยืดขยายได้ จึงต้องราดน้ำอยู่เสมอเพื่อป้องกันไม่ให้หนังแห้ง

ภาพที่ 208 การใช้ค้อนไม้ตีหนัง เพื่อนวดหนัง

จากนั้นสำรวจไม้คั่นเบ็ดทุกอัน ผังไหนที่หนังยังไม่ตึงตามที่ต้องการหรือสามารถดึงได้อีก ให้ดึงใหม่สลับกับการตีหนังด้วยค้อนไม้ไปเรื่อยๆจนกว่าจะได้ตามที่ต้องการ การตีเพื่อนวดหนังให้ตีไปบริเวณทั่วหน้าหนังจนกว่าจะตึงได้ตามที่ต้องการ

ภาพที่ 209 การขูดขนออกด้วยมีด บริเวณขอบ

ภาพที่ 210 จากนั้นขูดต่อบริเวณหน้าโพน

เมื่อตั้งหน้าตั้งแล้วจึงเริ่มขูดหนังจากส่วนที่เป็นขอบก่อน โดยใช้มีดคมไม่มาก ลักษณะการจับมีดต้องใช้มือทั้งสองข้าง โดยข้างหนึ่งจับด้ามมีดอีกด้านจับตัวมีด ต้องจับให้มีดขนานกับลำตัวและจับให้แน่น หากจับแบบอื่นอาจจะทำให้หนังขาดได้ จากนั้นให้ขูดไปเรื่อยๆ จนกว่าหน้าโพนจะขาวสะอาด

ภาพที่ 211 การใช้ค้อนไม้ตีเพื่อนวดหนังอีกรอบ

เมื่อชิงหนังเสร็จแล้วทิ้งไว้ให้หนังแห้งประมาณ 4 - 5 วัน และในช่วงเช้าหนังหน้าโพนจะมีความชื้น ในช่วงเช้าของทุกวันต้องหมั่นตีให้ตึงมากขึ้น การตึงนั้นต้องสลับกับการตีหนังกับค้อนไม้ เพื่อนวดให้หนังสามารถยืดหยุ่นตึงได้ง่ายขึ้น

4.4.6 การทำลูกสัก

ลูกสัก มีไว้เพื่อยึดหนังให้ติดกับหุ่นโพน มีลักษณะหัวกลมปลายแหลม ไม้ที่ใช้ทำลูกสักต้องเป็นไม้ที่มีคุณสมบัติเนื้อแข็งเหนียวทน ไม่แตกง่าย ไม้ที่นิยมใช้ คือ ไม้ไผ่ตงหรือไม้ไผ่สีสุก และไม้ท่ ลูกสักมีขั้นตอนทำ ดังนี้

ภาพที่ 212 กิ่งไม้โท่

ภาพที่ 213 การใช้เครื่องเลื่อยวงเดือนตัดไม้ให้เป็นท่อนๆพร้อมทำลูกสัก

ภาพที่ 214 การแช่ไม้โท

ภาพที่ 215 ไม้โทที่ฟองตัวแล้ว

จากนั้นให้นำไม้ที่ตัดแล้วไปแช่น้ำทิ้งไว้ เมื่อไม้ฟองตัวแล้วให้เอาขึ้นจากน้ำ

ภาพที่ 216 การเหลาลูกสัก

การเหลาลูกสักเริ่มต้นจากการใช้มีดพรั้าบั้งเป็นหัวไว้ประมาณ 3 เซนติเมตร จากนั้นเหลาไม้ โดยเริ่มจากปลายขึ้นไปยังจุดที่บั้งไว้ ในการบั้งต้องบั้งให้ลึก ถ้าไม่ลึกพอ อาจจะทำให้ไม้ที่เหลาแตกไป ทั้งอันได้

ภาพที่ 217 การเหลาปลายลูกสัก

จากนั้นใช้มีดพร้าผ่าให้ปลายแหลมทำมุม 90 องศา โดยเริ่มผ่าออกช่วงกลางจนถึงปลายของ
ลูกสั๊ก

ภาพที่ 218 การลองใส่ลูกสั๊กกับเครื่องวัด

เมื่อทำลูกสั๊กเสร็จแล้ว ให้นำมาใส่ที่วัดลูกสั๊ก สังเกตช่วงกลางของลูกสั๊กต้องให้มีความแน่น
พอดี แล้วนำไปขัดด้วยเครื่องขัดกระดาษทรายแบบแป้นหมุนเพื่อขัดหัวลูกสั๊กให้กลมมนและผิวเรียบ

ภาพที่ 219 การใช้เครื่องขัดกระดาษทรายแบบแป้นหมุนขัดหัวลูกสั๊ก

ภาพที่ 220 ลูกสัก

4.4.7 การทำหวาย

การเลือกหวายต้องเป็นไม้หวายที่มีความเหนียวคงทนไม่หักงอง่าย โดยเลือกหวายที่มีความเหนียว หักแล้วงอได้ โดยทำการตัดหวายให้โค้งด้วยมือทั้งสองข้างเป็นรูปเขาควาง

ภาพที่ 221 ลักษณะหวายที่มีความเหนียว

ภาพที่ 222 ลักษณะหวายที่ดี

แตกหักง่าย หากหวายไม่เหนียวเมื่อทำการตัดแล้วจะหักกลาง ขาดเป็น 2 ท่อน ไม่สามารถนำมาทำหวายรัดหนังได้

ภาพที่ 223 การพันนิ้วมือด้วยที่พันเขาควาย

ขั้นแรกให้พันนิ้วโป่งกับนิ้วชี้ในมือที่จับหวายหรือมือข้างที่ถนัด ด้วยผ้าพันเขาวัวชน เพื่อป้องกันหวายบาดนิ้ว

ภาพที่ 224 การนำมดพรีมาตัดบริเวณโคนของหอย

ภาพที่ 225 การฉีกไม้หอยด้วยมือ

ภาพที่ 226 การแช่หวายในน้ำ

เมื่อตัดหวายแล้ว ให้นำเส้นหวายที่ได้ขนาดตามที่ต้องการแล้วไปแช่น้ำ ให้หวายอ่อนตัวขึ้น

ภาพที่ 227 การเช็ดหวายด้วยผ้าขนหนู

เมื่อหวายพองตัวได้ที่แล้ว ให้เอาหวายขึ้นจากน้ำแล้วใช้กระดาษทรายขัดให้หวายเนียนมากขึ้น จากนั้นเช็ดให้แห้งด้วยผ้าขนหนู

ภาพที่ 228 การใช้มีดพร้าเหลาหวาย

การเหลาหวายให้ใช้มีดพร้าในการเหลา จับมีดพร้าให้ด้านคมของมีดหันออกจากลำตัว ใช้มือข้างที่ถนัดจับควบคุมแรงในการเหลา แล้วให้ด้ามมีดพร้ายึดติดไว้กับท่อนแขนส่วนบน หวายจะเป็นข้อๆต้องเหลาให้ผิวเรียบเท่ากันทั้งเส้นและไม่บางจนเกินไป

ภาพที่ 229 การใส่เส้นหวายในฝาหม้อที่เจาะรู

เมื่อเหลาเสร็จแล้ว ให้ใส่เส้นหวายลงไปในฝาหม้อที่เจาะรู แล้วดึงออกอีกด้าน เพื่อให้หวายมีความเรียบสม่ำเสมอมากขึ้น

ภาพที่ 230 การมัดหวายกับหุ่นโพน

เมื่อเตรียมหวายเรียบร้อยแล้ว นำเส้นหวายไปวัดกับขนาดของหุ่นโพน โดยให้เส้นหวายชิดได้ที่เจาะรูของลูกสัก เมื่อพันครบหนึ่งรอบให้เส้นหวายเหลือออกมาอีกประมาณ 1 เซนติเมตร เมื่อถักเปียหวายจะได้ขนาดยาวพอดี

ภาพที่ 231 การขมวดหวาย

เมื่อวัดหวายรอบหุ่นโพนแล้ว ให้ใช้เศษหวายเส้นเล็กผูกไว้เป็นสัญลักษณ์ จากนั้นพันเส้นหวาย
สองรอบซ้อนกัน แล้วเหลือหางไว้ เพื่อเตรียมถักหวาย

ภาพที่ 232 การเริ่มถักหวาย

ในการเริ่มต้นถักหวาย ใช้วิธีการถักหวายแบบเริ่มจากสามทบ เส้นซ้ายทับเส้นกลางแล้วเอามาไว้
ด้านขวา จากนั้นนำด้านขวาทับเส้นกลางแล้วเอาไปไว้ด้านซ้าย ทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนครบหนึ่งรอบ
แล้วจะเหลือหวายเป็นปลายไว้

ภาพที่ 233 การถักหวาย

จากนั้นร้อยหวายเส้นที่เหลือใส่เข้าไปตามแนวหวายที่ถักไว้ โดยใช้ปลายของลูกสักแทงเข้าไป เพื่อให้หวายขยายออก เป็นการง่ายต่อการใส่หวายที่เหลือ ให้ทำจนสุดปลายเส้น ตามการถักหวายรัด หนึ่งที่ถูกต้อง ปลายหวายต้องบรรจุบลงพอดีกับที่วัดไว้ หากผิดไปจากนี้ถือว่าใช้ไม่ได้

ภาพที่ 234 การนำหวายที่ถักเสร็จแล้วไปแช่น้ำ

เมื่อถักเสร็จแล้วให้นำหวายมาแช่น้ำอีกครั้ง เพื่อทำให้ง่ายขึ้นต่อการยึดตัวขณะใส่หวายให้รัด หนึ่ง

4.4.8 การใส่หวายและการใส่ลูกสัก

การใส่หวายและลูกสักจะทำสลับกันไป เพื่อเป็นการนำเอาหวายใส่ลงไปได้ชิดกับลูกสัก เมื่อ ยึดหนึ่งแล้วต่อกด้วยลูกสักเป็นการตั้งรั้งไม่ให้หวายเลื่อนขึ้น และให้หนึ่งยึดติดกับหุ่นโพน

ภาพที่ 235 การใช้ส่วปากแหลมเจาะหนังให้เป็นรู

จากนั้นเจาะหนังให้หนังเป็นรูเพื่อจะใส่ลูกสัก โดยใช้ส่วปากแหลมและใช้ค้อนหัวกลมทุบอัดลงไปให้หนังที่เจาะอยู่ในตำแหน่งเดียวกับรูที่เจาะไว้แล้วในท่อนกลอง เนื่องจากหนังที่ชิงบังรูที่เจาะบนท่อนกลองจึงมองไม่เห็นรูกลองที่อยู่ใต้แผ่นหนัง ต้องใช้วิธีการเคาะแล้วฟังเสียง ถ้าตรงกับรูด้านในเสียงจะดังโปร่งกว่าตำแหน่งที่ไม่มีรู เมื่อทราบตำแหน่งรูแรกแล้ว รูถัดไปใช้การกะระยะความห่างเท่าๆ กัน เจาะไปจนครบทุกรู

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาพที่ 236 การขัดขนด้วยเครื่องเจียรกระดาษทราย

จากนั้นใช้เครื่องเจียรกระดาษทราย ขัดขนที่เหลือออกจนหมดแล้วนำหวายมาใส่หน้าโพน โดยใช้แรงกดและดันอัดเข้าไปรอบๆ โพน

ภาพที่ 237 การใส่หวาย

ภาพที่ 238 การใช้ตะปูช่วยในการใส่หวาย

เมื่อตริงหวายติดกับหุ่นโพนแน่นแล้ว ใช้ตะปูตอกเพื่อยึดหวายไว้ชั่วคราว และจัดหวายให้อยู่
ได้แนวของรูที่เจาะบนหนัง

ภาพที่ 239 การใช้ไม้ช่วยในการตีหวายให้ลงไปใต้รูที่เจาะไว้แล้ว

ภาพที่ 240 การนำลูกสักไปชুবน้ำเตียนเตรียมไว้

ภาพที่ 241 การตันทวยรัดโพนให้อยู่ใต้ลูกสัก

เมื่อตันทวยลงมาใต้รูลูกสักได้แล้ว ให้ตอกลูกสักไว้หลวมๆ เพื่อไม่ให้ทวยเลื่อนขึ้น

ภาพที่ 242 การตอกทวยด้วยกิ้งไม้หัวตัด

จากนั้นใช้กิ่งไม้หัวตัดตีลงไปให้หวายแน่นและเลื่อนต่ำลง เมื่อได้ระดับแล้ว ใช้ค้อนหัวแบนตอก ลูกสักเข้าไปจนแน่น ให้ทำลักษณะนี้ไปจนครบทุกรูของลูกสัก หวายจะยึดกับหนังกลองแน่น โดยมีลูก สักเป็นตัวรั้งไว้ไม่ให้หวายขยับ

ภาพที่ 243 โพนที่ใส่หวาย ใส่ลูกสักเรียบร้อยแล้ว

4.4.9 การตกแต่งหนัง

การตัดตกแต่งหนังเพื่อให้มีความสวยงาม มีลวดลายให้น่าสนใจมากขึ้น

ภาพที่ 244 การถอดคั้นเบ็ด

การถอดคันเบ็ด เพื่อไม่ให้โพนล้มต้องเริ่มถอดไล่ไปที่ละมุมก่อน แล้วค่อยๆถอดคันเบ็ดที่ เหลือจนครบ

ภาพที่ 245 การยกโพนลงจากเตา

ภาพที่ 246 การถอดเชือก

เมื่อนำโพนลงจากเตาแล้วให้ถอดเชือกออก แล้วใช้ค้อนหัวแบนตอกไม้ให้หลุด
ออกจากหนัง

ภาพที่ 247 โพนที่ถอนเชือกและถอนไม้เขี้ยวหมาออกแล้ว

ภาพที่ 248 การใช้ไม้ตะขอซีตรอบวงให้เป็นเส้น

ภาพที่ 249 การวัดหนังด้วยตลับเมตร

การวัดหนังต้องวัดจากหยาวยรัดหนังวัดลงมาประมาณ 2 เซนติเมตร เพื่อตอกสลุวลุลวดลายบนหนังโพน

ภาพที่ 250 การตอกแต่งหนังโพน

จากนั้นให้ใช้สลุวปากเสมอตอกลงไปบนหนัง โดยยึดตามรอยที่ขีดไว้ให้เป็นส่วนที่โค้งจนเสร็จ

ภาพที่ 251 การใช้ค้อนตอกหนังออก

เมื่อใช้ส่วตอกหนังจนครบรอบโพนแล้ว จากนั้นใช้ค้อนตอกหนังให้หลุดออกจากตัวโพน

ภาพที่ 252 การชิงหนัง

จากนั้นชิงหนังอีกด้าน โดยใช้วิธีการขั้นตอนการชิงเหมือนกันทุกประการ

4.4.10 การทำเหล็กเส้นและการใส่เหล็กเส้น

เมื่อดำเนินการมวีธีการชิงหน้งตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้วทั้งสองหน้า ขั้นตอนต่อไป จะเป็นการใส่เหล็กเส้น เพื่อยึดหน้งโพนติดกันตัวโพนให้คงทนมากขึ้น โดยใช้เชือกเส้นเล็กมาวัดขนาด รอบวงของโพน และวัดให้เชือกอยู่ติดกับลูกสัก

ภาพที่ 253 การวัดรอบโพนด้วยเชือก

ภาพที่ 254 การวัดเหล็กเส้นด้วยเชือก

จากนั้นนำเชือกที่วัดเส้นรอบวงแล้วไปวัดกับเหล็กเส้น เมื่อได้ขนาดตามที่ต้องการแล้ว ใช้เครื่องเจียรตัดเหล็กที่ไม่ได้ใช้ออก

ภาพที่ 255 การตัดเหล็ก

ภาพที่ 256 การตัดเหล็กเป็นวงกลม ให้ปลายทั้งสองข้างชนกัน

ภาพที่ 257 การใช้ค้อนตีเหล็ก

เมื่อตัดเหล็กเป็นวงกลมแล้ว ใช้ค้อนตอกให้เหล็กเส้นติดกันทั้งสองฝั่งและเป็นวงกลมมากขึ้น เพื่อขึ้นรูปเป็นวงกลมก่อนนำไปเชื่อมด้วยเครื่องเชื่อมเหล็กให้ติดกันเป็นวงกลม

ภาพที่ 258 การใช้เครื่องเชื่อมเหล็ก

ภาพที่ 259 การใช้ฝอยขัดหม้อ ชูบน้ำชัตดูเพื่อทำความสะอาดเหล็ก

ภาพที่ 260 การใส่เหล็กรัดหนัง

จากนั้นใช้ค้อนตอกเหล็กลงบริเวณที่เหล็กให้เป็นเหลี่ยมโค้งงอรอบๆ หน้าโพนให้เหล็กกลม
แนบกับโพนทั้งเส้น

ภาพที่ 261 การใช้ส่วปากแบนตอกเหล็กลงไปให้ติดกับลูกสัก

ภาพที่ 262 การใส่เหล็กรัดหนังโพนที่เสร็จแล้ว

เมื่อเหล็กเลื่อนลงมารัดจนถึงลูกสักแล้ว ให้ใช้ตะปูตอกเข้าไปแล้วตอกให้งอเป็นตะขอเพื่อยึดเหล็กไม่ให้ขยับ ใช้วิธีการใส่เหล็กเส้นเหมือนกันทั้งสองด้าน

4.4.11 การทำชาโพนและการประกอบชาโพน

ภาพที่ 263 การใช้ไม้ตีเพื่อทดสอบเสียง

เมื่อใส่เหล็กรัดโพนเรียบร้อยแล้ว ให้วางโพนราบไว้กับพื้น แล้วใช้ไม้ตีโพนลองตีเพื่อฟังเสียงโพน ว่าหน้ากลองด้านไหนมีหนังบางกว่า หนังหน่อกว่า ให้จัดเป็นหน้ากลองด้านล่าง ส่วนด้านไหนมีเสียงหนากว่า หนังหน้ากลองตึงกว่า ให้ใช้เป็นหน้าตีของโพน เพราะเมื่อตีหน้ากลองที่มีหนังหนากว่าเสียงจะส่งไปยังหนังอีกหน้า และหนังอีกหน้าจะรับแรงสั่นสะเทือนแล้วส่งให้เสียงหนังหน้าที่ใช้ตีดังขึ้น จึงต้องเป็นหน้ากลองที่บางกว่าเท่านั้น

4.1.11.1 การทำชาโพน

ไม้ที่นิยมนำมาทำชาโพน คือไม้เทียมซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง พบในป่าดิบชื้นภาคใต้ ชาโพนของครูฉลองจะใช้ 3 ชา เมื่อนำไปวางในที่ไม้เรียบจะมีความมั่นคงกว่าโพนที่มี 4 ชา

ภาพที่ 264 การวัดไม้ทำขาโพนให้ได้ความยาว 65 เซนติเมตร

ภาพที่ 265 การเลื่อยตัดไม้ที่เหลือออก

เมื่อวัดได้ขนาดตามต้องการแล้ว ใช้เลื่อยตัดไม้ที่ไม่ต้องการออก

ภาพที่ 266 การไสไม้ด้วยกบไฟฟ้า

จากนั้นให้นำไม้ที่ตัดเรียบร้อยแล้ว ไปวางบนแท่นแล้วใช้กบไฟฟ้าเหลาไม้ออกรอบด้าน ให้ได้ ไม้มีขนาดตามต้องการ

ภาพที่ 267 การตกแต่งไม้ด้วยกบไฟฟ้า

ในการตกแต่งไม้เพื่อทำขาโพน ให้หยายกบไฟฟ้าขึ้น แล้วใช้มือในการควบคุมไม้ เพื่อเหลาให้ได้ ทรงสอกลงตามขนาดไม้ โดยไม่ใช่แบบวาดขึ้นรูปก่อน แต่ใช้ความชำนาญคะเนให้สวยงาม และ ความมั่นคง

ภาพที่ 268 การใช้มีดพรั้าถากให้เป็นส่วนเว้าพอประมาณ เพื่อรับกับหุ่นโพน

ภาพที่ 269 การใช้กบมือเหลาไม้ เพื่อลบเหลี่ยมมุมของขาโพน

ภาพที่ 270 ขาโพนที่เสร็จสมบูรณ์

4.1.11.2 การประกอบขาโพน

ภาพที่ 271 ขาโพนที่พร้อมประกอบ

ภาพที่ 272 การตักแต่งชาโพน

การประกอบชาโพน ให้นำขาทาบวัดกับตัวโพน แล้วเหลาตักแต่งชาโพนให้ลงกับตัวโพนทั้งสามขาให้เรียบร้อยพร้อมในการประกอบ

ภาพที่ 273 การประกอบชาโพน

เมื่อเราสามารถทาบกับหุ่นโพนพอดีแล้ว ให้วัดตำแหน่งขาโพน โดยวัดจากการนับจำนวนของ ลูกสัก แล้วนำมาหารสาม เมื่อได้ตำแหน่งที่แน่นอนแล้วให้ใช้ตะปูตอกลงไปในส่วนบนและส่วนกลาง

ภาพที่ 274 ประกอบขาทั้ง 3 ขาเรียบร้อยแล้ว

การประกอบขาโพน ลักษณะโพนทั้งสามขนาดความยาวทั้งขา ยาวโดยประมาณ 65 เซนติเมตร เมื่อประกอบลงไปกับหุ่นโพน ต้องให้ขาโพนที่ยาวลงมาประมาณ 15 - 20 เซนติเมตร แต่ ความยาวของขาโพนอาจลดหรือเพิ่มได้ ขึ้นอยู่กับความถนัดหรือความสูงของผู้ตีโพน

เมื่อประกอบขาเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นตกแต่งให้โพนเพื่อความสวยงามมากขึ้น

ภาพที่ 275 การทำความสะอาดแปรงขนกระต่าย

ก่อนทาน้ำยาเคลือบ ให้นำแปรงมาล้างทำความสะอาดด้วยทินเนอร์ให้ขนแปรงอ่อนนุ่มขึ้น จะทำให้การเคลือบผิวเรียบขึ้น เงามสวยงาม

ภาพที่ 276 การชุบน้ำยาเคลือบพื้นไม้

จากนั้นนำน้ำยาเคลือบพื้นไม้เทใส่ลงในถ้วย แล้วใช้แปรงชุบน้ำยาเคลือบพื้นไม้พอประมาณ พร้อมทา

ภาพที่ 277 ทาหุ่นโพนด้วยน้ำยาเคลือบพื้นไม้

ภาพที่ 278 การทาขาโพนด้วยน้ำยาเคลือบพื้นไม้

การทำบริเวณขาของโพน ให้ชุ่มน้ำยาเคลือบพื้นไม้แล้วพอประมาณไม่ต้องมาก แล้วทาโพนตามแนวยาวของขาโพน

ภาพที่ 279 การทำน้ำยาเคลือบพื้นไม้บริเวณลูกสัก

หลังจากนั้น ทำน้ำยาเคลือบพื้นไม้ที่ลูกสัก โดยวางแปรงเป็นแนวนอนแล้วใช้วิธีการปิดแปรงจนรอบโพน

4.4.12 การทำไม้ตีโพน

ครูฉลองใช้ไม้ขนาดรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดประมาณ 40 เซนติเมตร ไม้ชนิดนี้เป็นไม้ที่มีแก่นมีสีน้ำตาลแดง เนื้อแข็ง และหนัก เนื้อไม้ค่อนข้างละเอียดสม่ำเสมอ ความแข็งแรงที่ได้จากการตัดมีความทนทานสูงกว่า 15 ปี จึงเป็นที่นิยมนำมาทำไม้ตีโพน

ภาพที่ 280 การวัดขนาดไม้ตีโปน

เริ่มด้วยการวัดไม้ตีโปนให้ได้ความยาวขนาด 36 - 40 เซนติเมตร แล้วจึงเริ่มใช้
เลื่อยตัดไม้ตามขนาดที่กำหนด

ภาพที่ 281 การเลื่อยไม้ตีโปน

ภาพที่ 282 การใช้ปากกาเคมีขีดเป็นกากบาทให้เป็นเส้นจุดตัดทั้งสองด้าน

ภาพที่ 283 การเจาะไม้ด้วยสว่าน

จากนั้นให้วางไม้ไว้เป็นแนวตั้งขึ้นจากพื้น แล้วใช้สว่านเจาะรูตามจุดตัดของกากบาทที่ขีดไว้
ทำเหมือนกันทั้งสองด้าน เพื่อเป็นตัวตรึงไม้ขณะทำการกลึง

ภาพที่ 284 การถากไม้ออก

ก่อนจะนำเข้าเครื่องกลึง ให้ใช้มีดพรั้าถากเนื้อไม้ ออก ตามทรงของไม้ตีโพน เพราะจะทำให้ใช้เวลาน้อยลงในขั้นตอนการกลึง

ภาพที่ 285 การใช้ประแจขันเลื่อยให้ได้ตามขนาดของไม้ที่ต้องการกลึง

ภาพที่ 286 การไสไม้เพื่อเตรียมกลึง

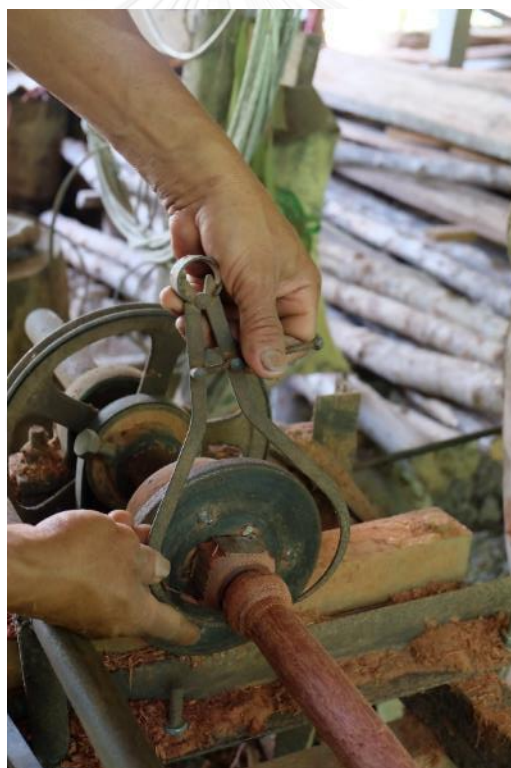
จากนั้นนำไม้ใส่เครื่องกลึงโดยใช้ส่วนบนและส่วนล่างของไม้ที่เจาะรูไว้ยึดกับเครื่องกลึงไม้ แล้วจึงเริ่มเปิดเครื่องกลึงไม้ให้หมุน และใช้สิ่วกดลงไปตีไม้เพื่อตกแต่งให้ได้ตามรูปทรงที่ต้องการ

ภาพที่ 287 การกลึงไม้ตีโพน

ภาพที่ 288 ไม้ตีที่ได้รูปทรงแล้ว

ภาพที่ 289 การวัดขนาดหัวไม้ด้วยเขาควย

จากนั้นให้ใช้เขาควยวัดขนาดหัวของไม้ตีโพน เพื่อนำไปทำไม้อีกข้าง
ให้มีขนาดเท่ากัน

ภาพที่ 290 การขัดไม้โพนด้วยกระดาษทราย

จากนั้นเปิดเครื่องกลึงไม้ แล้วใช้กระดาษทรายขัดให้ผิวไม้เนียนมากขึ้น เมื่อเสร็จหนึ่งข้างให้ทำลักษณะเดียวกันอีกข้าง โดยมีขนาดไม้และหัวไม้ที่เท่ากัน

ภาพที่ 291 ไม้ตีโพนที่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4.5 การแต่งเสียงโพนเพื่อการประกวด

โพน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายโอกาส ไม่ว่าจะเป็นการนำโพนไปตีในวัด ประโคม เพื่อบอกเวลา เพื่อบอกเหตุด่วนหรืออาจตีเพื่อเรียกประชุม การนำโพนไปใช้ตีในประเพณีชักพระ เป็นการคุมโพนบนเรือพระ เพื่อประกอบจังหวะในการลากเรือพระ ยังสามารถทำให้กิจกรรมทางประเพณี สนุกสนานมากขึ้น และยังมีการนำโพนไปใช้เพื่อการแข่งขันอีกด้วย ปัจจัยหลักในการแข่งโพนคือ คุณภาพเสียงของโพนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และการทำให้เสียงโพนมีคุณภาพดีขึ้นนั้น ต้องใช้วิธีการแต่ง เสียงโพนหรือตั้งเสียงโพน โดยการกรีดหนังโพนบริเวณขอบชั้น แล้วตอกลิ้มอัดใส่เข้าไปเพื่อทำให้หนัง ตึงมากขึ้น การแต่งเสียงโพนเพื่อการประกวด มีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

4.5.1 การทำลิ้ม

ภาพที่ 292 การตัดไม้ลิ้ม

เริ่มจากการตัดไม้ลิ้มให้เป็นท่อนประมาณ 2 - 3 เซนติเมตร การทำลิ้มจะนิยมใช้ไม้ลิ้มสีสุก เพราะเนื้อไม้มีความเหนียว ไม่แตกหักง่าย ไม้ลิ้มชนิดนี้ ในส่วนของผิวชั้นนอกของไม้ลิ้มสีสุกมีความ เรียบเนียน เมื่อใส่เข้าไปในโพนจะสั่นจึงทำให้ง่ายต่อการใส่

ภาพที่ 293 การเหลาตกแต่งลิ่ม

เมื่อตัดไม้ไม่ได้ตามที่ต้องการแล้วให้ใช้มีดพรว้า เหลาปลายไม้ไฟให้มีความแหลม จะทำให้ง่าย
ขึ้นในขั้นตอนการใส่เข้าไปในโพน

ภาพที่ 294 การเหลาแต่งลิ่ม

จากนั้นให้ใช้มีดพรว้าเหลาตกแต่งให้เส้นขนไม้แผ่หลุดออก แล้วเหลาปลายอีกรอบให้มีความแหลมมน ในส่วนของโคนไม้ต้องเหลา ให้เก็บส่วนที่เป็นข้อไม้ไว้เพราะส่วนนั้น สามารถทนแรงตอกได้

ภาพที่ 295 ลักษณะส่วนปลายของลิ้ม

4.5.2 การใส่ลิ้ม

ภาพที่ 296 การนำลิ้มชุบลงไปใส่น้ำมัน

ขั้นตอนแรกของการใส่ลิ้มคือการนำน้ำมันมะพร้าว น้ำมันพืชหรือน้ำมันปาล์มก็ได้ ทาไปบริเวณหนังรอบๆ หน้ากลอง แล้วนำลิ้มที่เตรียมไว้ไปชุบน้ำมันบริเวณส่วนปลายของลิ้ม เพื่อให้หนังมีความมัน ชุ่มชื้น ไม่แห้งจนเกินไป เพราะถ้าหากตอกในหนังที่แห้งเกินไป อาจทำให้หนังฉีกขาดได้

ภาพที่ 297 การตอกส่วลงบนหนัง

จากนั้นให้ตอกส่วด้วยด้านข้างของค้อนหัวกลมลงบนโพนในลักษณะตรงๆ ให้ทะลุหนังโพน แล้วบิดส่วไปข้างใดข้างหนึ่ง แล้วตอกส่วเข้าไปอีกในลักษณะทะแยง เป็นการเปิดหนังโพนเพื่อที่จะใส่ลิ้ม เมื่อตอกเข้าประมาณ 3 เซนติเมตร ให้ดึงส่วออก

ภาพที่ 298 การแทงลิ้ม

ภาพที่ 299 การตอกใส่ลิ้ม

จากนั้นเมื่อนำส่วออกแล้ว ให้ใส่ลิ้มเข้าไปแทนแล้วตอกอัดด้วยด้านข้างค้อนหัวกลม ลิ้มจะเข้าไปในลักษณะโค้งไปตามแนวของขอบชั้นโพนจนเกือบสุด

ภาพที่ 300 ลักษณะลิ้มที่ใส่เข้าไป

เมื่อตอกอัดลิ้มเข้าไปได้ตามที่ต้องการแล้ว จะเหลือบริเวณส่วนที่มีความหนาและมีข้อไม้ไผ่อยู่ให้นำส้อมมาตอกบากไว้ให้ในจุดที่จะเอาออก จากนั้นใช้ค้อนตอกอัดเข้าไปอีกประมาณ 2 ครั้ง เพื่อให้ส่วนที่บากไว้เข้าไปได้หนึ่งโชนเล็กน้อย จากนั้นให้ใช้มือหักออก

ภาพที่ 301 การตอกลิ้มเข้าไปในโชน

เมื่อหักลิ้มที่เหลือออกทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ให้ใช้ค้อนตอกในจุดที่ใส่ลิ้มอีกครั้ง เพื่อให้ปลายที่อาจจะเหลือออกมาจากโชนเข้าไปในหนึ่งโชนให้หมด และยังทำให้รอยเปิดของหนังปิดสนิทขึ้นอีกด้วย

การแข่งขันโชนจะเริ่มแข่งกันในช่วง 15 วันก่อนเข้าพรรษา แต่ละค่ายโชนก็จะเริ่มฝึกซ้อมการตีโชนให้มีพละกำลังให้สามารถตีได้ทนนาน ในค่ายครูฉลอง นุ่มเรือง มีเยาวชนมาฝึกซ้อมเช่นกัน ในการฝึกซ้อมนี้ ครูฉลอง นุ่มเรือง จะตกแต่งเสียงในช่วงเวลานี้ เพราะหนังที่ผ่านการตีจนเข้า เมื่อใส่ลิ้มเข้าไปเรื่อยๆ ทีละน้อยๆ สลับกับการฟังเสียงจะได้เสียงตามที่ต้องการ ครูฉลอง นุ่มเรือง ได้กล่าวถึงผลเสียในการตกแต่งเสียงโดยการใส่ลิ้มว่า “การฟังด้วยการใช้หูของเรา อาจจะเพี้ยนได้ การใส่ลิ้มโดยไม่เคาะฟังเสียงโชนดูก่อน แล้วใส่ลิ้มเข้าไป โดยไม่รู้ว่าจะใส่เท่าไรยังไง อาจจะทำให้เสียงหายจนไม่มีเสียงไปเลยก็ได้” จากที่ครูกล่าวมาแสดงให้เห็นว่าต้องใช้หูที่แม่นยำในการฟังเสียงและต้องใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ของตนเอง ครูฉลอง นุ่มเรือง กล่าวต่อว่าถึงการใส่ลิ้มว่า

การใส่ลิ้มติงเสียงต้องฟังไปเรื่อยๆ ฟังหลายที่ไกลบ้างใกล้บ้าง การใส่ลิ้ม
ไม่ใช้ใส่เพียงแค่นำบนหน้าเดียว แต่ต้องใส่ทั้งสองหน้า ในส่วนวิธีการใส่หน้า
ล่าง ต้องใช้การตีหน้าบน หากเสียงหน้าบนสูงกว่า มีความตึงกว่า เราต้องแต่ง
เสียงหน้าล่างให้ตึงเสียงมาใกล้ๆ กัน แต่ต้องให้หน้าบนตึงกว่าหน้าล่างหน่อย
เทคนิคการใส่ลิ้มในหน้าล่าง ถ้าเราอยากรู้ว่าเสียงของหน้าล่างได้รียัง ให้ใช้เท้า
สอดใส่เข้าไปใต้โพนหน้าล่าง แล้วใช้นิ้วหัวแม่มือแตะที่โพนหน้าล่าง และลองตี
โพนหน้าบนดู ถ้าเสียงดีขึ้นให้ย่นลิ้มเข้าไปอีก แต่ถ้าฟังแล้วอับหรือแยก็ไม่ต้อง
ย่นลิ้มเพิ่มแล้ว (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2560)

นอกจากการใช้ลิ้มย่น เพื่อแต่งโพนเสียงให้มีคุณภาพเสียงที่ดีและดังตามที่ต้องการแล้ว
ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ยังมีวิธีอื่นอีกให้การแต่งเสียงให้ดีขึ้น โดยครูกล่าวไว้ดังนี้

ในการแข่งขันนอกจากใส่ลิ้มให้ตึงแล้ว หนึ่งยังต้องการความชื้น ถ้าหนึ่ง
แห้ง ไม่มีความชื้นเลยเสียงที่ออกมาจะไม่ไพเราะ สิ่งที่ต้องใช้คือ 1.น้ำแข็ง 2.น้ำ
บางครั้งหนึ่งมันแห้งมากเพราะมันตึงมาก บางทีเราก็ดูจากภายนอกไม่รู้ ว่าหนึ่ง
มันแห้งข้างใน การเพิ่มความชื้นให้กับโพน ให้เอาน้ำแข็งทาลูบลงไปบนหน้า
กลองเลย เพราะมันแข็งมีความชื้น ทาลูบทั้งหน้าบนและหน้าล่างเลย และ
หลังจากการแข่งขันให้นำโพนไปตากแดดให้แห้งเลย (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์,
20 มีนาคม 2560)

4.6 การดูแลรักษาหน้าโพน

นอกจากเรื่องกรรมวิธีการสร้างโพนแล้ว ยังมีขั้นตอนที่ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแล
รักษาโพนให้สามารถใช้ได้นานและให้คงสภาพที่พร้อมใช้งาน แต่ละค่ายโพนจะมีวิธีการดูแลรักษา
แตกต่างกันไป ครูฉลอง นุ่มเรื่อง กล่าวถึงวิธีการดูแลรักษาโพนทั้งในช่วงการแข่งขันและหลังการแข่งขัน
โพน ดังนี้

ช่วงการแข่งขันโพน จะใช้น้ำมันที่ไม่เป็นไข น้ำมันชนิดที่ไม่เป็นตะกอน
เพราะหากใช้น้ำมันชนิดดังกล่าวทา จะทำให้น้ำมันซึมลงไปค้างสะสมอยู่ในใต้
หนังชั้นใน หรือถ้าดีที่สุดต้องเป็นน้ำมันมะพร้าว ทาเพื่อให้หน้าโพนมีความนิ่ม
เพราะในการแข่งขัน มีการเริ่มตีตั้งแต่การฝึกซ้อมจนถึงวันแข่งขัน ทำให้หน้า
กลองร้อนชื้น หน้าโพนจะเผาไหม้ส่งผลทำให้หน้าโพนสึกเร็วและการเก็บรักษา
ในช่วงหลังการแข่งขัน จะนำโพนไปล้างสิ่งสกปรกด้วยผงซักฟอก

จากนั้นรอให้หนังเริ่มแห้ง แล้วโรยด้วยแป้งฝุ่น ในแป้งฝุ่นจะไม่มีกลิ่น
เมื่อนำมาโรยไว้กับหน้าโพนสามารถ ป้องกันการเกิดเชื้อราบริเวณหน้าโพนได้
และหน้าโพนจะไม่ดำและคงความสวยงามไว้ สถานที่ที่การเก็บรักษาให้เก็บไว้ใน
ที่ร่มไม่มีกลิ่น มีอากาศที่ถ่ายเทอยู่ตลอดเวลา และห้ามโดนน้ำฝนเด็ดขาด
ถ้าโดนน้ำฝน รับรองว่าไม่เกินหนึ่งคืนหน้าโพนจะทะลุแล้วใช้ไม่ได้เลย
เพราะน้ำฝนจะมีกรดที่ทำให้หนังควายเสื่อมสภาพ (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์,
20 มีนาคม 2560)

นอกจากนี้ในวิจัย เรื่องโพน : เครื่องดนตรีพิธีกรรมและการแข่งขันในจังหวัดพัทลุง
ของคมสันต์ วงศ์วรรณ ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรักษาหน้าโพน โดยพระสมุห์อัน จนทสโร ได้กล่าวว่า

หน้าโพนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้โพนดีตั้งหรือไม่ตั้ง เพราะฉะนั้น
ช่างโพนหรือเจ้าของโพนต้องดูแลรักษาอย่างดี ซึ่งโพนหรือเจ้าของโพน จะ
นำเอาใบมะกรูดขมิ้นมาตำให้ละเอียด แล้วนำมาคลุกกับน้ำกะทิสด จากนั้น
นำไปทาบนแผ่นหนังโพน แล้วตากแดดให้แห้งเพื่อการดูแลรักษา หรือหลังจาก
แข่งโพนเสร็จสิ้นทุกครั้ง ก็อาจจะใช้ผ้าชุบน้ำยาล้างจานแล้วเช็ด แล้วนำไป
ตากลมให้แห้ง สุดท้ายก็นำมาเก็บไว้ในสถานที่ที่อากาศโปร่ง ไม่ใช่วัสดุใดๆคลุม
(พระสมุห์อัน จนทสโร, อ้างถึงในคมสันต์ วงศ์วรรณ 2556: 76-79)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังจะสรุปได้ว่าการเก็บรักษาโพนมีวิธีการทั้งหมด 5 วิธี ดังนี้

1. ใช้น้ำมันที่ไม่เป็นไขทาหน้าโพน
2. ล้างทำความสะอาดหน้าโพนด้วยผงซักฟอกแล้วเช็ดให้แห้ง
3. โรยแป้งฝุ่นที่หน้าโพนเพื่อป้องกันเชื้อรา
4. ห้ามโพนโดนน้ำฝนอย่างเด็ดขาด
5. นำใบมะกรูด ขมิ้น มาตำให้ละเอียด แล้วนำมาคลุกกับน้ำกะทิสด

จากนั้นนำไปทาบนหน้าโพนแล้วตากแดดให้แห้ง

4.7 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงของโพนโดยครูฉลอง นุ่มเรื่อง

4.7.1 ช่างมืออาชีพ

ครูฉลองเป็นช่างที่มีความชำนาญในการทำโพนเป็นอย่างมาก ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ครูยังเอาใจใส่ในทุกๆ รายละเอียดในการทำโพน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกวัสดุที่จะนำมาทำโพน ระยะเวลาที่แช่หนังหรือการกลึงหุ่นโพนก็จะจะเป็นไปตามกำหนดเวลาอย่างแน่นอน มีการนำเอาวัสดุรอบกายมาประยุกต์ใช้ในการทำโพนให้สะดวกมากขึ้น เช่น การนำเอาฝาดผสมมาเป็นแบบในการกำหนดระยะของการขุดหุ่นโพน หรือแม้แต่การคิดค้นเครื่องตีหนังขึ้นจากการได้แรงบันดาลใจในการดำข้าว และยังมีการพัฒนาความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลา คือ ครูจะทำ การคิดค้นหาวิธีใหม่ๆ มาทำโพนให้มีคุณภาพดีมากขึ้น ทั้งนี้ก็ยังไม่ทิ้งความเป็นเอกลักษณ์เก่าของการทำโพนไว้ เช่น การทำลูกสัก หรือการทำหวายถัก ซึ่งปัจจุบันลูกสักถูกแทนที่ด้วยหมดโลหะแล้ว ครูฉลองเป็นผู้สืบทอดและรักษาภูมิปัญญาของช่างสร้างโพนในอดีตไว้ให้ปรากฏ

4.7.2 การคัดเลือกหนังควาย

การเลือกหนังควายที่จะนำมาซึ่งหน้าโพนนั้น ต้องเลือกควายที่เคยตั้งท้องมาก่อน เพราะจะมีความยืดหยุ่นของหนังที่พอดี และจะมีความเสมอกันทั้งผืน ซึ่งไม่หนาหรือไม่บางจนเกินไป โดยเลือกเอาจากส่วนหัวไหล่หน้า ช่วงคอ ช่วงท้อง หรือในส่วนของขาหน้า เพราะเมื่อนำมาซึ่งจะตึงได้ดีที่สุด ข้อที่สำคัญก็คือ หนังควายที่เลือกมาซึ่งหน้าโพนในแต่ละลูกนั้น ต้องเป็นควายตัวเดียวกันทั้งสองด้านของหน้าโพน และต้องเป็นควายที่ไม่ตายด้วยวัณโรค เพราะเซลล์หนังจะเสื่อมคุณภาพ และทำให้โพนมีคุณภาพที่ไม่ดี หนังควายเมื่อนำมาตากแห้งแล้ว จะต้องไม่มีไขมันติดอยู่ที่หนัง เพราะเมื่อนำหนังประเภทนี้มาแช่น้ำ จะทำให้หนังควายเปื่อยและไม่สามารถนำมาซึ่งหน้ากลงได้

4.7.3 การคัดเลือกไม้เพื่อทำหุ่นโพน

สำหรับครูฉลอง ไม้ที่นำมาทำหุ่นโพน จะต้องเป็นไม้ 3 ชนิดนี้เท่านั้น คือ ไม้ขนุน ไม้ตาลโตนด และไม้ตะเคียนทอง ที่มีขนาดพอเหมาะ หากยังไม่ได้ขนาดที่พอดี ครูจะไม่นำมาทำหุ่นโพนเด็ดขาด และเมื่อนำไม้ที่ไม่ได้มาตรฐานไปประกวด กรรมการจะตัดให้ตกรอบทันที ครูฉลองจึงรักษามาตรฐานในการเลือกไม้ และเอาใจใส่ในการวัดขนาดของไม้ว่าจะต้องมีความพอดี ไม่ขาดและไม่เกินอย่างเด็ดขาด โพนของครูฉลองจึงเป็นโพนที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นโพนที่ได้มาตรฐานมากที่สุดที่ในจังหวัดพัทลุง

4.7.4 การทำหุ่นโพนที่ได้มาตรฐาน

การทำหุ่นโพนที่ได้มาตรฐานต้องตัดไม้ให้เป็นท่อนประมาณ 60 เซนติเมตร ใช้ขวานถากเปลือกไม้ด้านนอกออกแล้วนำไม้นั้นไปแช่น้ำเป็นเวลา 3 วัน เมื่อเอาขึ้นมาจากน้ำแล้ว ให้ใช้ฝาดผสมวัดเพื่อสร้างตำแหน่งในการขุดหุ่นโพน ฝาดผสมที่นำมาวัดนี้ ก็ถือเป็นภูมิปัญญาของครูฉลองที่ได้คิดค้นขึ้นมาเช่นกัน จากนั้นใช้ชะแลงขุดหุ่นโพนลงไปเพื่อควักเอาเนื้อไม้ออก และให้ตกแต่งขอบปากหุ่นโพนให้สวยงาม วิธีที่จะได้หุ่นโพนที่ดีคือ ต้องใช้เครื่องวัดระดับน้ำแม่เหล็กวัดให้ได้สมดุลที่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลกับเสียงของโพนหลังทำโพนเสร็จ เช่นเดียวกับการคัดเลือกไม้ ครูฉลอง จะใส่ใจในการวัด

ขนาดในแต่ละขั้นตอนของการขุดหุ่นโพน ไม่ให้ขนาดหรือเกินแม้แต่เซนติเมตรเดียว และนอกจากเสียงของโพนที่ถือว่าสำคัญแล้ว ครูฉลองก็ให้ความสำคัญกับความสวยงามของหุ่นโพนก็สำคัญไม่แพ้กัน

4.7.5 การทำลูกสัก

การทำลูกสัก ถือเป็นกรรมวิธีโบราณที่ครูฉลองยังคงไว้ ลูกสักนิยมทำจากไม้ไต่ นำมาเหลาให้ห้วนมน และในส่วนปลายมีลักษณะแหลม ซึ่งครูจะใช้กระดาษทรายในการเหลาหัวลูกสักให้เรียบเนียนเพื่อความสวยงาม เมื่อเหลาเสร็จให้นำมาวัดกับที่วัดลูกสักว่ามีขนาดที่พอดีหรือไม่ หน้าที่ของลูกสักคือใช้ยึดหน้าโพนให้ติดกับหุ่นโพนในขณะที่ขึ้นหน้าโพน วิธีการใส่ลูกสักของครูฉลองคือ ครูจะใส่ลูกสักโดยจะจัดปลายลูกสักขึ้นเล็กน้อยเพราะจะทำให้ยึดหนังได้แน่นมากกว่าการปักลงไปตรงๆ นอกจากนี้ลูกสักยังช่วยเพิ่มความสวยงามให้กับโพนอีกด้วย

4.7.6 เครื่องตีหนัง

การตีหนังของครูฉลองนั้น ครูฉลองได้คิดค้นเครื่องตีหนังขึ้นมาใหม่ โดยได้แรงบันดาลใจมาจากเครื่องตำข้าว ซึ่งเป็นการนำมอเตอร์ของเครื่องโถนามาประดิษฐ์จนได้เป็นเครื่องตีหนัง สิ่งนี้คือนวัตกรรมใหม่ที่สำคัญ of ครูฉลองที่ครูได้คิดค้นขึ้น และถือเป็นเอกลักษณ์ของการตีหนังของค่ายโพนปาย่างหูเย็น

4.7.7 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการแช่หนัง

การแช่หนังด้วยสมุนไพรนั้น จะทำให้หนังสะอาด ช่วยดับกลิ่นของหนัง และทำให้หนังคงทนต่อแรงตึงเนื่องจากสมุนไพรที่นำมาแช่นั้น มีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป ประกอบด้วย ใบชะพลู หัวข่า ใบมะขาม หยวกกล้วย นำสมุนไพรทั้งหมดมาตำรวมกัน แล้วแล้วนำน้ำเทใส่ ก็จะได้น้ำสมุนไพรที่เอาไว้แช่หนัง ถือเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สำคัญอย่างหนึ่งของเมืองพัทลุงที่นิยมทำกันมานาน

4.7.8 การถักหวาย

การถักหวายต้องเลือกใช้หวายที่มีความเหนียวไม่หักง่าย ก่อนเริ่มการทำหวาย ให้นำที่พันเขาวัวชนมาพันที่นิ้วมือก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้หวายบาดมือ จากนั้นเริ่มแบ่งครึ่งเส้นหวายไปตามแนวยาวของเส้นหวายแล้วนำไปแช่น้ำ เมื่อหวายพองตัวได้ที่แล้วก็นำมาขัดกับกระดาษทรายให้เนียน เมื่อเหลาหวายเสร็จให้นำหวายใส่ลงไปในรูฝ่าหม้อแล้วดึงออกอีกด้านเพื่อให้หวายมีความเรียบเสมอกัน ฝ่าหม้อนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ครูฉลองนำของที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน มาประยุกต์ใช้กับการทำโพน จากนั้นนำเส้นหวายไปวัดกับหุ่นของโพน ให้มีขนาดพอดีแล้วเหลือทิ้งไว้ 1 เซนติเมตร เริ่มทำการถักหวายจนหมดเส้น แล้วนำไปแช่น้ำอีกครั้ง แล้วนำมาติดกับหุ่นโพนโดยใช้ลูกสักเป็นตัวยึดหวายเข้ากับหุ่นโพน วิธีการถักหวายนี้ปัจจุบันไม่นิยมทำกันแล้ว แต่ครูฉลองยังคงใช้วิธีนี้อยู่เพื่อรักษาไว้ซึ่งวิธีทำโพนแบบโบราณ

4.7.9 การขึ้นหน้าโพน

การขึ้นหน้าโพน จะเริ่มต้นด้วยการนำน้ำเทียนไขทารอบๆขอบโพน เพราะว่าเทียนไขจะทำให้หนังสิ้นขณะที่น่าหนังไปวาง เมื่อชิงหนังจะทำให้ชิงง่ายขึ้น จากนั้นใช้เชือกเส้นใหญ่ร้อยเข้าไปที่รูบนแผ่นหนังที่เจาะไว้ แล้วขัดด้วยเจียวหมาที่ทำมาจากไม้ มัดปมของเชือกทั้งหมดไว้ แล้วนำไม้คั่นเบ็ดมาสอด โดยเริ่มจากมุมทั้ง 4 มุมก่อน แล้วค่อยสอดเส้นอื่นๆจนครบ การดึงหนังต้องเริ่มจากจุดที่เป็นมุมก่อน เพราะหากไม่เริ่มจากจุดตรงมุม อาจทำให้โพนเสียสมดุลได้ จากนั้นก็ดึงในจุดที่ตรงกันข้ามกันไปเรื่อยๆ เพื่อรักษาสมดุล ในขณะที่ขึ้นหนังนั้น ต้องคอยรดน้ำบนหน้าหนังอยู่ตลอด เพื่อป้องกันไม่ให้หนังแห้งจนฉีกขาด ทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ สังเกตว่าไม้คั่นเบ็ดด้านไหนที่เชือกยังไม่ดึงตามที่ต้องการ ก็สามารถดึงได้อีก เมื่อชิงหนังเสร็จ ให้ทิ้งหนังไว้ให้แห้งประมาณ 4-5 วัน ในการขึ้นหน้าหนังนั้น ต้องมีการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างมาก ต้องใช้ค้อนไม้ค่อยตีหนังให้มันอยู่ตลอดเวลา สลับกับการดึงกับคั่นเบ็ด ประกอบกับต้องไม่ปล่อยให้หนังแห้ง การขึ้นหนัง นิยมขึ้นกันตอนเช้า เพราะว่าตอนเช้าสภาพอากาศจะขึ้น ทำให้หนังมีความยืดหยุ่น เหมาะกับการขึ้นหนัง

4.7.10 การซุดอกไก่และเจียรขอบชั้น

การซุดอกไก่ เริ่มจากการตัดไม้ออกเป็นท่อน ยาว 60 เซนติเมตร จากนั้นใช้ขวานถากเปลือกไม้ออกจนเหลือเฉพาะเนื้อไม้แล้วนำไปแช่น้ำเป็นเวลา 3 วัน เมื่อนำไม้ขึ้นมาจากน้ำแล้ว นำกบไสไม้มาไสเนื้อไม้ให้เรียบทั้งสองด้าน แล้ววัดด้วยเครื่องวัดระดับน้ำแม่เหล็ก นำกบมาไสด้านข้างหุ่นโพน ปลายเป็นทรงสอบทั้งสองด้าน จากนั้นนำฝาพัดลมมาวัดเพื่อกำหนดบริเวณที่จะซุดหุ่นโพน การใช้ฝาพัดลมมาวัดนี้เน้นการนำอวัสครอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เริ่มนำชะแลงซุดหุ่นโพนลงไปแล้วควักเนื้อไม้ออกจนอกไก่มีลักษณะตามแบบ จากนั้นใช้ขวานตกแต่งขอบชั้นทั้งสองด้านให้สวยงาม

4.8 ลักษณะเฉพาะที่สำคัญในการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง

ปัจจัยที่ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพเสียงโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง มีหลักสำคัญอยู่ทุกรายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นขั้นเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกไม้ต้องมีลักษณะพิเศษจึงจะได้เสียงที่มีคุณภาพ การเลือกหนังต้องเป็นหนังควายที่มีคุณสมบัติเฉพาะที่คัดสรรมาทำหนังโพน รวมถึงกรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรือง มีการใช้วิธีลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง มีความดูแลเอาใจใส่ในทุกขั้นตอน และครูฉลอง นุ่มเรือง ยังประดิษฐ์เครื่องตีหนังขึ้นมาเอง ซึ่งเป็นการลดเวลาในการตีหนังให้นิ่มเร็วขึ้นจากวิธีการตีหนังด้วยคนถึงเท่าตัว และสิ่งที่ทำให้ครูฉลอง นุ่มเรือง อยู่กับการทำโพนได้ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน คือ การสนใจในโพน เมื่อโตขึ้น ครูฉลอง นุ่มเรือง ได้คลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ทำโพน และด้วยความสนใจที่มีกับโพนอยู่แล้ว จึงทำให้การทำโพนเป็นเรื่องง่าย พร้อมในการเรียนรู้อยู่เสมอ ครูฉลอง นุ่มเรือง มีใจรักใน

งานช่าง ใจรักในการทำโพน ครูมีความสุขที่ได้ทำโพน มีความสุขที่ได้เลี้ยงดู ดูแลลูกศิษย์ที่อยู่ในค่ายโพนของตนเอง

ครูฉลอง นุ่มเรื่อง เป็นผู้ที่ยืนยันการทำโพนมาจากความชอบ ความสนใจในการตีโพน ในเสียงโพนตั้งแต่ยังเด็ก โดยเริ่มการทำโพนมาจากการเป็นผู้ช่วยช่างทำโพนที่มีชื่อเสียงในงานประจำจังหวัดพัทลุง แล้วได้เรียนรู้ด้วยตัวเองมาโดยตลอด จนกระทั่งครูฉลอง นุ่มเรื่อง ได้ทดลองทำโพนด้วยตัวเองและพัฒนาตนเองจนมีค่ายโพน มีเด็กในค่ายที่ใช้ตีโพนในการแข่งขัน เมื่อจังหวัดพัทลุงจัดงานจังหวัด คือ งานแข่งโพนลากพระ ครูฉลอง นุ่มเรื่อง จะทำโพนเข้าประกวดในทุกประเภทมากกว่าค่ายโพนอื่นๆ ด้วยความตั้งใจทำ และเตรียมความพร้อมทั้งเรื่องการสร้างโพนให้ออกมามีคุณภาพที่สุดแล้วฝึกฝนเด็กๆที่ตีโพนอย่างสม่ำเสมอ ค่ายโพนปายางหูเย็นของครูฉลอง นุ่มเรื่อง เป็นค่ายโพนที่มีชื่อเสียงโดยรับรองจากรางวัลที่ได้ในทุกๆปีที่ส่งเข้าประกวด ได้รับรางวัลชนะเลิศ การแข่งโพนชิงถ้วยพระราชทานฯ 7 ปีติดต่อกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2557

ครูฉลอง นุ่มเรื่อง กล่าวว่า

โพนหลักๆ มีสองเสียง คือโพนเสียงทุ้มและโพนเสียงแหลม ผมถนัดทำโพนเสียงแหลม ทำเสียงให้แหลมลอยขึ้นไปบนฟ้า ชาวบ้านแถวนี้เค้ารู้ดี โพนเสียงแหลมที่ดีที่สุดคือโพนที่ทำจากไม้โดนด ผมลองแต่โพนจนได้เสียงแหลมในเสียงที่สาม อยู่ระหว่างโพนเสียงทุ้มและโพนเสียงแหลม (ฉลอง นุ่มเรื่อง สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2560)

จากคำกล่าวเกี่ยวกับความถนัดในการทำโพนของ ครูฉลอง นุ่มเรื่อง ที่กล่าวไว้ นั้น สะท้อนลักษณะเฉพาะในตัวครูได้ อีกทั้งเป็นเครื่องยืนยันในความเชี่ยวชาญในการทำโพนเสียงแหลมได้ดีมาก คือถ้วยรางวัลส่วนใหญ่ได้จากการประกวดโพนประเภทเสียงแหลม วิธีการทำให้เสียงโพนดังขึ้นเพื่อใช้ในการประกวด ครูฉลองได้มีการลองผิดลองถูกเพื่อหาวิธีจนทำให้โพนนั้นเกิดเสียงที่ 3 ขึ้น ก่อนหน้าที่จะได้เสียงที่ 3 นั้น ครูได้ทดลองจนโพนพังไปแล้ว แต่ครูก็ยังค้นหาวิธีที่จะทำให้โพนมีเสียงดีขึ้น จนทำให้ครูได้เสียงโพนเสียงที่ 3 ขึ้นมา และก็เป็นคนแรกที่สามารถทำให้โพนมีเสียงที่ 3 หรือเสียงพิเศษเกิดขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นเสียงที่อยู่ในกลุ่มของประเภทโพนเสียงแหลมที่มีระดับเสียงที่ดังมาก โพนชนิดนี้เมื่อตีแล้วเสียงจะดังออกไปไกลมาก แต่ผู้ตีจะได้ยินเสียงโพนที่ตนเองตีมีระดับเสียงที่เบา นอกจากนี้ครูฉลองยังมีไหวพริบในการประกวดอีก คือ ในขณะที่แข่งตีโพน ครูฉลองจะฟังเสียงโพนของคู่แข่งว่าเสียงโพนเป็นอย่างไร แล้วทำการแต่งเสียงโพนของตนเองในขณะนั้นเพื่อที่จะให้โพนของตนเองชนะเสียงโพนของคู่แข่ง แต่ถ้าหากคิดว่าเสียงโพนของตนไม่ชนะ ครูก็จะใช้วิธีชนะคู่แข่งด้วยกันตีให้ได้นานหรือเรียกว่า การตีทน

ตารางสรุปขั้นตอนการทำโพน

ขั้นตอน	ระยะเวลา	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความงาม
1. การเตรียมหนัง	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกหนังควายแก่ที่ผ่านการมีลูกมาแล้วจะมีความเสมอกันทั้งตัว - ใช้หนังบริเวณช่วงหัวไหล่หน้าช่วงคือ ช่วงท้อง หรือในส่วนขาหน้า เวลาซึ่งจะดึงได้ดีที่สุด - หนังที่ใช้ทำโพนทั้ง 2 หน้าโพนจะต้องเป็นหนังควายตัวเดียวกันเท่านั้น
2. การตากหนัง	120 ชั่วโมง (5 วัน)	<p>ล้างทำความสะอาดเลือดและสิ่งสกปรก และนำไปตากโดยให้แผ่นหนังที่มีขนอยู่ด้านล่าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตากไว้ในที่แจ้งที่มีแสงแดด เมื่อตากเสร็จแล้วให้นำหนังไปเก็บไว้ในที่ที่ไม่เปียกชื้นประมาณ 2-3 เดือนก่อนนำมาใช้
3. การฆ่าหนัง	168 ชั่วโมง (7 วัน)	<ul style="list-style-type: none"> - แช่ในแหล่งลำธารธรรมชาติ ไม่เอาใส่ตุ่มน้ำ - แช่ในน้ำสมุนไพรที่เป็นกรด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน - ให้พับครึ่งแล้วตีให้นูนเป็นจุดๆไปเมื่อบริเวณนั้นนูนแล้วจึงเปลี่ยนไปที่จุดอื่นจนนูนเหมือนกันทั้งผืน - เจาะรูโดยใช้ตุ่ม แต่ละรูห่างกัน 3.5 นิ้ว จะเป็นตำแหน่งที่พอดี
4. การทำหุ่นโพน	120 ชั่วโมง (5 วัน)	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องเป็นไม้ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 1.5 ฟุต

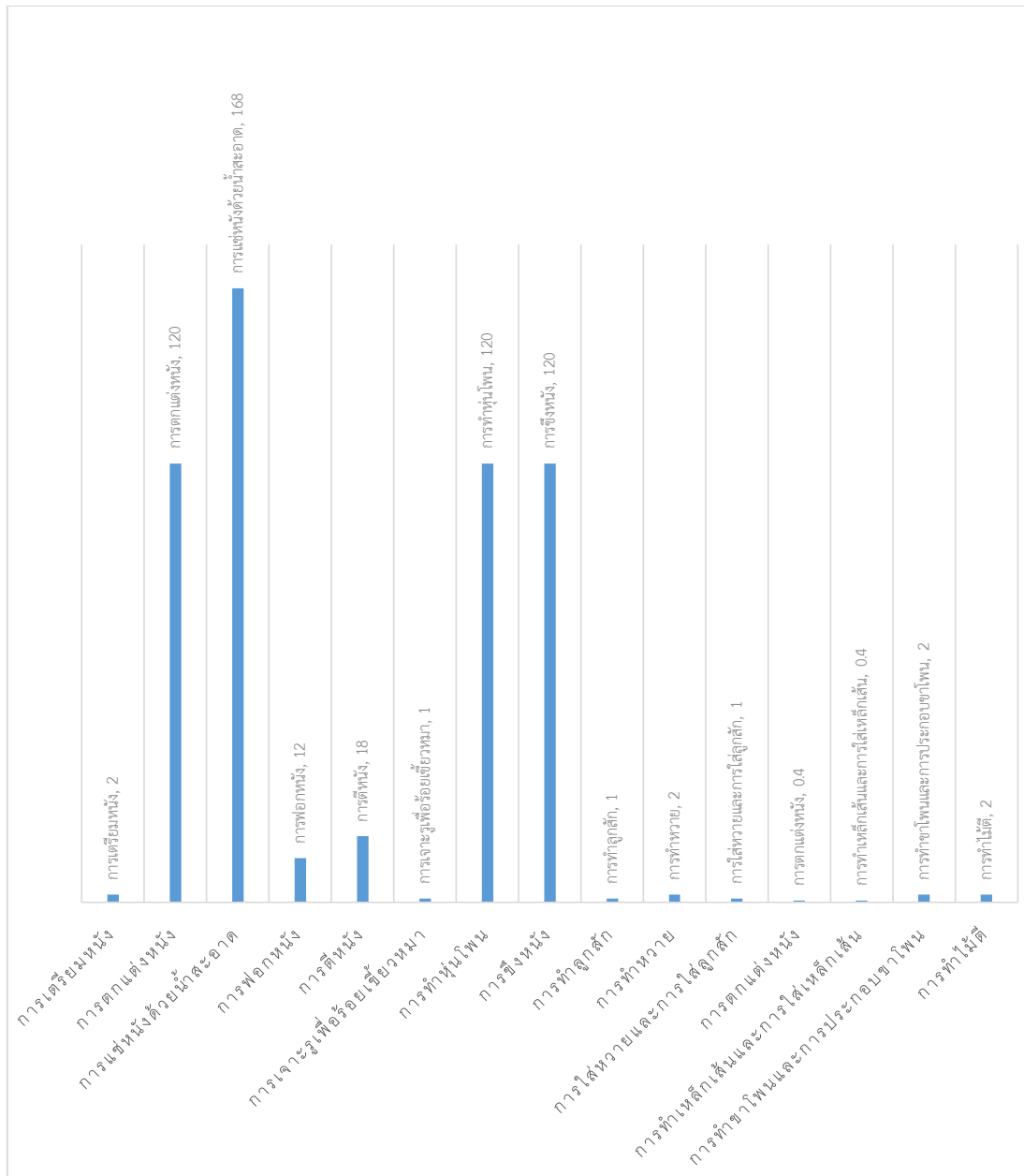
ขั้นตอน	ระยะเวลา	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสียงและความงาม
		<ul style="list-style-type: none"> - ถากเนื้อไม้ชั้นนอกออกเล็กน้อย แล้วนำไปแช่ในลำธาร 3 วัน - ขุดเอาเนื้อไม้ตรงกลางออก และเจาะรูเพื่อไว้ใส่ลูกสัก โดยแต่ละรูห่างกัน 3 นิ้ว จากนั้นขัดหุ่นโพน ด้วยกระดาษทรายเบอร์ 100
5. การชิงหนัง	120 ชั่วโมง (5 วัน)	<ul style="list-style-type: none"> - ทาน้ำเทียนไขรอบขอบชั้นของหุ่นโพน จะทำให้ตั้งหนังได้ง่ายขึ้น - การตั้งหนังต้องเริ่มตั้งจากมุม เพื่อให้โพนเสียสมดุล ให้ตั้งในจุดที่ตรงข้ามกัน ทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนครบทุกด้าน - การชิงหนังต้องคอยรดน้ำอยู่ตลอดเพื่อกันหนังแห้งและอาจขาดได้ - ขูดขนออกด้วยมีด โดยเริ่มจากขอบก่อน มีดต้องไม่คมมากเกินไป จับมีดด้วยมือทั้งสองข้าง
6. การทำลูกสัก	1 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - นิยมใช้ไผ่ตง ไม้ไผ่สีสุก และไม้ไท้ - การบั้งไม้ต้องบั้งให้ลึก มิเช่นนั้น ในขณะที่เหลาไม้จะแตกได้
7. การทำหวาย	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้หวายที่มีความเหนียว ไม่หักง่าย

ขั้นตอน	ระยะเวลา	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสียงและความงาม
		<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ที่พันเขาวัวชนพันนิ้วไปงกับนิ้วชี้เพื่อป้องกันหวายบาดนิ้ว - นำหวายไปแช่น้ำให้อ่อนตัว และนำมาขัดให้เรียบเนียน - นำเส้นหวายที่ได้ไปวัดที่หุ่นโพนเมื่อครบรอบให้เหลือไว้อีกประมาณ 1 เซนติเมตร เพราะเมื่อถักเปียจะมีขนาดที่พอดี - ถักหวายให้สุดปลายเส้น หลายจะบรรจบกันพอดี
8. การใส่หวายและการใส่ลูกสัก	1 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - การใส่หวายและลูกสักจะทำให้สลัดกันไป เพื่อให้ตั้งรังหวายไม่ให้เคลื่อนและยึดหนังให้ติดกับหุ่นโพน
9. การตกแต่งหนัง	40 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้สั้วปากเสมอดอกตัดหนัง เพื่อให้หนังมีความสวยงาม
10. การทำเหล็กเส้นและการใส่เหล็กเส้น	40 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เชือกเส้นเล็กวัดขนาดของโพนแล้วนำไปวัดกับเหล็กเส้น - นำเหล็กเส้นมาเชื่อมกันให้เป็นวงกลม - ใช้สั้วปากแบนตอกเหล็กเส้นลงไปให้ติดกับลูกสัก - ใช้ตะปูตอกยึดเหล็กเส้นไว้กับหุ่นโพน
11. การทำขาโพนและการประกอบขาโพน	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - ลองตีโพนว่า ถ้าฝั่งไหนหย่อนกว่าให้ใช้เป็นด้านล่าง - จะใช้ขาโพน 3 ขา เพราะเมื่อวานในที่ไม้เรียบจะมันคงกว่า 4 ขา

ขั้นตอน	ระยะเวลา	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสียงและความงาม
12. การทำไม้ตี	2 ชั่วโมง	- ใช้ไม้ขนาดบุตร เพื่อมีความแข็งแรง เนื้อไม้ละเอียด มีความทนทาน
รวม	29 วัน	

ตารางที่ 5 ตารางสรุปขั้นตอนการทำโพน

ภาพที่ 302 กราฟสรุปเวลาแต่ละขั้นตอนของการทำโพน

จากกราฟ แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาที่มากที่สุดของการทำโพนคือขั้นตอนการแช่หนังด้วยน้ำสะอาด คือ ใช้เวลาทั้งสิ้น 168 ชั่วโมง หรือ 7 วัน จึงจะได้คุณภาพหนังที่จะนำมาขึ้นหน้าโพนที่ดี จากนั้นระยะเวลาที่มารองลงมาคือขั้นตอนการ ตากหนัง การทำหุ่นโพน และการชิงหนัง ซึ่งใช้ระยะเวลา 120 ชั่วโมง หรือ 5 วัน และขั้นตอนที่ใช้เวลาน้อยที่สุดคือ 40 นาที คือขั้นตอนการตากแห้งหนังและการทำเหล็กเส้นและนำเหล็กเส้นไปใส่ที่หุ่นโพน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องกรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรรมวิธีการสร้างโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของเสียงโพน โดยทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลเอกสาร สังเกต สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ ค่ายโพนปาย่างหุเย็น ตำบลปรางหมู่ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ผลการศึกษาพบว่า กรรมวิธีการสร้างโพนมีขั้นตอนและกรรมวิธีที่อาศัยความละเอียด ประณีตของช่าง ผสมกับความเอาใจใส่และความตั้งใจในการทำงานของช่าง มีความพิถีพิถันในทุกขั้นตอน และการเลือกใช้วัสดุที่มีคุณภาพ ทำให้โพนของครูฉลอง นุ่มเรื่องเป็นที่นิยมของศิลปินและได้รับรางวัลชนะเลิศ 7 ปีซ้อนจากการประกวดตีโพนประจำจังหวัดพัทลุง ครูฉลอง นุ่มเรื่องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ในการทำโพน ที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้ใช้โพน ทั้งรูปทรงและสัดส่วนที่มีความเหมาะสม น้ำเสียงของโพน ความดัง ความกังวาน และสามารถนำไปใช้ตีประกอบการลากพระ หรือใช้ตีในการแข่งโพนได้ดี

ครูฉลอง นุ่มเรื่อง เกิดปี พ.ศ. 2510 เริ่มเรียนวิชาช่างจากครูท่านแรก คือบิดาที่ประกอบอาชีพช่างไม้ และเริ่มทำงานไม้ชิ้นเล็กๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ รวมไปถึงอุปกรณ์ดักปลา ครูฉลอง นุ่มเรื่อง เริ่มมาฝึกทำโพนกับนายสุพัฒน์ เรืองสังข์ มีศักดิ์เป็นน้าของครูฉลอง ที่บ้านปาย่างหุเย็น ซึ่งก่อตั้งโดยทวดของครูฉลอง มีชื่อว่า นายคง ชูช่วย และได้สร้างโพนของตนเองเมื่ออายุ 27 ปี จากนั้นครูฉลอง ทำโพนเป็นอาชีพหลัก และรับจ้างกรีดยางเป็นรายได้เสริม

โพน มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานคู่กับวิถีชีวิตคนพัทลุง ในอดีตโพนมีหน้าที่ในการตีบอกสัญญาณในวัด ในยามที่ต้องการจะเรียกประชุมหรือแจ้งข่าวสารใดๆ หรือแม้กระทั่งในยามที่มีเหตุด่วนเหตุร้าย ก็ใช้โพนตีบอกเป็นสัญญาณ นอกจากนี้แล้ว โพนยังใช้ประกอบกับประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีลากพระของชาวพัทลุง จะใช้โพนในการตีควบคุมจังหวะการลากพระ และเมื่อลากพระเสร็จแล้ว ก็จะมีการตีประกวดโพนกันว่าโพนของค่ายไหนที่มีเสียงที่ไพเราะและดังที่สุด

หุ่นโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ทำจากไม้ 3 ชนิด คือ ไม้ตาลโตนด ไม้ขนุน ไม้ตะเคียน ไม้แต่ละชนิดให้คุณสมบัติของเสียงโพนแตกต่างกัน และยังมีไม้อีก 3 ชนิด ที่นำมาทำเป็นส่วนประกอบของโพน คือ ไม้เทียมทำขาโพน ไม้โททำลูกสักและไม้หน้าคบุตรทำไม้ตีโพน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโพนทั้งหมด 69 ชนิด สะท้อนภูมิปัญญาเชิงช่างและวิถีชีวิตของคนในภาคใต้ สัดส่วนของโพนที่สร้างโดยครูฉลอง นุ่มเรื่อง มีทั้งหมด 3 ขนาด ขนาดเล็กมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 38 เซนติเมตร ขนาดกลางมีเส้นผ่าน

ศูนย์กลาง 48 เซนติเมตร และขนาดใหญ่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 48 เซนติเมตรขึ้นไป ทั้งสามขนาดมีความสูงที่ใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของหุ่นโพน

กรรมวิธีในการผลิตโพนของครูฉลองนั้น มี 12 ขั้นตอนใหญ่ ขั้นตอนทั้ง 12 ขั้นตอนนี้ แบ่งออกได้ดังนี้ การเตรียมหนัง การตากหนัง การฆ่าหนัง การทำหุ่นโพน การชิงหนัง การทำลูกสัก การทำหวาย การใส่หวายและการใส่ลูกสัก การตกแต่งหนังโพน การทำเหล็กเส้นและการใส่เหล็กเส้น การทำขาโพนและการประกอบขาโพน และการทำไม้ตีโพน ทุกขั้นตอนมีความสำคัญและส่งผลทำให้โพนที่สร้างออกมามีคุณภาพเสียงที่ดี คุณภาพเสียงที่ดีของโพนต้องตั้ง กังวาน เมื่อตีเสียงโพนจะดังขึ้น ฟ่ำและลอยไปตามสายลมมีรัศมีไกลมากกว่า 10 กิโลเมตร

การทำโพนนั้น ถือเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งของชาวจังหวัดพัทลุง เพราะนอกจากครูฉลอง นุ่มเรื่อง จะทำโพนเพื่อประกวดในงานประเพณีแข่งโพน - ลากพระ ยังมีผู้คนจากในหลายพื้นที่เข้ามาติดต่อซื้อโพนของค่ายครูฉลอง นุ่มเรื่อง เนื่องด้วยโพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง เป็นโพนที่มีคุณภาพเสียงที่ดี มีรูปร่างลักษณะที่สวยงามตามมาตรฐานของโพน

ลักษณะเฉพาะสำคัญที่สร้างโดยครูฉลอง นุ่มเรื่อง พบว่า โพนมีเสียงดังแหลม เป็นเสียงที่สามารถเกิดขึ้นจากวิธีการเรียนรู้ลองผิดลองถูก จนเกิดเสียงที่อยู่ระหว่างเสียงทุ้มกับเสียงแหลม แต่โพนเสียงที่ออกมาจะดังกว่าทั้งเสียงทุ้มและเสียงแหลมเดิมที่มีอยู่แล้ว เรียกว่าแหลมพิเศษ โพนของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ยังมีการตกแต่งด้วยความประณีตทั้งภายนอกและภายใน ภายในเหลาให้เป็นรูปทรงพิเศษเรียกว่า ออกไก่ และการขึ้นขอบชั้นลาดเอียง 45 องศา ความคงทนของหุ่นโพน หนังควาย มาจากปัจจัยการเลือกวัสดุและสมุนไพรตำผสมน้ำแช่บำรุงหนังก่อนนำไปฟอกและตากให้แห้ง ภูมิปัญญาของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ในการประกอบอาชีพงานช่างประสบความสำเร็จอาศัยความรู้ด้านพันธุไม้สมุนไพร งานช่างไม้ งานเครื่องหนัง ความรู้เกี่ยวกับกลไกกำเนิดของเสียง ทั้งยังมีความรู้ในการผลิตเครื่องมือช่างในการผ่อนแรงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาและการดำเนินการวิจัย ในหัวข้อเรื่อง กรรมวิธีการสร้างโพน ของครูฉลอง นุ่มเรื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาด้านงานช่าง งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากรรมวิธีการโพน จากครูช่างเพียงท่านเดียว ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากช่างท่านอื่นๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลาย และทราบกรรมวิธีการสร้างที่มีความแตกต่างกัน อันจะเกิดเป็นองค์ความรู้เพิ่มเติม

รายการอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย (2544). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพฯ, กรมศิลปากร.
- กาญจนา อินทรสุวานนท์ (2545). สารานุกรมดนตรีและเพลงไทย. กรุงเทพฯ, พ.ศ. พัฒนา.
- กิตติชัย รัตนพันธ์ (2547). ดนตรี - นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้. สงขลา, สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- กิตติชัย รัตนพันธ์ (2560).
- คมสันต์ วงศ์วรรณ (2556). โพน : เครื่องดนตรีพิธีกรรมและการแข่งขันจังหวัดพัทลุง, วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์.
- ควน ทวนยก (2547). ดนตรีพื้นบ้านกับการแสดงภาคใต้. สงขลา, สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ฉลอง นุ่มเรือง (2560).
- ชาติชาย มุกสง (2543). พัทลุง. กรุงเทพมหานคร, ศิลป์สยามบรรจุกุณธ์และการพิมพ์.
- ฐิติรัตน์ เกิดกล้าหาญ (2554). ประเพณีไทย 4 ภาค. ปทุมธานี, บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2544). มานุษยดนตรีวิทยา ดนตรีพื้นบ้านภาคใต้. นครปฐม, วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐภาพร หอมแหม่ม (2548). ลิเกอูลู : กรณีศึกษาคณะอาเนาะปู อุมาร์ อาเนาะปูย อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์.
- เดชา ลิ้มเขยและคณะ (2551). โพน : กรรมวิธีการผลิตโพนของ พระสมุห์อัน จันทสโร, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม. ศิลปนิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต.
- เทศบาลเมืองพัทลุง (2559). ข้อมูลจังหวัดพัทลุง. พัทลุง.
- บำรุง พาทยกุล (2544). เดือน พาทยกุล ศิลปินแห่งชาติ: ชีวิตประวัติและผลงาน, มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
- บุญธรรม อักษรหอม (2560).
- บุษกร บิณฑสันต์ (2554). ดนตรีภาคใต้ : ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้ พิธีกรรมและความเชื่อ. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ อินทนิล (2536). ดนตรีและนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ, สุวีริยาสาส์น.
- ประภาส ขวัญประดับ (2540). รองเง็ง : របាំพื้นบ้านภาคใต้ของประเทศไทย, มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์.

- ประเสริฐ เล้ารัตนอารีย์ (2546). ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมการทำกลอง : กรณีศึกษาหมู่บ้านปากน้ำ ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมกจังหวัดอ่างทอง, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
- พิมพ์ รุจิรากุล (2554). ประเพณีและพิธีกรรม 4 ภาคของไทย. กรุงเทพฯ, ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเอทบุ๊กส์.
- ภัทรวดี ภูษาภิรมย์ (2554). วัฒนธรรมบันเทิงภาคใต้. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรวดี ภูษาภิรมย์ (2558). งานวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2520 - 2550. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มรดกทางวัฒนธรรมภาคใต้ (2551). แสงดาว.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2538). ศิลปะและวัฒนธรรม. สงขลา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 14 เรือคร้ว - วิกตัด้า. กรุงเทพฯ.
- รัตนสินทร์ พอค้า (2556). ศึกษาการแสดงโนรา คณะครูวันดี อรุณรัตน์ ศิลปินพื้นบ้านแห่งรัฐปักษ์ใต้ พ.ศ. 2550 ประเทศมาเลเซีย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
- ลำไย ไชยสาลี (2542). การศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้, มหาวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
- วลัยศิริ ทรงลักษณ์ (2536). คนทำกลอง. กรุงเทพฯ, ต้นอ่อน.
- วินัยพงษ์ คำแหง (2539). สารัตถะดนตรีพื้นบ้านภาคใต้. สงขลา, สถาบันราชภัฏสงขลา.
- วิมล จิโรจพันธุ์ (2551). มรดกทางวัฒนธรรมภาคใต้. กรุงเทพฯ, แสงดาว.
- วีระยุทธ เรณูมาศ (2542). การประชันเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้, มหาวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
- ศดานันท์ แคนยุกต์ (2549). การสื่อสารกับการสืบทอดและปรับตัวของสื่อพื้นบ้านตีโพน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านไสหมาก ตำบลท่าแค พัทลุง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
- สถาพร ดงขุนทด (2536). ประเพณีชักพระ. กรุงเทพฯ, กรมศิลปากร.
- สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา (2542).
- สุจริต บัวพิมพ์ (2538). มรดกไทย. กรุงเทพฯ, โอเดียนโตร์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ (2542). ร้องรำทำเพลง ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพฯ, มติชน.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2538). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ, หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

อมรรัตน์ พิชะกุล (2551). พัฒนาการของชุมชนโบราณในจังหวัดพัทลุงก่อนพุทธศตวรรษที่ 24 จากหลักฐานโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปรินต์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
อำนาจ นุ่นเอียด (2560).
อุดม หนูทอง (2524). ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้. สงขลา, โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวเปมิกา เกษตรสมบูรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	3 ตุลาคม 2534
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
ภูมิลำเนาเดิม	จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากวิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง - สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาดนตรีศึกษา - ดนตรีไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ที่อยู่	94/29 การ์เด็นคอนโด อโศก - พระราม 9 ถนนริมคลองบางกะปิ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กทม 10310